

**ИЗВЈЕШТАЈ О САМОВРЕДНОВАЊУ И ОЦЈЕНИ
КВАЛИТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ ЗА 2022.
ГОДИНУ**

КАНЦЕЛАРИЈА ЗА ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА
ул. Вука Караџића број 30, 71 123 Источно Ново Сарајево
тел/факс: 00387 57 320 330, локал 133
e-mail: kvalitet@ues.rs.ba

САДРЖАЈ

1. Општи подаци о високошколској установи	4
2. Увод	6
2.1. Историја и организација високошколске установе	6
2.1.1. Историја високошколске установе	6
2.1.2. Организација високошколске установе	10
2.2. Примјена Болоњских циљева на високошколској установи	12
2.2.1. Три циклуса образовања	12
2.2.2. Додатак дипломи	13
2.2.3. ECTS.....	13
2.2.4. Цјеложивотно учење.....	15
2.2.5. Исходи учења и провођење квалификационог оквира	17
2.3. Истраживање и/или умјетнички рад.....	19
2.4. Везе с окружењем, привредом и социјалним партнерима	22
2.5. Наставни процес и методе едукације	24
2.6. Међународна сарадња и међународна мобилност	25
2.7. Простор, опрема и библиотечки ресурси	30
2.8. Финансирање	31
2.9. Статистички подаци	34
3. Провођење самовредновања и оцјене квалитета	34
3.1. Комисија за самовредновање и оцјену квалитета.....	34
3.2. Поступак самовредновања и оцјене квалитета.....	35
4. Стандарди за акредитацију високошколских установа Републике Српске	36
4.1. СТАНДАРД 1. Политика обезбјеђења квалитета	36
Захтјев 1.1: Основни задаци и циљеви високошколске установе.....	36
Захтјев 1.2: Планирање и контрола	39
Захтјев 1.3: Организација и управљање	40
Захтјев 1.4: Унутрашњи механизми за обезбјеђење квалитета.....	41
4.2. СТАНДАРД 2. Израда и одобравање програма	45
4.3. СТАНДАРД 3: Учење, подучавање и вредновање усмјерено на студента	57
4.4. СТАНДАРД 4. Упис и напредовање студената, признавање и сертифицивање.....	66

4.5. СТАНДАРД 5. Наставно особље.....	67
Захтјев 5.1: Компетенције и број наставника	67
Захтјев 5.2: Научноистраживачки и умјетнички рад	71
4.6. СТАНДАРД 6. Ресурси за учење и подршка студентима	78
Захтјев 6.1: Ненаставно особље	78
Захтјев 6.2: Простор и опрема.....	80
Захтјев 6.3: Библиотека, уџбеници и информатичка подршка	82
Захтјев 6.4: Извори финансирања.....	84
4.7. СТАНДАРД 7. Управљање информацијама	86
4.8. СТАНДАРД 8. Информисање јавности (Критеријум 8 КБиХ).....	98
4.9. СТАНДАРД 9: Континуирано праћење и периодична ревизија програма	100
4.10. СТАНДАРД 10: Периодично спољашње обезбјеђивање квалитета.....	102

1. Општи подаци о високошколској установи

Подаци о високошколској установи	
Назив, адреса и e-mail адреса институције	Универзитет у Источном Сарајеву Вука Караџића број 30 71 126 Источно Ново Сарајево Република Српска, БиХ univerzitet@ues.rs.ba
Интернет адреса	www.ues.rs.ba
Назив, број и датум акта о оснивању	- Одлука о издвајању високошколских установа из Универзитета у Сарајеву број: 02-1188/92 од 14. 09.1992. године - Одлуке о издвајању високошколских установа из Универзитета у Сарајеву (02-1188/92 од 14.09.1992, Универзитета у Мостару 02-1187/92 од 14.09.1992. и Универзитета у Тузли 02-1186/92 од 14.09.1992) - Одлука о организовању универзитета у Републици Српској број: 02-1512/93 од 29.12.1993. године (овом Одлуком стављена је ван снаге Одлука о издвајању високошколских установа из Универзитета у Сарајеву број: 02-1188/92 од 14. 09.1992. године)
Пореско-идентификациони број (ПИБ)	ПИБ 400592530000 ЈИБ 4400592530000
Матични број додијељен од Републичког завода за статистику	01029606
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	Република Српска (односно Народна скупштина Републике Српске у име Републике Српске – Вука Караџића бр. 2, 78000 Бања Лука)
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	Одлука Сената Универзитета о избору ректора Универзитета број 01-С-137-1-Л/23 24.05.2023. године
Број и датум дозволе за рад високошколске установе	Дозвола број: 07.023.-3899/09 од 22.06.2009. године
Број и датум дозволе за рад ван сједишта	- Дозвола за рад ван сједишта за извођење студијских програма на првом циклусу студија за Право и Пољопривреду – за рад у Бијељини број: 07.023/612-216-4/10 од 01.10.2010. године

	<p>- Дозвола за рад ван сједишта Правног факултета Пале – за рад у Сребреници (студијски програм Право) број: 07.023/612-555-2/10 од 09.11.2010. године</p> <p>- Дозвола за рад ван сједишта Пољопривредног факултета Источно Сарајево – за рад у Власеници (студијски програм Шумарство) број: 07.023/612-356-2/10 од 12.20.2010. године</p> <p>- Дозвола за рад ван сједишта Пољопривредног факултета Источно Сарајево – за рад у Требињу (студијски програм Агрометидеранска производња) број: 07.023./612-5-2/13 од 21.10.2013. године</p> <p>- Рјешење о испуњености услова за рад Православног богословског факултета „Свети Василије Острошки“ у Фочи за рад ван сједишта – за рад у Добоју број: 07.023/612-364-1/11 од 26.12.2011. године</p>
Контакт особа (за посјету)	Проф. др Марко Гутаљ Проректор за међународну сарадњу и осигурање квалитета
Број телефона	057/320-330, локал 133

2. Увод

2.1. Историја и организација високошколске установе

2.1.1. Историја високошколске установе

Универзитет у Источном Сарајеву баштини традицију првих основаних високошколских институција у Босни и Херцеговини, тачније Сарајевске богословије која је временом прерасла у прву српску високу школу. Будући да образовно стање свештеника на тлу Босне и Херцеговине у периоду послије Бечког конгреса и успостављања аустроугарске окупације није било задовољавајуће, појавила се потреба за оснивањем богословије. Угледне Сарајлије, предвођене архимандритом Савом Косановићем (каснијим митрополитом дабробосанским) поднијели су 1879. године аустроугарском цару Меморандум, тражећи оснивање двије српске школе у Сарајеву, гимназије и богословије. Богословска школа основана је одлуком Земаљске владе, 1882. године и почела је са радом у Сарајеву, а затим наставила рад у Рељеву.

Након Првог свјетског рата створили су се услови за формирање и свјетовних високошколских установа на простору данашње Босне и Херцеговине и појавила се идеја о регионалном развијању високошколских центара. У Сарајеву је 1940. године формиран Пољопривредно-шумарски факултет (у оквиру Универзитета у Београду) како би се задовољиле првенствено потребе Дринске, Врбаске и Зетске бановине, које су биле изразито рурални и пољопривредни крајеви.

Након Другог свјетског рата нове власти су прихватиле предратне планове Краљевине Југославије о регионалном развијању универзитетских центара, као добром оквиру за организацију универзитетског и друштвеног живота. У Сарајеву су већ 1946. године почели са радом Медицински и Правни факултет, а само двије године касније обновљен је рад Шумарско-пољопривредног факултета. Организација рада сарајевских факултета наставила се отварањем Техничког факултета 1949. године, да би 2. децембра 1949. године званично био формиран Универзитет у Сарајеву. За првог ректора именован је др Васо Бутозан. Ускоро након тога отворени су Филозофски (1950) и Економски факултет (1952). Матична кадровска база за оснивање ових факултета био је Београдски универзитет, који је још дуго након оснивања ових факултета био доминантан академски оквир у коме су се усавршавали наставници и сарадници Сарајевског универзитета.

Избијањем ратних сукоба на простору Босне и Херцеговине 1992. године, више стотина професора предратног Универзитета у Сарајеву и неколико хиљада студената српске националности нашли су се у незавидној ситуацији. На територију Сарајева које се налазило под контролом Војске Републике Српске избјегао је већи број професора и студената Универзитета у Сарајеву. Велики број њих је отишао даље, већином у тадашњу Савезну Републику Југославију, али је један дио остао и у дијелу Сарајева који је припадао Републици Српској.

Међутим, осим Електротехничког факултета који је био смјештен у Лукавици, ниједан од 22 факултета предратног Универзитета у Сарајеву није могао да настави рад на ранијим локацијама. Због тога је Народна скупштина Републике Српске на свом 20. засједању, 14. и 15. септембра 1992. године у Бијељини, на дневни ред ставила „Приједлог

одлуке о издвајању Српског универзитета из Универзитета у Сарајеву“. На поменутом засједању Народне скупштине је донијета Одлука о издвајању свих високошколских установа из универзитета у Сарајеву, Мостару и Тузли и њиховом удруживању у Универзитет у Сарајеву Републике Српске. Ова Одлука је објављена у Службеном гласнику Републике Српске 9. новембра 1992. године. За првог ректора Универзитета у Сарајеву Републике Српске Влада је на сједници од 21. октобра 1992. године, именовала проф. др Војислава Максимовића.

Обнављањем и успостављањем високог образовања у источном дијелу Републике Српске наставни процес на Универзитету у Сарајеву Републике Српске се организује академске 1992/93. и 1993/94. године на сљедећим факултетима: Економском факултету који обнавља свој рад у Палама, Медицинском и Стоматолошком факултету који обнављају свој рад у Фочи (тада Србињу), Технолошком факултету у Зворнику који обнавља свој рад издвајањем високошколских установа из Универзитета у Тузли, и Учитељском факултету у Бијељини (данас Педагошки факултет). Академске 1994/95. године свој рад обнављају и Електротехнички факултет у Лукавици (тада Српско Сарајево), Пољопривредни факултет у Лукавици (тада Српско Сарајево), Филозофски факултет у Палама, Машински факултет у Вогошћи (тада Српско Сарајево), Правни факултет у Илици (тада Српско Сарајево, данас у Палама), Музичка академија у Илици (тада Српско Сарајево, данас у Источном Сарајеву), а у Фочи започиње са радом и Духовна академија Свети Василије Острошки (тада Србиње).

Академске године 1995/96. са радом почињу Академија ликовних умјетности и Факултет за производњу и менаџмент у Требињу, и Факултет физичке културе (данас Факултет физичког васпитања и спорта) у Палама. Економски факултет у Брчком који је свој рад обновио издвајањем из Универзитета у Тузли, постаје чланица Универзитета у Источном Сарајеву академске 1997/98. године. Саобраћајни факултет у Добоју, који је настао трансформацијом Више техничке школе, постаје чланица Универзитета у Источном Сарајеву академске 2005/06. године. Исте године, трансформацијом Више школе за спољну трговину у Бијељини настаје Факултет спољне трговине (данас Факултет пословне економије) који почиње са извођењем наставног процеса као чланица Универзитета у Источном Сарајеву.

Од тренутка оснивања Универзитет је мијењао своје име, основан првобитно као Универзитет у Сарајеву Републике Српске, затим Универзитет у Српском Сарајеву, данас носи име Универзитет у Источном Сарајеву. У састав Универзитета у Источном Сарајеву улази 15 факултета, 2 академије и 1 институт.

Од свог оснивања, Универзитет у Источном Сарајеву сусрео се са изузетно тешким задатком инфраструктурног развоја у ратним и поратним условима. Било је неопходно обезбиједити за факултете основне предуслове за рад: одговарајући број наставника и сарадника за извођење наставе, одговарајући простор, опрему, кабинете и лабораторије. Узимајући у обзир скромне услове у којима је Универзитет започео свој рад, временом је ангажовањем владе, руководства, наставника, сарадника, и осталих заинтересованих страна за опстанак установе, Универзитет успио обезбиједити инфраструктурну стабилност и функционалан рад у систему високог образовања у источном дијелу Републике Српске. Примijeњен је потпуно нови концепт рада и организационе структуре који је узео у обзир

географску дистрибуцију факултета и академија Универзитета у 10 градова и општина источног дијела Републике Српске. Највећа пажња била је усмјерена на стварање и едукацију властитог наставног кадра и успостављање трендова који су преовлађивали у европском подручју високог образовања. Чланством у Европској асоцијацији универзитета (ЕУА), Универзитет у Источном Сарајеву временом развија и примјењује савремене наставне и научноистраживачке и умјетничке концепте високог образовања. У послеријатној историји Универзитета у Источном Сарајеву посебно се истиче период рада другог ректора, проф. др Борише Старовића, који је ту дужност обављао од 2000. до 2005. године, када је Универзитет реализовао велики број активности у правцу модернизације и унапређења свог функционисања кроз активније учешће у европским високообразовним токовима. Ти напори су настављени под руководством ректора проф. др Митра Новаковића (2008-2014), када се Универзитет интегрише као високошколска установа са факултетима и академијама као организационим јединицама. Придружење европском истраживачком простору се наставља активним учешћем Универзитета у програмима FP6, FP7, затим у програму међународне сарадње TEMPUS и CEEPUS. Подршка Владе Републике Српске Универзитету у овом периоду огледала се у покретању поступка набавке истраживачке опреме посредством кредита реализованог са Владом Аустрије, а путем којег су све чланице Универзитета добиле потребну лабораторијску опрему, неопходну за истраживачки и умјетнички рад. У овом периоду Универзитет у Источном Сарајеву постаје прва јавна акредитована високошколска установа у Босни и Херцеговини. Такође, наставља се инфраструктурно јачање са изградњом нових зграда појединих факултета и улагањима у постојеће зграде. За вријеме четвртог ректора проф. др Радослава Грујића (2014-2017) Универзитет наставља активним учешћем у Erasmus+ програмима, али и највећем истраживачком програму Horizon 2020.

Универзитет је потписао Декларацију о приступању Европској повељи за истраживаче и Кодексу за запошљавање истраживача 2013. године, а 2017. године Универзитету је додијељено престижно признање – Лого изврсноности у области унапређења услова рада истраживача (Human Resources Excellence in Research). На тај начин Универзитет настоји да унаприједи права истраживача и транспарентност при њиховом запошљавању и да постане институција привлачна за истраживаче не само из региона, већ и из Европе и свијета. Универзитет је члан EURAXESS мреже, коју је основала Европска комисија и која има за циљ да обезбиједи информације и услуге подршке за европске и неевропске истраживаче и све оне који су заинтересовани за боравак на неком од универзитета или научно-истраживачких организација у нашој земљи, али и да понуди информације домаћим истраживачима који желе да започну или наставе своју стручну и истраживачку каријеру у Европи. Такође, Универзитет је један од потписника Берлинске декларације о отвореном приступу знању из природно-математичких и хуманистичких наука (Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities).

Универзитет је у протеклом периоду, заједно са свим чланицама, односно наставницима, сарадницима и студентима истраживачима, урадио много на међународној видљивости. Од 2012. године, када је први пут уврштен и рангиран, Универзитет је биљежио константан раст на Webometrics листи. Године 2020. Универзитет је први пут

рангиран у SCImago Institutions Rankings, у 2021. години и на RankPro – World University Rankings и U-Multirank листи за рангирање универзитета, а од 2023. године Универзитет је уврштен у престижну QS Europe Rankings. Према резултатима U-Multirank листе Универзитет је оцијењен највећим оцјенама у области умјетничког рада и истраживања и добио је признање као једна од Топ 25 институција (Global Top 25 performers) у области „иновативних облика оцјењивања“ у медицини. На основу анализе података доступних у цитатној бази SCOPUS, на листи 2% научника са највећим утицајем цитираности од 2020. године налазе се наставници Универзитета у Источном Сарајеву.

У циљу размјене знања и искустава и промоције научних и умјетничких активности, Универзитет организује научне, умјетничке и стручне скупове. Сваке године се организује више до 20 различитих научних, умјетничких и стручних скупова, а 13 научних скупова је категорисано од стране Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске.

Свој научно-истраживачки пут Универзитет базира на активном учешћу у националним и међународним пројектима, као што су Horizon 2020, Horizon Europe, COST и други, као и у различитим научно-истраживачким манифестацијама. Будући да данас готово све чланице Универзитета располажу довољним људским и материјалним ресурсима и посједују адекватну инфраструктуру, наука и истраживање су стављени у фокус институционалне политике развоја интегрисаног Универзитета кроз један системски организован и осмишљен приступ.

У протеклом периоду, а посебно од реформе Универзитета, изузетно је развијена међународна сарадња, која је постала једно од препознатљивих обиљежја Универзитета у Источном Сарајеву, а обухвата међународне пројекте и конференције, потписане опште и посебне споразуме са међународним институцијама и разне програме међународне сарадње, мобилност особља и студената. На пољу међународне и међууниверзитетске сарадње, Универзитет у Источном Сарајеву има до сада 105 потписаних општих споразума о сарадњи са високошколским институцијама из земље, региона, Европе и свијета, као и 38 Erasmus+ споразума. Међународна сарадња је интегрални дио модерног универзитета, која доприноси унапређењу препознатљивости, конкурентности, образовних активности, истраживачког рада, па самим тим и иновационог потенцијала. Због тога, Универзитет у Источном Сарајеву наставља да развија међународну сарадњу стварањем квалитетних међународних програма, интегрисањем иновација и најновијих научних достигнућа у курикулуме, склапањем сарадње с институцијама које његују сличну културу и циљеве рада. Универзитет у Источном Сарајеву је члан Европске универзитетске асоцијације - EUA (European University Association), Евроазијске асоцијације универзитета (EUA), Дунавске ректорске конференције (Danube Rectors Conference), Alpe - Adria ректорске конференције, UNIADRION мреже, Ректорског форума Југоисточне Европе и Западног Балкана, Ректорске конференције БиХ и Републике Српске. Такође, Универзитет у Источном Сарајеву је један од чланова оснивача Алијансе бизнис школа „Пут свиле“, настале као дио платформе „Један појас, један пут“, који је осмислила и креирала Народна Република Кина.

Осим научно-истраживачког рада и међународне сарадње велика пажња на Универзитету у Источном Сарајеву посвећује се умјетничком стваралаштву. Главну улогу у

подручју умјетничког стварања имају умјетничке академије Универзитета. Умјетнички рад на Универзитету подразумјева стваралаштво, извођаштво и умјетничко истраживање у области музичке и ликовне умјетности, а садржај и циљеви умјетничко-истраживачког рада усаглашени су са задацима и циљевима академија као установа високог образовања. Имајући у виду важност умјетничко-истраживачког рада, у циљу развоја музичке и ликовне умјетности и унапређивања дјелатности високог образовања, односно квалитета наставе, усавршавање умјетничког подмлатка и увођење студената на различитим нивоима студија у умјетничко-истраживачки рад, међу главним су приоритетима Универзитета. Доказ за то су и висок ниво умјетничког стваралаштва, бројни успјеси и награде и препознатљивост у међународним оквирима умјетничких академија Универзитета у Источном Сарајеву.

2.1.2. Организација високошколске установе

Универзитет у Источном Сарајеву је од 2006. године интегрисани универзитет, тј организован на начин да интегрише више чланица Универзитета, где чланице Универзитета су организациони дијелови Универзитета који немају статус правног лица.

Универзитет у Источном Сарајеву је својим општим актима, прије свега Статутом Универзитета, а у складу са Законом о високом образовању Републике Српске, установио органе управљања и руковођења, стручне органе, и детаљно је регулисао њихову надлежност и одговорност у организацији и управљању Универзитетом. Универзитет у Источном Сарајеву је организован на начин да интегрише 18 чланица Универзитета (15 факултета, 2 умјетничке академије, 1 институт и друге организационе цијелине, као и наставне базе факултета/ академија које чине цјеловитост рада Универзитета), при чему чланице немају статус правног лица.

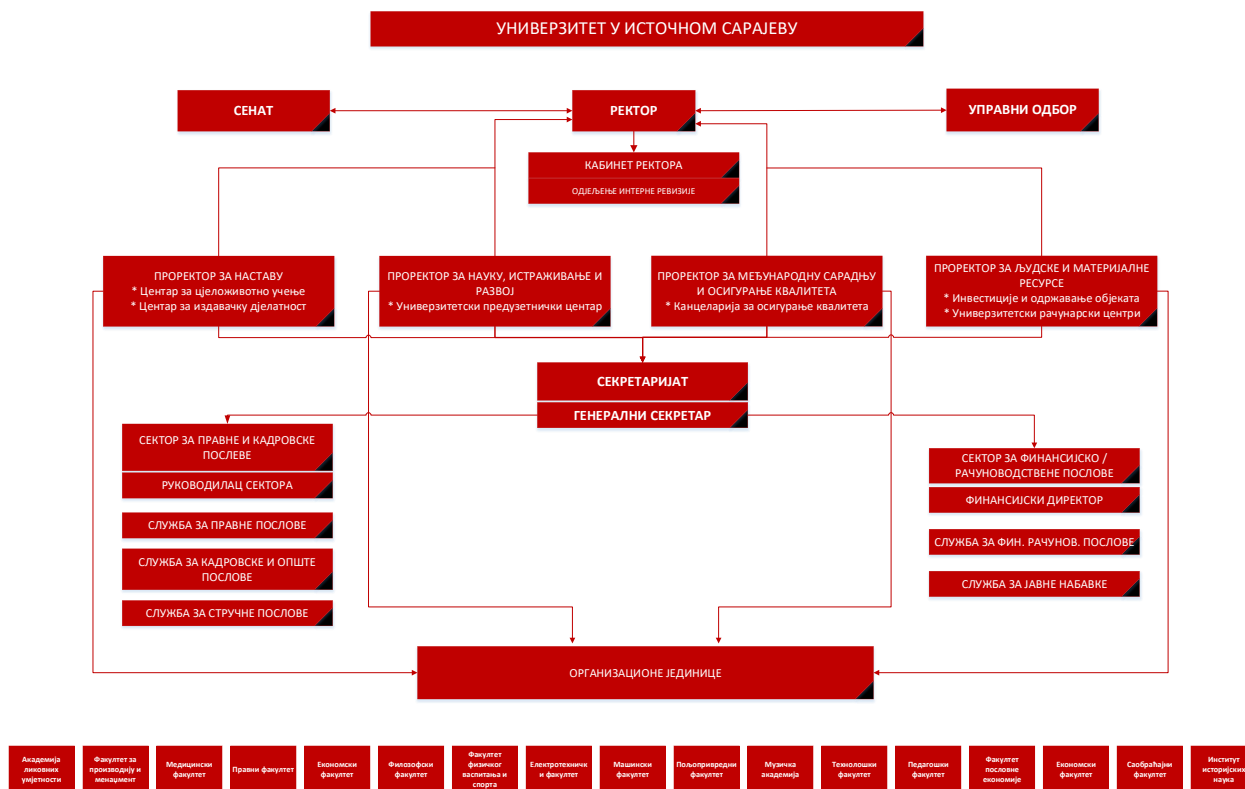
Орган управљања Универзитетом је Управни одбор, највише академско тијело је Сенат, а орган руковођења Универзитетом ректор. У складу са Статутом Универзитет има проректоре чији се број и структура утврђује Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста. Тренутно, Универзитет има четири проректора: проректор за наставу, проректор за људске и материјалне ресурсе, проректор за међународну сарадњу и осигурање квалитета, проректор за науку, истраживање и развој.

Сенат утврђује четири струковна вијећа којим предсједавају проректори по научним областима, и то: вијеће природних и техничких наука, вијеће биомедицинских и биотехничких наука и здравства, вијеће друштвених наука и вијеће хуманистичких наука. Универзитет има финансијског директора који обавља послове који се односе на финансијску сферу Универзитета.

Органи факултета, односно академије су научно наставно односно умјетничко наставно вијеће и декан као орган руковођења факултетом, односно академијом. Статутом и одговарајућим правилницима је дефинисан рад тијела које представља стручно и савјетодавно тијело Сената по питањима квалитета, Комитета за осигурање квалитета. У складу са Кодексом професионалне етике Универзитет образује и Комитет за етичка питања. Остваривање права и заштита интереса студената у надлежности је Студентског парламента, чији је рад регулисан Статутом Студентског парламента.

Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста уређена је унутрашња организација рада Универзитета у Источном Сарајеву, систематизација радних мјеста са описом послова који се обављају, посебним условима које запослени треба да испуњавају за обављање послова на радном мјесту, број извршилаца као и друга питања од значаја за рад и функционисање Универзитета. Унутрашња организација рада Универзитета уређена је на начин којим се врши повезивање: Ректората Универзитета путем којег се организује и руководи радом Универзитета, Секретаријата Универзитета унутар којег се обављају административно - стручни и технички послови за Универзитет и чланице путем којих се изводи наставни, научноистраживачки и умјетнички рад и обављају административно - стручни и технички послови.

Оваква организација Универзитета има задатак да обезбједи јединство организације и координације, као и рационално повезивање организационих јединица Универзитета, ефикасно провођење програмских циљева и осталих активности из дјелатности Универзитета. Шематски приказ унутрашње организације и систематизације радних мјеста чини саставни дио Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста. Ефикасност организационе структуре се константно процјењује од стране руководства Универзитета приликом чега се врше честе измјене одређених категорија у правцу постизања веће ефикасности. Свака измјена систематизације мора бити одобрена од стране ресорног министарства.

2.2. Примјена Болоњских циљева на високошколској установи

2.2.1. Три циклуса образовања

На Универзитету у Источном Сарајеву настава се реализује на три циклуса студија, у складу са Законом о високом образовању. Студије се завршавају стицањем одређених квалификација, заснованих на исходима учења и стеченим ECTS кредитима/бодовима, а у складу са основама квалификационог оквира за високо образовање у БиХ и у европском подручју и другим међународно признатим степенима високог образовања.

Студије на Универзитету одвијају се на акредитованим/лиценцираним студијским програмима у складу са Уредбом о условима за оснивање и почетак рада високошколских установа и у складу са Законом о Високом образовању као и у складу са правилима студирања заснованим на европском систему преноса и акумулирања бодова ECTS, Правилима студирања на првом циклусу, Правилима студирања на другом циклусу студија и Правилником о студирању на докторским студијама и стицању звања доктора наука.

Сви факултети и академије Универзитета су своје студијске програме формално почели изводити у складу са болоњским принципима, односно у складу са реформисаним наставним плановима и програмима, од академске 2007/08. године. Битно је напоменути да су поједине организационе јединице своју наставу по болоњским принципима почели изводити и раније, тако да од академске 2010/11. године Универзитет организује и поједине студијске програме на другом циклусу студија у складу са болоњским принципима. Организација другог циклуса студија на свим организационим јединицама, у складу са Законом, почиње од академске 2011/12. године. Организација трећег циклуса креће од 2014/15. године. Универзитет тренутно изводи 56 студијских програма I циклуса, 3 интегрисана студијска програма, 52 студијска програма II циклуса и 12 студијских програма III циклуса. Сви ови студијски програми су добили дозволу за рад од стране Министарства просвјете и културе/Министарства за научно технолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске у складу са Законом о високом образовању Републике Српске. Правилником о листи струковних, академских и научних звања прописана је листа академских звања за сва три циклуса студија. Универзитет је, у складу са Законом и високом образовању и Закону о обезбјеђењу квалитета у високом образовању Републике Српске, покренуо процес акредитације студијских програма. Заједно са институционалном реакредитацијом Универзитета, 2019. године акредитовано је 12 студијских програма. Универзитет је, први у Босни и Херцеговини, покренуо кластерску акредитацију и успјешно акредитовао 11 од 12 пријављених студијских програма из области инжењерства и технологије (један студијски програм добио је писмо препоруке и у фази је отклањања примједби).

Поред студијског програма Медицина на енглеском језику, Универзитет је покренуо наставу на енглеском језику и на студијском програму Стоматологија, док је на Вокално-инструменталном студијском програму покренута настава на руском језику. Окончане су процедуре за покретање наставе на енглеском језику на студијским програмима Рачунарство и информатика, Електроенергетика и Аутоматика и електроника и на овим

студијским програмима ће прва генерација студената бити уписана у академску 2024/25. годину.

Знање, вјештине и компетенције свих стечених квалификација у складу су са генеричким дескрипторима квалификационих нивоа по исходима учења у оквиру којих се прописује која знања (чињенично и теоретско), вјештине (спознајне, психомоторичке и социјалне) и компетенције (самосталност и одговорност) дипломирани студент стиче након што заврши одговарајући циклус студија.

2.2.2. Додатак дипломи

Као саставни дио диплома свих циклуса студија истовремено и без накнаде издаје се додатак дипломи који се овјерава печатом високошколске установе. Додатак дипломи обавезно се издаје на енглеском језику, а може бити штампан и двојезично (уз енглески на једном од службених језика у БиХ и/или другом страном језику). Изглед додатка дипломи налази се у Правилнику о садржају јавних исправа, а елементи које садржи прописани су чланом 12. истог правилника. Додатак дипломи генерише се аутоматски из базе података информационог система којег користе у раду студентске службе свих факултета и академија.

2.2.3. ECTS

Европски систем преносивих бодова (ECTS бодови) уведен је за сваки предмет на свим студијским програмима што се јасно види из свих наставних програма које су организационе јединице прилагале уз своје извјештаје о самовредновању. Овакав вид вредновања уводио се постепено да би у потпуности заживио од академске 2007/08. године на свим предметима свих студијских програма, када се кренуло са извођењем студија, у складу са болоњским принципима.

Оптерећење студента је утврђено у складу са Правилником о студирању на првом циклусу студија Универзитета и Статутом Универзитета у Источном Сарајеву који дефинише да је у оквиру наставног процеса предвиђен седмични фонд укупно 40 сати, од чега непосредни рад са студентом износи 20-25 сати седмично у оквиру једног семестра. Студентско оптерећење се мјери кроз вријеме потребно да просјечан студент успјешно савлада све предвиђене радне активности, као и све облике провјере знања. Прорачун при одређивању броја ECTS кредита за појединачне предмете вршен је на основу два општа полазишта:

- једна академска година носи 60, а један семестар 30 кредита, студент током студирања ради (похађа наставу, консултације, учи, припрема семинарске радове, пројекте и др.) не више од 8 сати дневно, 5 дана у недјељи, тј. укупно 40 сати недјељно (као и сваки други радник);
- активности везане за један семестар трају 22,5 седмица (15 седмица наставе + 2 припремне седмице + испитни рокови + празници и слободни дани). Укупан број радних сати студента у семестру износи 22,5 седмица X 40 сати седмично = 900 сати у семестру. Пошто број бодова/кредита по семестру износи 30, то један кредит има

вриједност $900/30=30$ сати (један кредит износи приближно 30 сати активности студента на предмету);

- број сати које студент проведе у активностима везаним за један предмет/курс одређен је на основу броја часова предавања и броја часова вјежби предвиђених за тај предмет као и на основу процјене о потребном броју сати учења и других активности које студент обавља ван наставе (ова процјена зависи од специфичних карактеристика предмета, специфичности садржаја који се изучавају у оквиру предмета као и циљева изучавања предмета). У број сати које студент утроши у активности везане за предмет урачунато је и вријеме потребно за провјере знања;
- број сати које студент проведе у активностима везаним за један предмет/курс дијељен је са 30 и тако добијен број кредита који припадају том предмету. Током студија, могуће је изабрати предмете са других студијских програма.

Сваки силабус предмета садржи наставно и студентско оптерећење, на којем су лоцирани сви наставни планови и силабуси предмета.

За израчунавање вриједности једног ECTS бода за предмете у једном семестру потребно је утврдити (што је недавно установљено модернизацијом студијских програма, обрасцем силабуса):

- Број наставних сати по сваком предмету (полазна основа за рачунање ECTS бодова) и збирно за семестар;
- Узети у обзир чињеницу да је број радних сати у семестру $900 \times (22,5 \text{ радне седмице} \times 40 \text{ радних сати})$;
- Број сати студентског оптерећења за семестар по формули: $900 \times$ – број наставних сати за семестар;
- Семестрални коефицијент студентског оптерећења који представља број сати неопходних студенту да савлада 1 х наставе (предавања или вјежбе);
- Број сати студентског оптерећења по сваком предмету множећи наставне сате једног предмета са коефицијентом студентског оптерећења;
- Укупно оптерећење по предмету сабирањем наставних сати (предавање и вјежбе) са сатима студентског оптерећења;
- Подијелити сате укупног оптерећења са 30 х колико износи један ECTS и добити број ECTS бодова по сваком предмету,
- Спровести заокруживање ECTS бодова на цијели број без децимале.

**претпоставка је да је број наставних сати (предавања, вјежбе) различит по семестрима и по годинама студија за један студијски програм. Идеална ситуација би била када би број наставних сати (предавања и вјежби) по семестрима био унифициран.*

**како би се избјегла дискриминација наставних предмета, претпоставка је да је семестрални коефицијент једнак за све предмете у семестру. Уколико би постојала воља студијских програма ова методологија се може прилагодити рангирању предмета по једном семестру.*

2.2.4. Цјеложивотно учење

Одговорно Цјеложивотно учење се дефинише као активност учења током цијелог живота, с циљем унапређивања знања, вјештина и способности и базирано је на сталном приступу учењу и образовању ради стицања нових и обнављања већ стечених знања и вјештина, потребних за учествовање у раду и друштву знања односно друштву које учи. Дакле, цјеложивотно учење подразумијева образовање током школовања, али и послеје кроз разне облике неформалног образовања путем курсева, додатних обука или преквалификација и стручног усавршавања. То је процес сталне надоградње и повећања знања стеченог у формалном школском систему с циљем да се усаврше постојеће способности и стекну нова знања и модерне квалификације.

Универзитет је цјеложивотно учење регулисао члановима 128-130. Статута Универзитета. Универзитет организује програме цјеложивотног учења, користећи прије свега иновативне методе и инструменте за подучавање и учење (примјена нових технологија, похађање дописних школа, итд.), користећи простор и опрему Универзитета, који су на располагању у вријеме дневног и седмичног програма наставе. Цјеложивотно учење може имати за циљ добијање потврде о успјешном завршетку специфичних програма обуке (почетних или континуираних) или надопуњавање или освјежавање знања из одређене области, намијењено за бивше студенте.

Центар за цјеложивотно учење формиран је у марту 2018. године, а једна од првих активности била је испитивање тржишта рада у сарадњи са Привредном комором Републике Српске и подручним привредним коморама, као и Удружењима послодаваца РС, који су своје извјештаје доставили до 26. марта 2018. На основу достављених материјала урађена је анализа за потребним кадровима одређених профила, односно знања, вјештина и компетенција.

Канцеларија проректора за наставу одржала је неколико састанака са представницима организационих јединица како би се утврдиле могућности покретања одређених програма цјеложивотног учења, уско везаних за потребе тржишта рада.

Канцеларија проректора за наставу, дала је приједлог Правилника о организовању и реализацији програма цјеложивотног учења на УИС-у, који је усвојен на сједници Сената 15.11.2018. године, број: 01-С-425-1-LVI/18, како би се процедуре убрзале и ускладиле са потребама тржишта и могућностима УИС-а, те усвајања елабората.

Сенат УИС-а разматрао је елаборате Медицинског факултета Фоча и Економског факултета Пале за покретање програма цјеложивотног учења, на сједници одржаној 31.01.2019.

Елаборат Медицинског факултета Фоча „Програм за подстицање комуникације код дјеце са сметњама у развоју“, усвојен је на сједници (број: 01-С-23-LX/19).

Елаборат Економског факултета Пале „Јачање капацитета за промјене у културном туризму на Западном Балкану - изградња компетенција за квалитетно управљање културним наслеђем и културним туризмом“ (број: 01-С-28-LX/19).

Канцеларија проректора за наставу дала је приједлог Правилника о финансирању програма цјеложивотног учења и расподјели средстава остварених реализацијом програма

цјеложивотног учења УИС-а, који је усвојен на сједници Управног одбора УИС-а, од 21.02.2019, број: 01-УО-III-11-18/19.

Канцеларија проректора за наставу одржала је неколико састанака са представницима Машинског факултета, а у вези са могућности покретања програма цјеложивотног учења у сарадњи са Заводом за образовање одраслих Републике Српске.

Интернет страница Центра за цјеложивотно учење покренута је 05.03.2019, о чему су обавијештене све организационе јединице УИС-а (817/19).

Сенат УИС-а усвојио је елаборат Педагошког факултета Програма цјеложивотног учења за спортска усавршавања и едукацију на Педагошком факултету у Бијељини, 01-S-65-I-LXII/19.

Педагошки факултет Бијељина и Центар за цјеложивотно учење УИС-а објавили су оглас за упис на програме цјеложивотног учења, 22. март 2022.године:

- Образовање васпитача за рад са особама треће животне доби;
- Сарадник у настави за рад са дјецом с потешкоћама у развоју у основној школи;
- Програм усавршавања директора образовних институција Образовање васпитача за рад у ученичким домовима;
- Образовање васпитача у казнено-поправним заводима;

Филозофски факултет Пале и Центар за цјеложивотно учење УИС-а објавили су оглас за упис на програм цјеложивотног учења, 22.март.2022.године „Педагошко - психолошко и дидактичко - методичко образовање“.

Филозофски факултет Источно Сарајево у континутету изводи наставу на програму цјеложивотног учења „Педагошко-психолошко и дидактичко-методичко образовање“, од усвајања елабората на сједници Сената од 23.07.2020. године, број: 01-С-191-20.

Оглас за упис кандидата кандидата у академској 2022/2023. објављен је 22.09.2022. године, број 3880/22 на веб страници УИС-а - Центар за цјеложивотно учење и у дневном листу „Еуроблиц“.

У зимском семестру шест кандидата је успјешно завршило програм, док је десет кандидата програм завршило у љетном семестру.

Електротехнички факултет Источно Сарајево покренуо је програм цјеложивотног учења „Пројектовање и анализа фотонапонских система“, одлука Сената 01-С-339-ХLII /22, од 01.11.2022.године. Програм се реализује у оквиру Erasmus+ пројекта KALCEA.

Оглас за упис кандидата објављен је веб страници Универзитета, (1810/23, од 18.05.2023.), као и на веб сајту Електротехничког факултета Источно Сарајево. У првом циклусу осам кандидата је успјешно завршило овај програм.

Музичка академија Источно Сарајево израдила је елаборат за извођење програма „Методичко-педагошко-психолошко образовање“ који је усвојен 30.09.2021. године, одлуком Сената бр: 01-С-290-XXII/21. Оглас за упис кандидата на поменути програм објављен је на веб страници Универзитета 18.05.2023, бр: 1809/23.

Педагошки факултет Бијељина израдом елабората покренуо је програм „Образовање васпитача у казнено-поправним домовима“, који је усвојен је 23.07.2020. године, одлуком Сената бр: 01-С-193-І/20.

Реализација програма је поново покренута, на основу заинтересованости кандидата.

Центар за цјеложивотно учење УИС-а, Машински факултет Источно Сарајево и Технолошки факултет Зворник, пријавили су елаборат за извођење програма оспособљавања (1212/21, 06.04.2021.), које у складу са Законом о образовању одраслих („Службени гласник Републике Српске 59/09 и 1/12), имплементира Завод за образовање одраслих Републике Српске.

Машински факултет Источно Сарајево покренуо је сљедеће програме:

- Оператер на CNC машинама за обраду метала;
- Програмер на CNC машинама за обраду метала;
- Заваривач TIG поступком;
- Заваривач MIG-MAG поступком.

Технолошки факултет Зворник покренуо је Програм оспособљавања за обављање послова производње сира.

Након што су Комисије, именоване од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске, обишле поменуте факултете, Центру за цјеложивотно учење УИС-а, Машинском факултету Источно Сарајево и Технолошком факултету Зворник достављена су Рјешења о одобравању извођења наставе јавно важећих програма Завода. (Машински факултет: 07/5.1/604-122-221/21, заведено под бројем: 749/21; Технолошки факултет: 07/5.1/604-122-1/21, заведено под бројем: 3400/21).

У 2022-ој години није било заинтересованих полазника за наведене програме.

2.2.5. Исходи учења и провођење квалификационог оквира

На нивоу студијских програма су дефинисани исходи учења као и на нивоу појединачних предмета који су складу са излазним исходима учења. На појединим студијским програмима дефинисани су и исходи учења по групама предмета (модуларни студијски програми). Основна улога исхода учења је да обезбједе јасне и транспарентне дескрипторе на нивоу програма и дескрипторе на нивоу квалификације због чега исходи учења имају важну улогу у креирању и артикулацији националних и Болоњских свеобухватних квалификационих оквира. Током 2016. и 2017. године је рађена модернизација студијских програма на Универзитету у Источном Сарајеву према исходима учења односно компетенцијама. Препорука Универзитета је била да се исходи учења ускладе са исходима учења сличних програма у Европи и региону. Такође је препорука да се води рачуна о генеричким компетенцијама које се налазе у основама квалификационог оквира Босне и Херцеговине. У два стратешка материјала, усвојена од Савјета министара Босне и Херцеговине, указано је на неопходност усвајања квалификационог оквира у Босни и Херцеговини: Стратегија развоја стручног образовања и обуке у Босни и Херцеговини за период 2007-2013. година („Службени гласник БиХ“, број 65/07); Стратешки правци развоја

образовања у Босни и Херцеговини с планом имплементације 2008-2015. („Службени гласник БиХ“, број 63/08). Савјет министара Босне и Херцеговине на сједници 24. марта 2016. године донио је Одлуку о усвајању основа квалификационог оквира у Босни и Херцеговини, као почетног документа изградње квалификационог оквира у Босни и Херцеговини (извор: Приручник за примјену квалификационог оквира у високом образовању, 2016). Циљеви квалификационог оквира у Босни и Херцеговини су:

- разумијевање различитих врста квалификација и њихових односа;
- разумљив приказ образовних постигнућа за послодавце, полазнике образовања и родитеље;
- усмјеравање појединца у погледу избора образовања и каријере;
- олакшавање мобилности и транспарентнија доступност образовању током цијелог живота;
- олакшавање препознавања и признавања домаћих квалификација у иностранству и иностраних у нашој земљи;
- да служи квалитетној запошљивости;
- ствара претпоставке за изградњу система вредновања и признавања компетенција стечених у неформалном и информалном образовању;
- стварање претпоставки за увођење система управљања квалитетом постојећих и нових квалификација;
- унапређење сарадње образовања са свим социјалним партнерима;
- промовисање образовања.

Непостојање коначне верзије квалификационог оквира односно секторских стандарда представља посебан проблем. Провођење самог оквира иде јако споро, очекује се формирање секторских вијећа и рад на изради стандарда квалификација за поједине области и онда усклађивање постојећих исхода учења са постављеним стандардима.

Што се тиче примјене основа квалификационог оквира на Универзитету у Источном Сарајеву који је у складу са Европским квалификационим оквиром може се истаћи да се и даље примјењује ранији систем у Босни и Херцеговини заснован на степенима стручне спреме.

Модернизација студијских програма је у каснијем периоду настављена као континуирани процес и имплицирана је како усклађивањем исхода учења тако и другим разлозима као што је усклађивање са тржиштем рада.

**НИВОИ ОСНОВА КВАЛИФИКАЦИЈСКОГ ОКВИРА
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ**
(табеларни приказ)

Однос према ISCED нивоима и ЕКО-у (EQF)		Основе квалификацијског оквира			Ранији систем у Босни и Херцеговини заснован на степенима стручне спреме		
ISCED ниво	ЕКО (EQF)	Квалификација	Завршено образовање	Ниво	Степен стручне спреме	Завршена школа	Квалификација
1 и 2А	1	Неквалификовани радник	Основно образовање	1	I.	Основна школа	Неквалификовани радник (НК)
2Б	2	Нискоквалификовани радник	Програми стручног оспособљавања	2	II.	Основна школа и стручна оспособљеност	Полуквалификовани радник (ПКВ)
3В	3	Квалификовани радник	Средње стручно образовање и обука	3	III.	Трогодишња средња школа	Квалификовани радник - КВ (средња стручна спрема) ИИИ. степен
3А 3Б	4	Општи или специјализовани квалификовани радник	Средње опште и техничко образовање	4	IV.	Четверогодишња средња школа	Средња стручна спрема – ИВ. степен
4А 4Б	5	Висококвалификовани радник специјализован за одређено занимање	Постсекундарно образовање укључујући мајсторске и средње испите	5	V.	Специјализација на основу стручности средњег образовања	Висококвалификовани радник - ВКВ
5Б	6	Бацхелор или Бацхелауреат	Први циклус високог образовања	6	VI.	Виша школа	Виша стручна спрема - ВШС
5А	7	Мастер	Други циклус високог образовања	7	VII/1	Факултет - основне студије	Висока стручна спрема - ВСС
					VII/1	Специјализација	Магистар специјалиста
5	8	Докторат	Трећи циклус високог образовања	8	VII/2	Магистериј	Магистар наука ²
6					VIII.	Докторат	Доктор наука

2.3. Истраживање и/или умјетнички рад

Универзитет као централна истраживачка и умјетничка институција Републике Српске има посебан задатак у стварању и развијању науке и умјетности које су отворене према друштву, развоју и унапређењу технологија, јачању научно-истраживачких и умјетничко-истраживачких капацитета и развоју сарадње на међународном, али и националном и локалном нивоу, водећи се при томе највишим стандардима у истраживањима, иновацијама и умјетности.

У претходном периоду Универзитет је направио знатан искорак у научној и умјетничкој продуктивности и изврсној и позиционирао се као водећа институција у Републици Српској и шире.

Кроз више од три деценије постојања формирано је сопствено језгро научног и умјетничког кадра и научног подмлатка, који су основа за квалитетан и изврстан истраживачки рад. Универзитет континуирано ради на побољшавању и унапријеђеном раду истраживача. Усвајањем Акционог плана Стратегије људских ресурса за истраживаче (2017-

2022.) која укључује Европску повељу за истраживаче и Кодекс о запошљавању истраживача 2017. године и добијањем „Human Resource Excellence in Research Award“ лога, Универзитет је постао институција привлачна за истраживаче не само из региона, већ и из Европе и свијета. Реализацијом активности предвиђених Акционим планом урађени су конкретни кораци у циљу унапријеђења права истраживача и транспарентности при њиховом запошљавању, а крајем 2022. године усвојен је нови Акциони план Стратегије људских ресурса за истраживаче за период 2023-2026. године. У циљу обезбјеђивања информација и услуга подршке за европске и неевропске истраживаче и све оне који су заинтересовани за боравак на Универзитету, али и у циљу обезбјеђивања информација домаћим истраживачима који желе да започну или наставе своју стручну и истраживачку каријеру у иностранству, Универзитет је у марту 2020. године приступио EURAXESS мрежи. У циљу повећања видљивости резултата научно-истраживачког рада Универзитета и свих чланица Универзитета, а у складу са начелима отвореног приступа научном знању, Универзитету је потписао Берлинску декларацију о отвореном приступу знању из природно-математичких и хуманистичких наука. Са тим у вези, усвојен је Правилник о дигиталном репозиторијуму докторских дисертација одбрањених на Универзитету у Источном Сарајеву којим је успостављен Дигитални репозиторијум. Такође, електронска евиденција картона научног радника (eНИР), која представља базу података публикација запослених наставника и сарадника, је јавно доступна на интернет страници Универзитета. eНИР картон, поред информација о резултатима истраживања, налазе се и подаци о избору у звање, ужој научној области, контакт подацима истраживача као и информације о истраживачким профилима истраживача (Web of Science ResearcherID, ORCID – Open Researcher and Contributor ID, Scopus Author ID и Google Scholar профил), а креирана су и упутства за креирање ових истраживачких профила. У припреми је репозиторијум научних радова и књига објављених у отвореном приступу. Ради прецизнијег вредновања рада академског особља и истраживача и вредновања рада Универзитета усвојено је Упутство за навођење афилијације академског особља Универзитета. У циљу развоја и међународног позиционирања Универзитета усвојен је и Правилник о поступку, условима и начину награђивања академског особља Универзитета у Источном Сарајеву за остварене посебне резултате у научно-истраживачком и умјетничком раду. Награде се додијељују годишње за научне радове објављене у научним часописима у цитатној бази података Web of Science, за укупну цитираност радова и истраживача у Web of Science, за научне монографије и поглавља у научним монографијама објављене од стране престижних међународних издавача и признање за умјетнички рад.

Реализацијом великих и значајних инфраструктурних програма и пројеката, финансираних од стране Владе Републике Српске (у вриједности од преко 17 милиона евра), европских фондова и кроз сопствена улагања Универзитета, створена је реална основа за развој научно-истраживачког и умјетничког рада. Истраживачка инфраструктура је доступна не само за студенте и запослене на Универзитету, већ је отворена и према трећим лицима, што је регулисано усвајањем Правилника о процедурама за отворени приступ истраживачкој инфраструктури. Такође формирана је интернет платформа у којој

се налази подаци о постојећој истраживачкој инфраструктури и друге релевантне информације.

У претходном периоду забиљежен је знатан помак на свјетским ранг листама универзитета, који се, највећим дијелом, заснива на истраживачким и умјетничким резултатима и активностима које се континуирано спроводе на Универзитету. Универзитет се налази рангиран на Webometrics листи, гдје је на трећем мјесту у БиХ, што представља до сада најбољу позицију. Универзитет је уврштен на SCImago Institutions Rankings (SIR) листу, гдје је заузео прво мјесто од свих БиХ универзитета у 2022. и 2023. години. Према резултатима U-Multirank из 2021. и 2022. године, Универзитет је оцијењен највећим оцјенама ("А", врло добра) у области умјетничког рада и истраживања, а 2021. године добио признање као једна од Топ 25 институција ("Global Top 25 performers") у области "иновативних облика оцјењивања" у медицини. Универзитет је од 2021. године уврштен и на RankPro (RankPro – World University Rankings) међународну листу за рангирање универзитета, а 2023. године и на Round University Ranking- RUR. На Станфордској листи 2% најутицајнијих научника на свијету у 2020. и 2021. години су се нашао два наставника са Универзитета, који су и једини наставници са универзитета из Републике Српске који су се нашли на овој престижној листи.

Учешћем у различитим националним и међународним пројектима, финансираним од стране ресорног Министарства, различитих фондова Европске уније и других извора, долази се до резултата и рјешења која могу да одговоре на образовне, друштвене и економске изазове, приближавају се резултати истраживања широј заједници, успоставља се сарадања и омогућава се умрежавање као и привлачење нових истраживача и умјетника. Универзитет учествује у међународним пројектима [ма](#) који се финансирају из различитих фондова (ERASMUS+, COSME, HORIZONT, INTERREG, COST). Такође, спроводе се и национални научно-истраживачки пројекти финансирани од стране ресорног Министарства.

Организација научних, умјетничких и стручних скупова факултета и академија Универзитета доприноси академском и друштвеном утицају науке и умјетности и међународној видљивости Универзитета. Годишње се на Универзитету одржи више од 20 научних, умјетничких и стручних скупова од чега 13 скупова категорисаних од стране ресорног Министарства. AGROSYM у организацији Пољопривредног факултета Источно Сарајево и Научни скуп поводом Дана Правног факултета, који организује Правни факултет Пале, су класификовани као међународни научни скупови од посебног значаја. Такође, одабрани радови са научне конференције ИНФОТЕХ Јахорина, који организује Електротехнички факултет Источно Сарајево, се објављују у Web of Science и SCOPUS-у.

Велика пажња се придаје издавачкој дјелатности Универзитета. Издавачка дјелатност има за циљ да допринесе наставном, научном, умјетничком и стручном раду. Чланице Универзитета издају 13 часописа, од којих је 10 категорисано у ресорном Министарству. Сви часописи Универзитета су индексирани у EBSCO, али и другим базама.

Важност развоја и даљег унапријеђења научно-истраживачког и умјетничког рада препозната је и у Стратегији развоја Универзитета у Источном Сарајеву 2021-2026 гдје је пажња усмјерена на промоцију и подршку научној и умјетничкој изврсној, публикацијој

радова у референтним часописима, повећању импакт фактора и цитираности истраживача, учешћу у међународним пројектима, повећању броја фундаменталних истраживања, повезивању са тржиштем рада, развоју међународних и мултидисциплинарних студија трећег циклуса.

Важно је напоменути да Универзитет има изузетно добру сарадњу са ресорним Министарством. Министарство усмјерава, надгледа, подстиче и подржава развој научно - истраживачког и технолошко – развојног и иновативног сектора, који су основа друштвено - економског напретка и фактори остварења претпоставки развоја друштва базираног на знању у Републици Српској.

2.4. Везе с окружењем, привредом и социјалним партнерима

Универзитет као покретач развоја шире заједнице његује отвореност према свом ужем и ширем окружењу. Кроз образовну, истраживачку и умјетничку активност Универзитет може значајно да доприноси развоју локалних заједница, као и развоју привреде и друштва у цјелини.

Универзитет је члан Европске мреже предузетништва Републике Српске (ЕУНОРС) гдје су, осим Агенције за развој малих и средњих предузећа као координатора, укључени и Привредна комора Републике Српске, Универзитет у Бањој Луци и Иновациони центар Бања Лука. Европска мрежа предузетништва (EEN), као инструмент подршке предузећима, покренута је још 1987. године на иницијативу Европске комисије у циљу подстицања развоја предузећа. EEN представља комплексан сет инструмената за подршку развоју предузећа. Универзитет узима активно учешће у свим активностима мреже и има активну сарадњу са сектором малих и средњих предузећа (МСП) кроз:

1. Обједињавање услуга пружања практичних информација и помоћи МСП-има у циљу:
 - лакшег проналажења пословних партнера из ЕУ;
 - успостављања пословне сарадње са институцијама и организацијама у ЕУ;
 - учествовања МСП-а на тендерима у ЕУ;
 - лакшег приступа информацијама о правним аспектима и пословним регулативама ЕУ;
 - добијања информација о програмима подршке, законодавству и резултатима који се односе на иновације и о посредничким услугама у трансферу технологије и знања;
 - добијања информација о оквирним програмима ЕУ за истраживање и технолошки развој.
2. Подизање свијести о значају иновативности и могућностима трансфера технологија и повећања конкурентности;
3. Информисање о могућностима тржишта ЕУ и учествовање у стварању широке Европске пословне мреже;
4. Информисање о домаћим истраживачко-технолошко-развојним могућностима.

Кроз Европску мрежу предузетништва Републике Српске Универзитет ће бити и у функцији подршке МСП-а у провођењу пројеката финансираних из других програма ЕУ, као што су програми COSME, Horizon Europe, Erasmus+, те програма који су орјентисани на финансијску подршку предузећима. Путем ове мреже пружене су до сада бројне консултантске услуге фирмама у њиховој конекцији са иностраним партнерима, као и помоћ у писању пројеката битних за њихов напредак. У оквиру различитих конференција кроз Европску мрежу предузетништва организовани су пословни сусрети пословних партнера, привредника, као и представника Универзитета (B2B састанци).

Универзитет организује и имплементира програме цјеложивотног учења који се организују и реализују кроз Центар за цјеложивотно учење Универзитета. На тај начин Универзитет нуди програме доквалификације, преквалификације и стручног усавршавања, путем образовних модула, који су усклађени са потребама тржишта рада.

Правилником о процедурама за отворени приступ истраживачкој инфраструктури на Универзитету у Источном Сарајеву истраживачка опрема Универзитета ставља се на располагање и екстерним корисницима, те отвара веће могућности сарадње са привредом. Постојећа истраживачка инфраструктура је доступна и редовно се ажурира на интернетској платформи Универзитета. На Универзитету су успостављени научно-истраживачки центри и лабораторије који представљају спону науке и привредног сектора.

Сарадња Универзитета и чланица Универзитета са различитим привредним субјектима и социјалним партнерима се проводи путем провођења различитих заједничких међународних и националних пројеката. Важно је истаћи да је у току имплементација ERASMUS + пројекта: „Development of part-time and short cycle studies in higher education in Bosnia and Herzegovina-PARTISH” којим се на Универзитету, али и по први пут у Републици Српској уводе кратки студијски програми; „Strengthening Capacities for the Implementation of Dual Education in BiH Higher Education - DUALSCI” чије активности подразумевају увођење по први пут дуалног образовања на високошколским установама у Републици Српској; Sustainable University – Enterprise Cooperation for Improving Graduate Employability (SUCCESS) којим се успоставља сарадња Универзитета са привредним субјектима, Knowledge Triangle for a Low Carbon Economy – KALCEA (сајт пројекта није активан) гдје се повезује наука, истраживање са трансфером технологија, као и пројекат Innovation Centres for the development of innovative and entrepreneurial thinking to facilitate the development of sustainable smart solutions in the Western Balkans (SMART).

Универзитет и чланице Универзитета са различитим привредним субјектима успостављају сарадњу и потписивања различитих споразума о сарадњи. Споразуми о сарадњи се односе на пружање услуга које наставници и сарадници Универзитета могу да осигурају привредним субјектима с једне стране како индивидуално тако и путем коришћења опреме из центара и лабораторија факултета. Такође, велики број уговора о сарадњи факултета са привредним сектором је потписан у циљу реализације практичне наставе студентима Универзитета (стручна пракса).

Важно је напоменути да Универзитет има изузетно добру сарадњу државним и локалним институцијама. Посебно се може истаћи одлична сарадњу са општинама у источном дијелу Републике Српске у којима се налази смјештене чланице Универзитета.

2.5. Наставни процес и методе едукације

Квалитет наставног процеса огледа се кроз квалитетну процедуру избора наставника и сарадника према критеријумима Универзитета у Источном Сарајеву, а који су у складу са Законом о високом образовању. Важећи Закон о високом образовању је значајно подигао ниво критеријума које је неопходно да испуњавају наставници и сарадници што је јасно унаприједило квалитет наставног процеса. Квалитет наставника и сарадника провјерава се на неколико нивоа (катедре, вијеће организационе јединице, струковно вијеће Сената, и Сенат Универзитета). Провјера компетентности и истраживачке стручности наших наставника и сарадника обавља се путем електронског картона научног радника (упутство, груписани стари резултати). Универзитет је путем конкурса увео праксу награђивања наставника и сарадника који су остварили најбоље резултате у оквиру научно-истраживачког рада.

Поред несумњивих стручних знања у поступку провјере кроз унапријед дефинисане критеријуме за избор, врши се и провјера професионалних вјештина и односа према студентима у наставном процесу. Оцјена вредновања педагошког рада наставника и сарадника од стране студената постаје један од важнијих елемената код избора и напредовања наставника. Вредновање педагошког рада наставника од стране студената врши се два пута годишње електронским путем. Добијене оцјене за све области вредновања разматра Сенат Универзитета и предлаже превентивне и корективне мјере за побољшање.

Како наставни процес представља скуп активности планирања, извођења и контроле извођења наставе, те обухвата предавања, све врсте вјежби, праксе и испитивање студената, јасно је да у његовој реализацији учествују студенти, наставници, сарадници – асистенти и лаборанти, студентска служба, библиотека, те органи факултета/ академије – научно-наставно/ умјетничко-наставно вијеће, продекан за наставу, декан. Све активности наставног процеса остварују се уз међусобни контакт и везе свих учесника.

Катедра задужена за реализацију студијског програма предлаже листу одговорних наставника и сарадника за извођење вјежби и упућује је вијећу организационе јединице на усвајање, након чега се о тој листи изјашњава Сенат Универзитета и доноси коначну одлуку (листа одговорних наставника). Сенат Универзитета, у сарадњи са организационим јединицама, на почетку академске године, усваја Календар наставних активности, који обухвата почетак и крај наставе у зимском и љетном семестру, испитне рокове и друге термине везано за наставни процес. Катедре састављају мјесечни распоред часова који се објављује на огласној табли и на сајту организационе јединице (распоред садржи сљедеће податке: назив студијског програма, школска година – мјесец - дан, назив предмета – податак о типу наставе, тј. да ли су у питању вјежбе или предавања; број учионице и вријеме).

Процедура оцјењивања је у складу са Законом о високом образовању, Статутом Универзитета као и подзаконским актима који третирају ово питање и врши се оцјенама од 5 до 10, с тим што су пролазне оцјене од 6 до 10, док се студент који није положио испит оцјењује се оцјеном 5 која се не уписује у индекс.

Правилником о студирању на другом циклусу студија утврђен је начин оцјењивања студената на другом циклусу студија.

Правилником о студирању на докторским студијама и стицању звања доктора наука Универзитета у Источном Сарајеву објашњена је процедура оцјењивања студената на докторским студијама.

Студенти су упознати са процедурама оцјењивања на начин што су им општи акти Универзитета којима је регулисана ова материја доступни путем званичне интернет странице Универзитета, али и путем веб страница факултета и академија. Сви наставници и сарадници су дефинисали, развили и прилагодили методе полагања и оцјењивања на наставним предметима које предају и са истим упознали студенте на почетку семестра, у складу са дефинисаним наставним програмима односно силабусима.

Рад студената се прати и оцјењује континуирано, при чему се за сваки облик активности и путем провјера знања у току семестра, као и на завршном испиту, додијељују бодови. Наставним планом је дефинисано које су то обавезне наставне активности и са колико бодова се вреднују. Предметни наставник је обавезан да на почетку наставе упозна студенте са методологијом организације наставе, праћења и оцјењивања, карактером и садржином завршног испита, структуром укупног броја поена и начином формирања оцјене. Провјере знања врше се у складу са дефинисаним планом провјере знања која је наведена у наставном програму.

Наставне методе и методе едукације су разноврсне и разликују се од студијског програма до студијског програма, од предмета до предмета, доступне у силабусима. Наставни процес се реализује углавном кроз фронтални облик рада - предавања, интерактивни облик рада - аудиторне и лабораторијске вјежбе, израду задатака и пројеката, истраживачких задатака, приступних и семинарских радова, интерактивних радионица, експерименталне вјежбе, практичне радове на пацијентима (Медицина и Стоматологија), Case/study, и сл.

Универзитет је на основу интерних провјера квалитета и анализе искориштености људских ресурса дефинисао стандарде квалитета рада у области наставе, планова рада и студијских програма у форми приједлога.

2.6. Међународна сарадња и међународна мобилност

Међународна сарадња једна је од активности Универзитета у Источном Сарајеву која доприноси унапређењу препознатљивости и конкурентности образовних активности, истраживачког и умјетничког рада, па самим тим и иновационог потенцијала Универзитета. Она је интегрални дио модерног универзитета, кроз коју се развија и јача његова улога у развоју средине у којој Универзитет у Источном Сарајеву дјелује. Универзитет у Источном Сарајеву развија међународну сарадњу са реномираним европским и свјетским високообразовним установама и институцијама у циљу реализације и повећања долазне и одлазне мобилности студената и особља, учешћа и интензивирања међународних пројектних активности, креирања и имплементације квалитетних студијских програма, као и видљивости институције.

Стратегија развоја Универзитета у Источном Сарајеву 2021 – 2026 даје оквире развоја међународне сарадње на Универзитету кроз **Стратегијску област 6:** „Међународна сарадња“ са 3 (три) основна стратешка циља:

- *Стратешки циљ 6.1:* Јачање мобилности и интернационализације;
- *Стратешки циљ 6.2:* Сарадња са реномираним високошколским установама из иностранства;
- *Стратешки циљ 6.3:* Јачање међународне препознатљивости и видљивости.

Сваки од ових циљева има јасно задате активности и циљне вриједности које ће довести до реализације самог циља.

Осим тога, развој међународне сарадње на установи је дефинисан Стратегијом интернационализације 2018-2023 (комисија, одлука о усвајању) којом су подробно разрађени стратeгијски циљеви за наведени период. Једна од кључних активности везаних за интернационализацију Универзитета је пројекат „Јачање интернационализације у високом образовању у БиХ“, на основу чега су проистекли многи различити до тада недостајући документи и иницијативе.

У Стратегији интернационализације дефинисани су сљедећи стратeгијски циљеви са детаљно разрађеним оперативним циљевима, индикаторима, циљним вриједностима, активностима, буџетом, и одговорностима:

- Стратегијски циљ 1: *Јачати структуру и правну регулативу интернационализације;*
- Стратегијски циљ 2: *Побољшати информисаност свих корисника;*
- Стратегијски циљ 3: *Повећање укључења Универзитета у програме међународне сарадње;*
- Стратегијски циљ 4: *Јачање међународне препознатљивости Универзитета;*
- Стратегијски циљ 5: *Јачање интернационализације курикулума.*

Посебан значај за међународну сарадњу на Универзитету даје активна позиција и чланства у универзитетским асоцијацијама и мрежама од којих су најзначајније European University Association (EUA), Danube Rectors' Conference (DRC), Rectors' Conference of the Universities of the Alps Adriatic (AARC), Rectors' Forum of Universities of Southeast Europe and Western Balkans, Euroasian Universities Association (EAU), као и многих других међународних стручних удружења универзитета/факултета.

За провођење активности и координацију међународне сарадње задужени су проректор за међународну сарадњу и осигурање квалитета и служба за међународну сарадњу Универзитета на челу са Координатором за међународну сарадњу. Они обављају послове у вези са:

- договарањем и склапањем споразума (општих и посебних) о научно-наставној и пословно-техничкој сарадњи са другим високошколским институцијама, институтима, културним одјелима амбасада и привредним субјектима из земље и иностранства;

- презентацијама стипендија и програма студирања у иностранству (кроз сарадњу са одјелима амбасада задуженим за промовисање студирања у својим земљама) – све информације о стипендијама се могу наћи на сајту Универзитета;
- мобилношћу, размјеном и усавршавањем студената и наставног особља у иностранству (конкурси, СЕЕPUS мреже), као и пружањем потребних информација и услуга за стране студенте и наставно особље;
- дијелом међународних пројеката, у сарадњи са Канцеларијом за науку, истраживање и развој.

Осим тога, на нивоу чланица Универзитета именоване су особе за контакт особе за међународну сарадњу које имају улогу координисања међународне сарадње на нивоу чланице Универзитета, као и пружање свих неопходних информација партнерским установама везаним за своје факултете/академије.

Један од основних приоритета из области међународне сарадње је мобилност студената и наставника. Размјена студената наставника и административног особља регулисана је Правилником о међународној размјени студената и академског и административног особља Универзитета у Источном Сарајеву. Универзитет учествује и користи сљедеће доступне програме за размјену особља и студената:

- ERASMUS+ KA1
- СЕЕPUS
- Конкурс ресорног Министарства
- Билатералне споразуме са партнерским универзитетима
- Други програми стипендирања

Програми мобилности као што су ERASMUS+ KA1, СЕЕPUS, Конкурс ресорног Министарства су у потпуности покривени средствима које сам програм нуди, те је за њихову реализацију материјална база обезбјеђена. За организацију других видова мобилности, базираних на билатералним споразумима (љетње школе, међународне званичне посјете, учешће на међународним скуповима, конференцијама и сл.) средства се обезбјеђују из сопствених буџета чланица Универзитета или пријавама на доступне фондове за ту намјену (ресорно Министарство, Министарство цивилних послова БиХ, фондови неких амбасада у БиХ, властита средства итд).

Служба за међународну сарадњу је централна служба Универзитета за реализацију програма мобилности студената и особља. Логистичку и административну подршку сваког програма мобилности који се реализује на Универзитету пружа Служба за међународну сарадњу. Канцеларија се бави и дисеминацијом релевантних информација према чланицама Универзитета. Сходно Правилнику о међународној размјени студената и академског и административног особља Универзитета у Источном Сарајеву, информације о доступним програмима, броју могућих размјена, роковима за пријаве и свим релевантним питањима који се тичу програма мобилности, се јавно објављују на сајту Универзитета, односно на сајту факултета/академије који је обухваћен програмом

размјене. Овим правилником су јасно прописане све процедуре које се тичу међународне мобилности наставника, студената и административног особља.

Сва документација се архивира у служби, док се Уговори о учењу и студентски документи похрањују и на организационим јединицама, првенствено у студентским службама и студентским досијеима. Од почетка 2023. године, креирана је електронска база података везаних за реализације размјена кроз програме у којима Универзитет учествује, гдје служба за међународну сарадњу уноси размјене особља, а студентске службе уносе податке о размјенама студената.

Међу приоритетима за даљи рад Канцеларије налазе се:

- активно учешће у *ERASMUS+* програму;
- рад на даљој конкретизацији споразума о сарадњи стављањем у праксу стратешких уговора о сарадњи;
- организовање љетних школа и покретање наставе на енглеском језику, што је већ учињено на студијском програму Медицине на Медицинском факултету у академској 2019/2020. години, као и на студијском програму Стоматологија, затим на Електротехничком факултету (студијским програмима првог циклуса студија Електроенергетика, Рачунарство и информатика и Аутоматика и електроника) и Музичкој академији (Вокално-инструментални студијски програм на руском језику) од школске 2023/2024. године;
- „Интернационализација код куће“, тј. ширење понуде студијских програма на страним језицима, усмјерених прије свега према будућим студентима из других земаља, један је од приоритетних циљева дефинисаних Стратегијом развоја Универзитета за период 2021-2026.

Тренутно на Универзитету у Источном Сарајеву наставу на страним језицима похађа преко 200 студената из 17 земаља свијета.

У циљу побољшања долазних мобилности студената на Универзитет, сачињен је регистар понуде дисциплина на страним језицима (по научним областима и факултетима) које студенти могу изабрати током периода размјене. Ово је регистар који садржи предмете гдје су језичке компетенције одговорних наставника на довољном нивоу да се материјал студентима у долазној мобилности презентује на енглеском или другим страним језицима. Регистар се редовно ажурира и на тај начин се јачају капацитети интернационализације установе.

Осим размјене наставника и студената, у програмима мобилности или у билатералној сарадњи учествују и административни радници установе. Административно особље редовно учествују на догађајима релевантним за њихово усавршавање, стицање добре праксе и размјену искустава са колегама других универзитета из земље и иностранства. Тако се кроз програме Ерасмус+ за обуку особља, врши размјена искустава, добре праксе и контаката међу представницима различитих институција. На тај начин се ствара неформална мрежа која службама за међународну сарадњу служи за унапређење сопственог рада. Кроз овај програм, служба за међународну сарадњу је била домаћин

колегама из Румуније, Пољске, Француске и Шпаније, а њени службеници су посјетили колеге у Шпанији, Француској и Пољској.

Национална Ерамсус+ канцеларија је извршила мониторинг Ерамсус+ програма на Универзитетима у Босни и Херцеговини, укључујући и Универзитет у Источном Сарајеву, и том приликом пренијела искуства која, као централна Канцеларија на државном нивоу за Ерамсус+ програм, стиче кроз интеракцију са свим универзитетима и партнерским сродним канцеларијама широм Европе. Национална Ерамсус+ канцеларија организује инфодане, које та канцеларија обавља у БиХ. Информације о организацији инфодана се редовно шаљу свим чланицама Универзитета, а преко факултета и академија информација долази до свих наставника и сарадника запослених на установи. Ове информације се објављују и на званичној веб страници Универзитета, као и све информације о конкурсима за све врсте мобилности подржане од стране одговарајућих фондова (примјер 1, примјер 2, примјер 3, примјер 4).

Осим тога, Универзитет је био организатор инфодана за могућности коришћења ЕРАСМУС + програма за стално запослене наставнике и сараднике на Универзитету.

Универзитет у Источном Сарајеву има потписано преко 100 општих билатералних споразума са високошколским институцијама из цијелог свијета, као и преко 130 посебних споразума са другим научноистраживачким и специјалистичким установама из различитих области. Један од приоритетних задатака Службе за међународну сарадњу, уз подршку факултета/академија, је реализација тих споразума у пуном капацитету.

Сходно Правилнику о процедурама реализације међународних и националних пројеката на Универзитету у Источном Сарајеву од 2018. године одваја се 10% из трошкова особља намијењених за фонд за јачање међународне сарадње, тако да ће ресурси у будућем периоду бити обезбјеђени за јачање међународних институционалних и истраживачких капацитета.

У сврху промовисања програма мобилности и подизања свијести о важности међународне сарадње за развој установе, на сајту Универзитета се објављују неке од прича и искустава из мобилности, а сами учесници своја искуства дијеле са колегама на својим факултетима/академијама, подносећи уз то и извјештај руководством факултета/академије. Од 2023. године факултети су у обавези да објаве извјештаје о мобилности наставника, административног особља и студената на веб страницама својих факултета (допис Канцеларије факултетима). У промотивне акције које предузима установа у контексту међународне сарадње је и израда одговарајућих промотивних материјала, као што је брошура Универзитета која је доступна и у електронској верзији. Такође, урађен је Информациони пакет (у двојезичном облику) који је од користи за све потенцијалне долазне студенте и наставнике, као и други промотивни материјали (двојезични промотивни буклети и др.).

Учешћима у размјени, научно-стручним конференцијама, пројектима, љетњим школама, концертима, изложбама, протоколарним посјетама и сл. сви представници Универзитета, од студената, преко наставног особља и административног особља, до руководиоца организационих јединица, или самог факултета, врше непрекидну промоцију Универзитета у земљи и иностранству, те на тај начин доприносе видљивости и

препознатљивости Универзитета у ширим просторним оквирима. Данас Универзитет у Источном Сарајеву има партнерске односе са универзитетима из Европе, Азије, Африке и Јужне Америке, а најилустративнији примјер међународне сарадње је научна конференција Пољопривредног факултета, „Agrosym“, у којој годинама учествују излагачи са свих континената из преко 80 држава свијета.

Прилози:

- Учешће Универзитета у међународном Erasmus+ програму (акција K1)
- Ушешће Универзитета у међународним програмима (међународни пројекти)
- Учешће Универзитета у SEEPUS програму

2.7. Простор, опрема и библиотечки ресурси

Универзитет у Источном Сарајеву и његове организационе јединице (факултети и академије) посједују све неопходне инфраструктурне ресурсе за несметано извођење наставног, научног и истраживачког процеса. Просторни капацитети, опремљеност и библиотечки ресурси у складу су са [Уредбом о условима за оснивање и почетак рада високошколских установа и о поступку утврђивања испуњености услова](#).

Када је ријеч о просторним капацитетима, Универзитет располаже са 56 865.51m² корисног простора од чега 24 436.98 m² чине просторије за наставни процес односно учионице, амфитеатри и лабораторије. Наиме, Универзитет у Источном Сарајеву испуњава просторне услове с тим да располаже са одговарајућим простором у сопственом власништву, као и простором у власништву јединице локалне самоуправе (Прилог бр. 2).

У складу са Правилником о самовредновању и оцјени квалитета Универзитета у Источном Сарајеву сваке године се прати адекватност свих ресурса који се налазе на Универзитету, његовим академијама и факултетима. На годишњем нивоу, а у складу са одредбама Закона о високом образовању Републике Српске, Статута Универзитета, Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 94/15 и 78/20), Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог са стварним стањем имовине и обавеза Универзитета у Источном Сарајеву врши се годишњи попис имовине Универзитета када се утврђује њена вриједност, функционалност, старост и ергономичност. На основу информација из пописа, Комисија оформљена у ову сврху даје приједлог отписа одговарајуће опреме и приједлог за набавку нове опреме на мјестима гдје је то неопходно.

Током провођења електронске анкете међу студентима, у складу са Правилником о студентском самовредновању и квалитету студија, студенти имају могућност да дају своју примједбу, похвалу и оцјену функционалности ресурса на свом матичном факултету/ академији.

Израдом годишњег извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета који је обавезан за све факултете и академије као и сам Универзитет (у складу са Правилником о самовредновању и оцјени квалитета Универзитета у Источном Сарајеву) кроз израду посебних табела, прате се показатељи стања свих области функционисања Универзитета и факултета/ академија: студенти, простор, опрема, библиотека, наставно и

административно особље. На основу овог систематичног приступа могућа је израда различитих показатеља ефикасности, односно индикатора, у било које вријеме (доступни ранији извјештаји, посебно табеле за наставу, канцеларијски простор и библиотеку). Из табела за наставни процес и канцеларијски простор видљиво је у коликом обиму Универзитет располаже информатичком опремом, изражено у квантитативном облику.

Опремљеност Универзитета модерном информатичком и лабораторијском опремом нарочито је унапријеђена кроз пројекат „Модернизације Универзитета у Источном Сарајеву“ реализацијом прве и друге фазе Аустријског кредита укупне вриједности 17 милиона евра којег је обезбиједила Влада Републике Српске.

Универзитет у Источном Сарајеву организовано и системски планира унапређење, одржавање и инвестирање у нове ресурсе и капацитете. Инвестиције и изградња нових капацитета није могућа из буџета Универзитета, већ искључиво на основу помоћи од стране Владе Републике Српске и појединих општина који су до сада инвестирали у Универзитет у различите сврхе. Прије свега набављена је истраживачка опрема у оквиру аустријског кредита, фаза 1 и фаза 2, али су и изграђене или реновиране зграде Православног богословског факултета, Економског факултета Пале, Центра за високо образовање Бијељина, Факултета за производњу и менаџмент, Академије ликовних умјетности, Саобраћајног, Технолошког и Медицинског факултета.

Планирање се организује и спроводи у складу са планом јавних набавки, као и са одобреним финансијским планом (планови јавних набавки организационих јединица и обједињен план јавних набавки Универзитета у Источном Сарајеву су доступни). На основу тог извјештаја могуће је процјенити улагања у неопходне ресурсе у наредној 2023. години за подршку студентима и извођењу наставе што је видљиво по прегледу конта и описа конта.

Веома је битно напоменути да Универзитет у Источном Сарајеву, као носилац пројекта, тренутно реализује два инвестициона пројекта: „Набавка радова реконструкције објекта за потребе Ректората Универзитета у Источном Сарајеву и Музичке академије Источно Сарајево“ (укупан износ инвестиције износи **9.348.776,35 КМ са ПДВ-ом**) и „Изградња Факултета физичког васпитања и спорта Пале“ (укупан износ инвестиције износи **5.617.704,64 КМ са ПДВ-ом**). Оба пројекта се финансирају као приоритетни пројекти из програма јавних инвестиција Републике Српске за финансирање из буџета.

2.8. Финансирање

Законско-правни оквир за планирање, реализацију и извјештавање по Буџету Универзитета у Источном Сарајеву:

- Закон о рачуноводству и ревизији Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 94/15 и 78/20);
- Закон о буџетском систему Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 121/12, 52/14, 103/15 и 15/16);
- Закон о трезору ("Службени гласник Републике Српске", бр. 28/13 и 103/15);

- Закон о извршењу Буџета Републике Српске за 2022. годину ("Службени гласник Републике Српске", бр. 121/21, 53/22 и 106/22);
- Закон о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“ број 67/20);
- Одлука о усвајању Буџета Републике Српске за 2022. годину ("Службени гласник РС", бр. 121/21);
- Одлука о распоређивању средстава остварених по посебним прописима (Фонд 02) до висине уплаћених, односно пренесених средстава ("Службени гласник РС", бр. 32/22);
- Одлука о усвајању Ребаланса буџета Републике Српске за 2022. годину ("Службени гласник РС", бр. 53/22);
- Одлука о усвајању Другог ребаланса буџета Републике Српске за 2022. годину ("Службени гласник РС", бр. 106/22);
- Закон о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору ("Службени гласник РС", бр. 91/16);
- Правилник о примјени међународних рачуноводствених стандарда за јавни сектор (МРС-ЈС) ("Службени гласник Републике Српске", бр. 128/11);
- Правилник о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике ("Службени гласник Републике Српске", бр. 98/16, 115/17 и 118/18);
- Правилник о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике ("Службени гласник Републике Српске", бр. 115/17 и 118/18);
- Правилник о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза ("Службени гласник Републике Српске", бр. 45/16 и 113/21);
- Правилник о примјени годишњих амортизационих стопа за буџетске кориснике ("Службени гласник Републике Српске", бр. 110/16);
- Упутство о форми, садржају и начину попуњавања образаца за трезорско пословање буџетских корисника ("Службени гласник Републике Српске", бр. 10/17);
- Правилник о финансијском извјештавању буџетских корисника ("Службени гласник Републике Српске", бр. 15/17 и 17/22);
- Правилник о форми и садржају буџета и извјештаја о извршењу буџета ("Службени гласник Републике Српске", бр.111/21) и
- други законски и подзаконски прописи који имају утицај на израду финансијског извјештаја за 2022. годину.

Универзитет у Источном Сарајеву се финансира из сљедећих извора:

1. Буџет – Фонд 01

На терет Буџета се финансирају плате стално запослених, накнаде за добровољни пензиони фонд и накнаде за превоз, трошкови плата гостујућих професора и дио трошкова по основу коришћења роба и услуга, као и трансфер између буџетских

организација за Православни Богословски факултет „Свети Василије Острошки“ у Фочи за исплату плата.

2. Властити приходи - Фонд 02

Приходи фонда 02 – властити приходи се стичу по основу накнаде које плаћају студенти првог, другог и трећег циклуса, као приходи за финансирање школарина за уписане студенте на студијским програмима првог и другог циклуса студија од стране Министарства за научно технолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске, приходи остварени изградом стручних студија и пројеката, издавањем атеста и по основу овлашћења, приходи по основу едукације трећих лица, приходи од закупа, приходи од пружања услуга овлашћених лабораторија, приходи по основу комерцијалних здравствених услуга и остали приходи.

На терет горе наведених прихода финансирају се трошкови настали непосредно вршењем стручних услуга које су основ за стицање прихода као што су атести, пружање услуга овлаштених лабораторија, разни пројекти у сарадњи са привредом итд. Затим се финансирају трошкови за накнаде запосленим које су прописане Посебним колективним уговором (одобрена буџетска средства су недовољна за исплату истих), већина материјалних трошкова (трошкови комуналија, одржавање објеката, одржавање опреме), издаци за набавку опреме јер се средства уопште не планирају на терет фонда 01.

3. Приходи од грантова (помоћи) – Фонд 03

Приходи од грантова (помоћи) - фонда 03 се стичу по основу пројеката које финансира Министарство за научно технолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске, пројекти које финансирају стране организације и грантови локалних заједница. На терет средстава гранта исплаћују се трошкови по основу планираних средстава у буџетима пројеката, углавном набавка опреме, путни трошкови и накнаде за извршиоце пројеката.

Универзитет послује у трезорском систему пословања преко рачуна посебних намјена за властите приходе и рачуна посебних намјена приходи од грантова.

Универзитет доставља приједлоге финансијских планова кроз БПМИС систем у Министарству за научно технолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске и Министарству финансија Републике Српске, а коначан Буџет се усваја од стране Народне Скупштине Републике Српске на приједлог Владе Републике Српске.

Извјештаји о финансијском пословању се достављају такође Министарству за научно технолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске и Министарству финансија Републике Српске (Прилог бр. 3).

Универзитет у Источном Сарајеву има доступан финансијски план за период законом прописаног трајања студијског програма, који је саставни дио пословног плана. Финансијски план садржи јасно представљене изворе финансирања, те планиране приходе и расходе по врстама и динамици (Финансијски план Универзитета за 2022. годину).

2.9. Статистички подаци

3. Провођење самовредновања и оцјене квалитета

Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета израђен је у складу са Правилником о самовредновању и оцјени квалитета којим је Универзитет уредио структуру извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета, као и поступање и мјере по спроведеном поступку самовредновања и оцјене квалитета. Основни циљеви због којих се спроводи самовредновање и оцјена квалитета на Универзитету у Источном Сарајеву су:

- Израда свеобухватног извјештаја о стању квалитета;
- Обезбјеђење услова за спољашњу самоевалуацију;
- Припрема Универзитета за процес акредитације и
- Допринос изради и ревизији стратешких докумената Универзитета.

Израда овог извјештаја о самовредновању имао је за циљ припрему Универзитета као високошколске установе за процес реакредитације.

Самовредновање и оцјена квалитета се проводи сваке године, крајем календарске године (доступни ранији извјештаји).

3.1. Комисија за самовредновање и оцјену квалитета

Универзитетску комисију за провођење поступка самовредновања и оцјене квалитета именовано је Сенат одлуком на својој редовној сједници, који је обавезао комисију да сачини јединствен извјештај о самовредновању и оцјени квалитета, да припреми апликациони образац за вањско вредновање/ акредитацију високошколске установе и одговори на стандарде за акредитацију високошколских установа Републике Српске који су у складу са критеријумима за акредитацију високошколских установа Босне и Херцеговине. Комисију чине проректори (за међународну сарадњу и осигурање квалитета – проф. др Марко Гутаљ, за наставу – проф. др Владимир Владичић, за науку, истраживање и развој – проф. др Јелена Крунић и за људске и материјалне ресурсе – проф. др Срђан Лалић), генерални секретар Игор Тешовић, руководиоци служби у секретаријату Универзитета (руководилац сектора за правне, кадровске и опште послове – Равијојла Ђуричић, шеф службе за финансијско-рачуноводствене послове – Сретенка Ћосић и шеф кабинета ректора – Јелена Кљајић), координатори стручних служби (координатор универзитетског рачунарског центра – Зоран Новаковић, координатор за међународну сарадњу – др Слободанка Круљ, координатор за науку и истраживање – Јована Амовић, координатор за наставу – Јелена Клачар, координатор за осигурање квалитета – Јелена Гиговић) и представници студената са сва три циклуса студија (првог циклуса – Милан Савић, другог циклуса – Катарина Томанић, трећег циклуса – Драган Спаић).

Именовање универзитетске комисије представља стандардан поступак у складу са Правилником о самовредновању и оцјени квалитета, односно Универзитет и све његове чланице морају да формирају своје комисије које ће бити задужене за израду извјештаја.

Свака комисија мора обавезно да укључује представнике наставног особља, администрације и студената.

Извјештај је сачињен у складу са смјерницама за стандарде и захтјеве стандарда за акредитацију високошколских установа прописаних од стране Агенције за развој високог образовања Републике Српске.

3.2. Поступак самовредновања и оцјене квалитета

У складу са редовним годишњим планом акредитације студијских програма, и у договору са Агенцијом за високо образовање Републике Српске, три чланице Универзитета (Економски факултет Пале, Факултет пословне економије и Економски факултет Брчко) припремили су извјештаје о самовредновању и оцјени квалитета за 2022. годину као кластер студијских програма из научне области друштвених наука и научног поља економија и пословање. Припрема извјештаја о самовредновању знатно се разликовала од претходних, јер је ријеч о првој групацији студијских програма чији су извјештаји припремљени у складу са стандардима за акредитацију студијских програма првог и другог циклуса студија Републике Српске који су ступили на снагу у новембру 2022. године. Током самог процеса наведене три чланице, уз подршку универзитетске Канцеларије за осигурање квалитета, урадиле су самопроцјену својих студијских програма прва два циклуса студија и за процес акредитације одабрали студијске програме који су у највећем обиму испуњавали новописане стандарде за акредитацију:

- Економски факултет Пале:
 - СП Економија први циклус
- Факултет пословне економије:
 - СП Пословна економија први циклус
 - СП Међународна економија други циклус
 - СП Финансије, банкарство и осигурање други циклус
 - СП Дигитална економија други циклус
- Економски факултет Брчко:
 - СП Економија први циклус

Припреме за реакредитацију Универзитета и акредитацију кластера студијских програма отпочеле су знатно раније прије формалног именовања комисија, креирањем плана акредитације и почетне акредитације студијских програма (допис, план акредитације) који је уведен као редовна активност система интерног осигурања квалитета. На овај начин системски се прате планови чланица Универзитета када је ријеч о иновирању или ревизији студијских програма које подразумијевају поступак почетне акредитације и добија преглед студијских програма који се даље групишу у кластере.

Чланице Универзитета које су припремале извјештаје о самовредновању за 2022. годину формирале су комисије на већ устаљен начин и организовали рад у неформално подјељене тимове и то: тим за квалитет, тим за наставу, тим за науку и тим за међународну

сарадњу. Уз супервизију руководства чланице, члановима комисије били су на располагању сви расположиви људски ресурси у складу са њиховим одговорностима.

У Ректорату Универзитета одржан је један почетни састанак на којем су расподјелене одговорности међу свим стручним службама и секретаријатом. Све службе Ректората и чланице универзитета које су припремале извјештаје за акредитацију својих студијских програма су достављали своје апликационе обрасце и извјештаје који су прегледавани од стране Канцеларије за осигурање квалитета, а затим су упућиване сугестије са приједлогом унапређења.

Стални надзор над изградом и контакт са свим службама и чланицама Универзитета је констатно постојао, јер је циљ Универзитета био изградити и предати квалитетан апликациони образац, извјештај о самовредновању и оцјени квалитета Универзитета и студијских програма који иду у процес екстерне евалуације.

4. Стандарди за акредитацију високошколских установа Републике Српске

4.1. СТАНДАРД 1. Политика обезбјеђења квалитета
Овај стандард усклађен је са критеријумом 1. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.1 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ESG)
Захтјев 1.1: Основни задаци и циљеви високошколске установе
Високошколска установа има утврђене циљеве који су у складу са циљевима високог образовања утврђеним законом.
Универзитет у Источном Сарајеву има централну улогу у образовном, научноистраживачком, умјетничкоистраживачком и стваралачком процесу, као и ширу друштвену улогу у демографским, економским и културним процесима у Републици Српској. Сви циљеви Универзитета у Источном Сарајеву су у складу са циљевима високог образовања утврђеним законом и другим релевантним документима на нивоу ресорног министарства и садржани су у мисији и визији високошколске установе. Мисија и визија Универзитета, као и начини за остваривање истих, дефинисани су Стратегијом развоја Универзитета 2021-2026. Мисија Универзитета у Источном Сарајеву је да има централну улогу у образовном, научноистраживачком, умјетничкоистраживачком, стваралачком процесу, као и ширу друштвену улогу у демографским, економским и културним процесима у Републици Српској путем формирања одговорних академских грађана. Универзитет у Источном Сарајеву остварује своју мисију тако да:
<ul style="list-style-type: none">– обезбиједи квалитетан наставни процес, истраживачки и умјетнички рад свим студентима;– нуди студијске програме прилагођене најновијим наставним, научним и умјетничким достигнућима, као и потребама друштвене заједнице;– допринесе развоју друштва у цјелини и као такав буде отворен за све студенте без обзира на њихово национално, идеолошко, културно или друштвено опредељење;– ствара повољно и стимулативно окружење за академско и неакадемско особље;

- придаје велики значај учешћу студената, наставног и ненаставног особља, као и представника друштвене заједнице у обликовању наставних и управљачких активности;
- побољша и унаприједи своју позицију у конкурентном окружењу мјерећи своју успјешност према међународним стандардима.

Визија Универзитета јесте да задржи позицију препознатљиве институције у националним и међународним оквирима кроз изврсност у настави, истраживању и стваралаштву.

Универзитет у Источном Сарајеву остварује своју визију:

- развојем аутономије Универзитета;
- отвореним и критичким суочавањем са промјенама у сфери високог образовања, научноистраживачког, умјетничкоистраживачког рада и стваралаштва;
- обезбјеђивањем професионалног знања студената према потребама регионалног, националног и међународног окружења;
- јачањем интернационализације и унапређењем мобилности студената, академског и неакадемског особља;
- непрекидним развијањем система осигурања квалитета и примјеном нових технологија у настави;
- унапређивањем ефикасности студирања на свим нивоима и обезбјеђивањем континуираног учешћа студената у наставном, истраживачком, умјетничком и управљачком процесу;
- непрекидним развојем и унапређењем односа са привредним сектором у циљу добијања повратних информација за унапређење наставног и истраживачког процеса;
- финансијским осамостаљивањем кроз развој предузетништва и иновативности у образовању и истраживању;
- развојем дисциплинарних и мултидисциплинарних истраживања у циљу унапређења и развоја друштвене заједнице и Универзитета.

Изради нове стратешке платофрме, самим тим дефинисању мисије и визије Универзитета, претходила је израда Извјештаја о имплементацији претходне Стратегије развоја за период 2015-2020. година, који је разматран и усвојен од стране Сената Универзитета.

За дефинисање основних Стратешких циљева који су интегрални дио Стратегије развоја Универзитета у Источном Сарајеву за период 2021-2026 формирана је Комисија за израду Нацрта Стратегије развоја Универзитета за период 2021-2026 и одговарајуће Секторске комисије за израду Стратегије развоја Универзитета у Источном Сарајеву за период 2021-2026, чији је основни задатак био да идентификује стратешке области и у складу са савременим токовима високог образовања, за сваку стратешку област, дефинише стратешке циљеве. Анализом релевантних интерних стратешких докумената из претходног ревизионог периода (Стратегије развоја Универзитета за период 2015-2020, Стратегија развоја Универзитета у Источном Сарајеву 2007-2013, Стратегија комуникације са јавношћу 2017-2022, Стратегија интернационализације Универзитета 2018-2023, и других аката Универзитета из области осигурања квалитета) као и других релевантних

докумената на нивоу ресорног Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске (Закон о високом образовању ("Службени гласник Републике Српске", број 67/20), Стратегија развоја образовања Републике Српске за период 2016-2021. године, Закон о научноистраживачкој дјелатности и технолошком развоју („Службени гласник Републике Српске", број 6/12), Стратегија научног и технолошког развоја Републике Српске 2017-2021. године "Знање за развој", и др.), уз горе поменути Извјештај о имплементацији Стратегије развоја 2015-2020, обезбјеђен је континуитет стратешког планирања и усаглашеност са циљевима и правцима развоја Универзитета са стратешким документима и правцима развоја дефинисаним на нивоу Републике Српске.

Коначној верзији Стратегије развоја претходила је јавна расправа у оквиру академске заједнице (ректорски колегијум, секторске комисије, Сенат Универзитета), као консултација са представницима локалних заједница у којима Универзитет дјелује и представницима привреде и праксе као заинтересованим странама.

Стратешки циљеви дефинисани су у оквиру 7 стратешких области, а за сваки циљ је дефинисана одговарајућа активност неопходна за његову реализацију, као и индикатори реализације са мјерљивим циљним вредностима који су интегрални дио Стратегије развоја Универзитета у Источном Сарајеву за период 2021-2026:

Стратешка област 1 Интегрисани Универзитет у окружењу:

Стратешки циљ 1.1 Повезивање са окружењем;

Стратешки циљ 1.2 Јачање сарадње са алумни удружењима;

Стратешки циљ 1.3 Развој стратешких партнерстава са локалном заједницом.

Стратешка област 2 Развој научноистраживачког и умјетничкоистраживачког рада:

Стратешки циљ 2.1 Подстицање научноистраживачког и умјетничкоистраживачког квалитета и изврсности;

Стратешки циљ 2.2 Јачање истраживачких капацитета;

Стратешки циљ 2.3 Утицај научноистраживачког и умјетничкоистраживачког рада на окружење.

Стратешка област 3 Развој студијских програма:

Стратешки циљ 3.1 Развој и модернизација студијских програма;

Стратешки циљ 3.2 Унапређење наставе, уписа студената и њиховог задржавања на Универзитету;

Стратешки циљ 3.3 Јачање капацитета и промоција програма цјеложивотног учења на чланицама Универзитета;

Стратешки циљ 3.4 Успоставити систем сарадње са привредним субјектима у циљу усклађивања програма цјеложивотног учења са потребама тржишта;

Стратешки циљ 3.5 Развој e-learning система.

Стратешка област 4 Људски и материјални ресурси:

Стратешки циљ 4.1 Јачање финансијске стабилности Универзитета;

Стратешки циљ 4.2 Планирање и управљање буџетом Универзитета;

Стратешки циљ 4.3 Осигурање набавке и одржавање просторне инфраструктуре;

Стратешки циљ 4.4 Унапређење кадровске политике;

Стратешки циљ 4.5 Наставак интеграције и надоградње информационог система.

Стратешка област 5 Јачање система интерног осигурања квалитета:

Стратешки циљ 5.1 Прилагођавање интерних аката QA ESG стандардима и новим законским прописима;

Стратешки циљ 5.2 Реакредитација Универзитета;

Стратешки циљ 5.3 Акредитација студијских програма;

Стратешки циљ 5.4 Осигурање квалитета унутрашњих и спољашњих корисника услуга Универзитета.

Стратешка област 6 Међународна сарадња:

Стратешки циљ 6.1 Јачање мобилности и интернационализације;

Стратешки циљ 6.2 Сарадња са реномираним високошколским установама из иностранства;

Стратешки циљ 6.3 Јачање међународне препознатљивости и видљивости.

Стратешка област 7 Култура, умјетност и спорт:

Стратешки циљ 7.1 Успостављање механизма умјетничкоистраживачких пројеката;

Стратешки циљ 7.2 Развој спорта;

Стратешки циљ 7.3 Јачање улоге студената;

Стратешки циљ 7.4 Промотивне активности Универзитета

Трећа мисија универзитета, односно сарадња са привредом и локалним заједницама дефинисани су стратешким циљевима у оквиру стратешких области: „Интегрисани универзитет у окружењу“ у оквиру стратешких циљева 1.1, 1.3, као и у оквиру стратешке области „Развој студијских програма“, стратешки циљ 3.4.

Све чланице Универзитета у Источном Сарајеву су разраде су и усвојиле Акциони план развоја факултета/академија који се ослања на Стратегију Универзитета и прецизира развој на нивоу саме чланице у петогодишњем периоду обухваћеним Стратегијом развоја Универзитета.

Захтјев 1.2: Планирање и контрола

Високошколска установа врши планирање и контролу резултата свих облика образовних, научних, умјетничких, истраживачких и стручних активности у оквиру своје дјелатности.

Дугорочно стратешко планирање, као и оперативно краткорочно планирање постижу се, прије свега, његовањем и јачањем система осигурања квалитета, на свим нивоима управљања и одлучивања на Универзитету и његовим чланицама. Захваљујући политици осигурања квалитета Универзитет настоји да трајно јача капацитете свих чланица и тако оствари високе академске стандарде и пружи квалитетно образовање студентима у процесу професионалног развоја и стицања високих стручних компетенција.

Стратегија развоја Универзитета у Источном Сарајеву за период 2021-2026 јасно дефинише дугорочне планове развоја Универзитета по стратешким областима, а акциони план који је интегрални дио овог документа представља мапу пута за реализацију постављених циљева и задатака на нивоу установе. На нивоу факултета/академија усвојени су Акциони планови за сваку чланицу Универзитета, који се надовезују на Стратегију Универзитета и дефинишу специфичне циљеве факултета као и начин достизања тих циљева за период 2021-2026. Дугорочно планирање за поједине области је дефинисано посебним стратегијама (Стратегија комуникације са јавношћу 2017-2022, Стратегија интернационализације Универзитета 2018-2023).

Универзитет у Источном Сарајеву је 2017. године је постао носилац HR лога који се додјељује институцијама које остварују напредак у усклађивању институционалних процедура и политика са 40 принципа Европске повеље за истраживаче и Кодекса о запошљавању истраживача. У сврху имплементације Европске повеље за истраживаче и Кодекса о запошљавању истраживача Универзитет у Источном Сарајеву је усвојио Стратегију људских ресурса за истраживаче и Акциони план, који представља резултат интерне анализе спроведене на Универзитету. На тај начин Универзитет у Источном Сарајеву настоји да унаприједи права истраживача и транспарентност при њиховом запошљавању и да постане институција привлачна за истраживаче не само из региона већ и из Европе и свијета.

Будући да сви стратешки документи усвојени од стране Сената универзитета имају акционе планове за реализацију дугорочних стратешких циљева, уведена је пракса писања периодичних Извештаја о реализацији стратешких докумената. Ови извештаји су такође предмет дискусије Сената универзитета. (Извјештај о имплементацији Стратегије развоја Универзитета 2015-2020, Одлука Сената о усвајању извјештаја о имплементацији Стратегије развоја Универзитета 2015-2020, Извјештај за HR лого циклус 2023-2026, Одлука Сената о усвајању извјештаја за HR лого циклус 2023-2026).

Анализа стања Универзитета у Источном Сарајеву, као и краткорочни циљеви из области осигурања квалитета високошколске установе су дефинисани у Извештају о самовредновању и оцјени квалитета Универзитета у Источном Сарајеву, као и у Издвојеним индикаторима рада Универзитета у Источном Сарајеву за годину 2022. годину, документима који се усвајају од стране Сената Универзитета сваке године (Одлука Сената Универзитета о усвајању Индикатора квалитета за 2022. годину, Одлука Сената Универзитета о усвајању Извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета за 2022. годину). Краткорочно планирање се врши на основу анализе спољашњих и унутрашњих индикатора које врши Канцеларија за осигурања квалитета у сарадњи са свим универзитетским службама.

Канцеларија за осигурање квалитета врши периодична тематска истраживања путем одговарајућих анкета које су врло важан извор информација у систему краткорочног и дугорочног планирања на Универзитету (Анкета задовољства послодаваца студентима Универзитета и њиховим компетенцијама, Анализа Завода за запошљавање и стања на тржишту рада за студенте УИС, Анкета заинтересованости ђака 4. и 3. разреда средњих школа за студирања на Универзитету, тематска истраживања на нивоу чланица Универзитета која се проводе у складу са њиховим потребама).

Захтјев 1.3: Организација и управљање

Високошколска установа има организациону структуру и систем управљања који обезбеђују постизање циљева високошколске установе.

Организација Универзитета у Источном Сарајеву уређује се Статутом установе који је усклађен са циљевима високошколске установе. У члану 1. Статута дефинисане су области које Статут ближе уређује: организација Универзитета, органи, тијела и начин њиховог рада, организација и надлежност чланица универзитета, управљање и руковођење Универзитетом, заступање и представљање Универзитета, студијски програми, организација и обављање научноистраживачког, стручног и умјетничког рада,

начин остваривања права и обавеза наставног и административног особља, те студената, организовање наставног и административног особља и студената, начин остваривања прихода, управљање средствима и имовином, академска и финансијска овлашћења и одговорности чланица универзитета, обавезе према оснивачу, евиденције, испитни рокови, друга питања у складу са законом.

Члан 19. Статута прописује да је Универзитет организован на начин да интегрише више чланица Универзитета. Чланице Универзитета су организациони дијелови Универзитета и немају статус правног лица и иступају у правном промету под називом Универзитета и под својим називом.

Члан. 28 Статута дефинише органе управљања установом на различитим нивоима:

- Орган управљања Универзитетом је Управни одбор;
- Сенат је академски и стручни орган Универзитета;
- Орган руковођења Универзитетом је Ректор.

Управни одбор, као главни орган управљања Универзитетом, његова структура и надлежности, дефинисане су од члана 29 до члана 40 Статута Универзитета, као и Пословником о раду Управног одбора Универзитета у Источном Сарајеву.

Захтјев 1.4: Унутрашњи механизми за обезбјеђење квалитета

Високошколска установа доноси и реализује стратегију обезбјеђења квалитета у своме раду.

Стратешки циљеви, чија реализација је предвиђена у наредних пет година садржани су у Стратегији развоја Универзитета у Источном Сарајеву 2021 – 2026. У оквиру стратешких области дефинисани су специфични стратешки циљеви, а у оквиру **Стратешке области 5. „Јачање система интерног осигурања квалитета“**, дефинисани су сљедећи стратешки циљеви (линк):

- Стратешки циљ 5.1 Прилагођавање интерних аката QA ESG стандардима и новим законским прописима;
- Стратешки циљ 5.2 Реакредитација Универзитета;
- Стратешки циљ 5.3 Акредитација студијских програма;
- Стратешки циљ 5.4 Осигурање квалитета унутрашњих и спољашњих корисника услуга Универзитета.

У оквиру сваког стратешког циља предвиђено је спровођење низа активности, а помоћу мјерљивих индикатора се анализира ефикасност достизања задатих циљних вриједности. Систем унутрашњег обезбјеђивања квалитета је усмјерен ка сталном унапређењу високошколске установе и пружа подршку побољшању наставног процеса, научноистраживачког и умјетничког рада, и повећању ефикасности административне организације установе. Он је базиран на сету интерних и екстерних докумената који јасно дефинишу активности усмјерене на побољшање осигурања квалитета Универзитета (линк).

Универзитет утврђује и прати сет кључних индикатора квалитета рада установе и сваке године од стране Сената усваја документ Индикатори квалитета Универзитета у Источном Сарајеву за 2022. годину. Издвојено је 12 кључних мјерљивих показатеља који су индикатори ефикасности рада установе, а који се односе на ефикасност студирања,

наставни и научно-истраживачки/умјетнички рад, финансијску стабилност установе и друге релевантне параметре:

1. Удио властитих прихода у укупном буџету и анализа трошења властитих средстава
2. Објављени радови по броју наставника
3. Стопа пролазности по свим испитним роковима за студијски програм
4. Стопа уписаних матураната из Републике Српске
5. Просјечно трајање студирања на студијском програму (стопа ефикасности студирања)
6. Број задржаних студената по организационим јединицама
7. Стопа исписаних студената
8. Стопа генерацијске проходности
9. Стопа дипломирања
10. Буџет по студенту и дипломираном студенту
11. Број студената по наставнику (по студијским програмима првог циклуса)
12. Индикатор мјерљивих показатеља међународне сарадње

Неодвојив дио система осигурања квалитета је заступљеност представнике студената, тржишта рада, послодаваца у креирању и развоју система унутрашњег обезбјеђивања квалитета.

Студентски представници, у складу са одговарајућим правилницима, су обавезни чланови комисија свих периодичних извјештаја из система осигурања квалитета који се усвајају од стране Сената Универзитета. У складу са Правилником о студентском вредновању квалитета студија Универзитет у Источном Сарајеву сваког семестра се проводи студентска електронска анкета, гдје право учешћа имају сви првоуписани студенти сва три циклуса студија. Чланом 1. и 2. Правилника о студентском вредновању квалитета студија Универзитета у Источном Сарајеву дефинисани су основни циљеви и области студентског вредновања. Циљ електронске студентске анкете је формирање мишљења студената о квалитету рада на студијским програмима и високошколској установи у цјелини (прилог: анкетна питања). Области студентског вредновања су:

- студијски програми;
- предмети који се изводе у оквиру студијских програма;
- педагошки рад, односно извођење наставе наставника и сарадника;
- функционисање служби организационих јединица.

Приликом избора у научно-наставна и умјетничко-наставна звања узимају се у обзир резултати студентске анкете, тј. вредновање од стране студената, наставничких способности наставника и сарадника на Универзитету. Резултати студентске анкете су обавезна тачка дневног реда наставно-научних и умјетничко-наставних вијећа факултета/академија, као и Сената Универзитета у Источном Сарајеву.

Као што је већ поменуто, Канцеларија за осигурање квалитета проводи периодична истраживања задовољства послодаваца запосленим свршеним студентима Универзитета, као и одговарајућа истраживања у сарадњи са Заводом за запошљавање Републике Српске. Посљедње је вршено 2016. године, а резултати истог приказани су у Индикаторима квалитета за 2016. годину. Приликом почетне акредитације нових студијских програма и акредитације постојећих, Стандардима које прописује АВОРС је

предвиђено обавезно учешће представника привреде и праксе у креирању студијских програма.

Статутом Универзитета у Источном Сарајеву у члану 187. став 2, предвиђено је формирање Савјета спољашњих сарадника, као неизоставног тијела у систему осигурања квалитета установе. Члан 191. Статута прецизира структуру и надлежности Савјета спољашњих сарадника. Савјет чине представници привреде из свих градова и општина у којима су смјештене чланице и студијски програми Универзитета и представља значајан консултативни механизам који обезбјеђује повратне информације, идеје и сугестије Универзитету о квалитету његовог рада. Представници Савјета могу учествовати у раду Комитета за квалитет Универзитета у Источном Сарајеву по позиву председавајућег Комитета.

Универзитет у Источном Сарајеву има утврђену јасно и подробно формулисану Политику обезбјеђења квалитета из које произилазе прописи за унутрашње обезбјеђивање квалитета које обухватају и јасне одговорности. Документ, Политика квалитета Универзитета у Источном Сарајеву, представља основу за пројектовање поступака развоја свих процеса рада на Универзитету, а у складу са ентитетским/ националним прописима и ESG стандардима. У спровођењу Политике квалитета, Универзитет остварује сарадњу са студентима и корисницима резултата наставног, научног, умјетничког и стручног рада Универзитета, као и са релевантним институцијама на нивоу Републике Српске и Босне и Херцеговине.

Оквире садржане у Политици обезбјеђења квалитета оперативно разрађује Статут универзитета, као и други правни акти из области осигурања квалитета (линк).

Члан 187. став 2. Статута Универзитета у Источном Сарајеву предвиђа формирање Комитета за обезбјеђење квалитета Универзитета у Источном Сарајеву (одлука Сената о именовању чланова Комитета), а члан 189. Статута подробно прописује структуру и надлежности овог тијела. Сенат Универзитета формира Комитет за обезбјеђење квалитета који представља стручно и савјетодавно тијело Сената Универзитета и Ректора. Комитет се састоји од 13 чланова, од којих су 8 представници академског особља, 2 представника административно-техничког особља и 3 представника студента. Представници академског особља се именују из различитих чланица Универзитета и из различитих научних/ умјетничких области. Представнике студената у Комитету, Сенат именује на приједлог студентског представничког тијела Универзитета.

Надлежности Комитета су:

- предлаже Ректору и Сенату Универзитета конкретне пројекте и активности, подстиче иновације и развој у циљу осигурања и унапређења квалитета;
- промовише изградњу културе квалитета на Универзитету и организационим јединицама у саставу Универзитета;
- дефинише стандарде, критеријуме и индикаторе квалитета у складу са постојећим републичким и државним оквирима;
- припрема приједлоге побољшања стандарда, процедура и метода провјере квалитета,
- спроводи поступке самовредновања на Универзитету;

- планира и припрема активности везане за праћење и контролу квалитета на Универзитету и организационим јединицама у саставу Универзитета;
- разматра извјештаје о редовном самовредновању Универзитета и организационих јединица у саставу Универзитета;
- предлаже по потреби ванредно самовредновање у појединим областима;
- подноси извјештај Сенату Универзитета о стању у области квалитета, најмање једном годишње;
- израђује и предлаже документацију система за осигурање квалитета,
- предлаже спољашњу провјеру квалитета и пружа стручну помоћ у припреми документације за акредитацију пред надлежним органом;
- доноси пословник о своме раду;
- образује радна тијела Комитета, у складу са пословником Комитета;
- обавља и друге послове од значаја за унапређење и развој квалитета студијских програма, наставе и услова рада.

У систему обезбеђења квалитета на Универзитету у Источном Сарајеву један од кључних докумената који се усваја од стране Сената је Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета Универзитета у Источном Сарајеву. Сходно Правилнику о самовредновању и оцјени квалитета Универзитета у Источном Сарајеву, све чланице универзитета, (укључујући и универзитетски извјештај) су биле у обавези да израде овај Извјештај за факултете/ академије једном годишње. Узимајући у обзир актуелне Стандарде за (почетну) акредитацију и друге републичке нормативне документе, у току је прилагођавање система унутрашњег обезбеђења квалитета установе новим препорукама, па је усвојен нови Правилник о обезбеђењу квалитета Универзитета у Источном Сарајеву. Овим правилником је предвиђено да се раде Извјештаји о самовредновању и оцјени квалитета Универзитета једном годишње, а чланице су у обавези да Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета **за студијске програме посебно** усвајају на научно-наставним и умјетничко-наставним вијећима једном у двије године. Овим Правилником, који је у хијерархији система осигурања квалитета установе одмах иза Политике квалитета Универзитета, дефинишу се одговорности и улога органа Универзитета у Источном Сарајеву у области обезбеђења квалитета, тијела одговорна за праћење, унапређење и развој квалитета, уређују се ближе надлежности и начин њиховог рада, области обезбеђења квалитета, као и друга питања од значаја за унапређење и развој квалитета. Према овом правилнику **подручја вредновања на институционалном (универзитетском) нивоу су:**

- Политика обезбеђивања квалитета;
- Израда и одобравање студијских програма;
- Учење, подучавање и вредновање усмјерено на студента;
- Упис и напредовање студената, признавање и сертификавање;
- Наставно особље;
- Научноистраживачки и умјетнички рад;
- Ресурси за учење и подршка студентима;
- Управљање информацијама;
- Информисање јавности;

- Континуирано праћење и периодична ревизија студијских програма и
- Периодично спољашње обезбјеђивање квалитета.

Подручја вредновања на нивоу студијског програма су:

- Политика обезбјеђења квалитета студијског програма;
- Креирање и усвајање студијског програма;
- Учење, подучавање и вредновање усмјерено на студента;
- Упис и напредовање студената, признавање и сертификавање;
- Људски потенцијали;
- Ресурси и финансирање;
- Управљање информацијама о студијском програму;
- Информисање јавности о студијском програму;
- Континуирано праћење, периодична евалуација и ревизија студијских програма;
- Мобилност академског особља и студената.

4.2. СТАНДАРД 2. Израда и одобравање програма

Овај стандард усклађен је са критеријумом 2. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.2 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ESG)

Студијски програми високошколске установе су у складу са основним задацима циљевима и служе њиховом испуњењу. Садржај квалификација и диплома појединих врста и нивоа студија одговарају карактеру и циљевима студијских програма. Опис квалификација сваког студијског програма мора бити прецизно дефинисан и одговарати одређеном нивоу Европског квалификационог оквира. Високошколска установа систематично и ефективно планира, спроводи, надгледа, вреднује и унапређује квалитет студијских програма.

Постојећи студијски програми на Универзитету у Источном Сарајеву реализују се на сва три циклуса академских студија (Болоњски концепт), и то на основним, мастер, интегрисаним и докторским академским студијама. Динамика студирања утемељена је на принципу 4+1+3. Изузетак од овог принципа јесу три интегрисана студијска програма (студијски програм Медицина изводи се на српском и енглеском језику по различитим наставним плаовима и програма, док се студијски програм Стоматологије изводи такође на оба језика али по истом наставном плану и програму) чије је трајање шест година, и два основна академска трогодишња студија (СП Спорт и СП Техничко образовање и информатика). Већина студијских програма изводи се у хуманистичким и друштвеним научним областима, којима се придружују биомедицинске, природно математичке и техничко-технолошке групације наука.

Тренутно, на Универзитету је лиценцирано 58 студијских програма првог циклуса студија, 52 програма другог циклуса студија, док је на трећем циклусу студија 12 студијских програма, од којих је у протеклом периоду одређен број успјешно прошао и поступке акредитације. Наиме, Универзитет је, у складу са Законом и високом образовању и Законом о обезбјеђењу квалитета у високом образовању Републике Српске, покренуо процес акредитације студијских програма и заједно са институционалном реакредитацијом Универзитета 2019. године акредитовао је 12 студијских програма, а

затим 2022. године и 11 студијских програма из области техничких наука (кластерска акредитација).

Студијски програми свих нивоа студија представљају повезану и усклађену цјелину у оквиру које су, према одредбама Закона о високом образовању, као и низа универзитетских докумената (Правилник о студирању на првом циклусу студија, Правилник о студирању на другом циклусу студија и Правилник о студирању на трећем циклусу студија) јасно дефинисани:

- назив и циљеви студијског програма;
- област образовања којој припада студијски програм;
- врста и ниво студија;
- обим студија;
- исходи учења на нивоу студијског програма;
- струковно, односно академско звање које се стиче завршетком студијског програма;
- услови за упис на студијски програм за студенте из Републике и БиХ, односно иностранства;
- листа обавезних, изборних и факултативних предмета са оквирним садржајем;
- обавезна и помоћна литература за студиј;
- начин извођења студија и полагања испита за све облике стицања високог образовања;
- мјеста извођења наставе;
- потребно вријеме за извођење појединих облика студија;
- предвиђени број часова за поједине предмете и њихов распоред по годинама;
- бодовна вриједност сваког предмета исказана у складу са ECTS бодовима;
- бодовна вриједност завршног рада исказана у складу са ECTS бодовима;
- услови уписа студента у сљедећи семестар, односно сљедећу годину студија, те предуслови за упис појединих предмета и групе предмета;
- начин избора предмета из других студијских програма;
- могућност извођења наставе на страним језицима;
- услови за прелазак са других студијских програма;
- силабуси наставних предмета;
- остала питања од значаја за извођење студијског програма.

Елаборат о оправданости оснивања студијских програма представља документ у оквиру кога је јасно дефинисана структура студијског програма (претходно набројани елементи) и који се усваја у законски прописаном поступку. Елаборати су видљиви и доказиви од стране Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске (архива) или Агенције за високо образовање Републике Српске, које даје главну ријеч о лиценцирању/акредитацији и дозволама за извођење студијских програма. Такође, извјештаји о самовредновању организационих јединица и њихових студијских програма детаљно садрже податке о свим студијским програмима, њиховим садржајима и излазним квалификацијама.

Знање, вјештине и компетенције свих стечених квалификација у складу су са генеричким дескрипторима квалификационих нивоа по исходима учења у оквиру којих се прописује

која знања (чињенично и теоретско), вјештине (спознајне, психомоторичке и социјалне) и компетенције (самосталност и одговорност) дипломирани студент стиче након што заврши одговарајући циклус студија (Основе квалификационог оквира у Босни и Херцеговини).

Политика осигурања квалитета која се односи на ниво студијских програма, факултета и академија, као и Универзитета у цјелини, дата је у оквиру документа Политика осигурања квалитета и примјењује се у свим процесима на организационим јединицама, односно студијским програмима, дефинисаним шематски у Правилнику о осигурању квалитета (страница број 4) и дескриптивно у документу процеси Универзитета. Развој студијских програма у потпуности је компатибилан са Политиком квалитета Универзитета и у њој постављеним циљевима, у којој је стриктно наведена веза са испуњавањем захтјева према корисницима високог образовања, о чему поготово свједоче активности Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске у погледу рестрикција и подстицаја за развој различитих студијских програма на Универзитету.

На Универзитету у Источном Сарајеву у посљедњих пет година извршена је модернизација већег броја студијских програма. У том смислу чланице Универзитета усклађују своје програме с најновијим научним достигнућима и сазнањима струке, методама учења, развоја и мотивације за своје студенте. Наставни планови и садржаји наставних предмета повремено се унапређују да би се што објективније утврдила њихова ECTS вриједност и побољшали исходи учења. Наставници у континуитету улажу напор да јасније и конкретније специфицирају циљеве и исходе учења студијских програма, тј. компетенције које студенти стичу када заврше студиј. Увођењем нових студијских програма и континуираним развојем постојећих, обезбјеђује се висок ниво квалитета едукативног процеса и при том се обезбјеђује транспарентност студијских програма и садржаја предмета које Универзитет нуди.

Списак свих студијских програма, разврстаних по нивоима студија и организационим јединицама, заједно са називом излазне квалификације, дат је на официјелној веб-страници Универзитета у Источном Сарајеву (<https://www.ues.rs.ba/nastava/>).

Оно што би требало бити приоритет у наредном периоду у домену наставе, јесте наставак модернизације студијских програма којом би се они учинили флексибилнијим тенденцијама окружења и потребама тржишта рада. Модулирање студијских програма и повезивање сродних кроз интердисциплинарност отклонило би проблем недостатка студената и довођење у питање опстанка студијских програма. Такође, ревизија постојећих студијских програма у смислу ревизије наставних планова, оптерећења студената, оцјењивања, те усклађености компетенција и исхода учења требала би бити континуирана активност запослених на Универзитету и у наредном периоду.

Област обезбјеђења квалитета у високом образовању у Републици Српској додатно је уређена доношењем новог Закона о високом образовању и пратећег Закона о обезбјеђењу квалитета у високом образовању Републике Српске. Такође, током 2022. године донесен је и читав низ подзаконских аката који регулишу ову област у виду правилника, стандарда и упутстава за различите поступке акредитације које је дефинисала Агенција за високо образовање Републике Српске (АВОРС). Овим подзаконским актима прецизније су дефинисане процедуре у вези са поступцима

почетне акредитације нових високошколских установа и/или нових студијских програма, акредитацијом студијских програма и високошколских установа, тематским вредновањем и вањским независним периодичним процјенама унутрашњег система обезбјеђења квалитета.

У наредном периоду Универзитет се приликом одобравања нових студијских програма руководи документима: Правилник о почетној акредитацији високошколских установа и студијских програма и Стандарди за почетну акредитацију високошколских установа и студијских програма, односно приликом реакредитације Универзитета и ревизије постојећих студијских програма, документима: Правилник о акредитацији високошколских установа и студијских програма, Стандарди за акредитацију високошколских установа и Стандарди за акредитацију студијских програма првог и другог циклуса студија прописаних од стране Агенције за високо образовање Републике Српске.

Важно је истаћи да је на Универзитету у току усклађивање интерних процедура за креирање и усвајање студијских програма према новим акредитационим стандардима. У претходном периоду Универзитет је овај поступак спроводио у складу са одредбама претходног Закона о високом образовању 73/10 (процес одобравања нових студијских програма стопиран је од тренутка ступања на снагу новог Закона о високом образовању - 2020. године, до доношења подзаконских аката који дефинишу ту процедуру - 2022. године). Универзитет је овај поступак додатно разрадио и путем специфичног документа Поступак предлагања и усвајања студијских програма, као процедуре/ начина рада којом је дефинисана израда нацрта наставног плана и програма као и елабората о оправданости извођења студијског програма, утврђивање нацрта елабората о оправданости извођења и наставног плана и програма, усвајање елабората о оправданости извођења и наставног плана и програма, упућивање захтјева за лиценцирање Министарству за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво РС, формирање мишљења о захтјеву за лиценцирање, процјена испуњености услова за почетак извођења студијског програма и издавање рјешења о испуњености услова за извођење новог студијског програма.

Наставно научно, односно умјетничко наставно вијеће факултета и академија (или тимови за развој студијских програма) развијају нове студијске програме на начин који подразумијева израду елабората о оправданости њихових извођења, приликом чега тај елаборат треба да садржи: доказ о постојању опште друштвене потребе за извођењем таквог студијског програма, трајање, наставни план и програм, титулу која се стиче завршетком, доказе о обезбјеђености средстава за рад, исплативост покретања таквог студијског програма и остало. Наставни план и програм представља саставни дио елабората о оправданости извођења који се доставља на приједлог Сенату Универзитета (даљи поступак је описан детаљно у Поступку предлагања и усвајања студијских програма). При утврђивању наставног плана и програма студијског програма који се развија и предлаже на усвајање, користе се развојна рјешења предвиђена у научној области у коју се убраја тај студијски програм, наставни планови и програми ВШУ земаља потписница болоњске декларације, експертска мишљења, захтјеви различитих корисника и остало. Обрасци наставног плана и програма су прописани универзитетским поступком. Излазне квалификације усклађене су образовним циљевима студијских

програма, као и са листом струковних, академских и научних звања који се стичу завршетком лиценцираног студијског програма.

На повезаност процедура за креирање, иновирање и усвајање студијских програма са Стратегијом развоја указује и стратешка област 3 – Развој студијских програма, у овире које је дефинисано пет стратешких циљева:

- Развој и модернизација студијских програма;
- Унапређење наставе, уписа студената и њиховог задржавања на Универзитету;
- Јачање капацитета и промоција програма цјеложивотног учења на чланицама Универзитета;
- Успостављање система сарадње са привредним субјектима у циљу усклађивања програма цјеложивотног учења са потребама тржишта;
- Развој *e-learning* система.

Детаљно дефинисане активности, индикатори и циљне вриједности које се односе на појединачне стратешке циљеве, доступне су на стр. 35-37 поменутог документа.

Конципирање циљева и исхода учења на нивоу квалификације, групе предмета или појединачних предмета врши се на основу процедура за креирање и усвајање студијских програма описаних у тачки 2.2, водећи рачуна да у исту буду укључене све заинтересоване стране (студенти, дипломирани студенти, наставници, представници привреде, итд.).

Образовни циљеви који се односе на укупну квалификацију се прикупљају са основним подацима о наставном процесу и доступни су у извјештајима о самовредновању и оцјени квалитета свих организационих јединица, као и на сајтовима већине факултета и академија Универзитета у Источном Сарајеву.

У наставку је дат примјер дефинисања основног, као и посебних циљева који се односе на студијски програм Економија и који се изводи у оквиру првог циклуса студија на Економском факултету Пале:

- Основни циљ студијског програма је да студентима Економског факултета понуди базична знања, концепције и вјештине савременог истраживања, креирања, планирања, остваривања, праћења и контроле економских и пословних феномена, активности и проблема.

Овај генерални циљ и оријентација програма се постепено и хијерархијски остварују, у зависности од изборног модула. Додатни циљеви студијског програма Економија су да:

- припреми студенте за низ занимања из области економије, а посебно из ужег усмјерења: дигитална трансформација, економска анализа и политика, рачуноводство и ревизија, економија и бизнис, финансије и банкарство;
- омогући студентима да развију властито разумијевање економских начела и да усвоје одговарајуће квантитативне методе спровођења економских анализа;
- оспособи студенте да критички размишљају и самостално доносе пословне одлуке;
- оспособи студенте за креирање, планирање, остваривање, праћење и контролу економских и пословних феномена и проблема;

- оспособи студенте за анализирање пословних проблема примјеном квантитативних метода и информационо – комуникационих технологија;
- омогући студентима да развију способност за самостално покретање бизниса примјењујући стечена знања као и способност за рад у тиму;
- припреми студенте за укључивање у научно-истраживачки рад на институтима и факултетима.

У сврху додатне илустрације наводе се линкови једног броја организационих јединица гдје је могуће погледати дефинисане циљеве образовања на првом и другом циклусу студија:

Електротехнички факултет – СП Аутоматика и електроника (1. циклус)

Академија ликовних умјетности – СП Ликовна умјетност (1. циклус)

Технолошки факултет – СП Хемијско инжењерство и технологија (2. циклус)

Исходи учења су дефинисани на нивоу студијских програма, као и на нивоу појединачних предмета који су складу са излазним исходима учења. Основна улога исхода учења је да обезбједе јасне и транспарентне дескрипторе на нивоу програма и дескрипторе на нивоу квалификације због чега исходи учења имају важну улогу у креирању и артикулацији националних и Болоњских свеобухватних квалификационих оквира.

Све квалификације се дају у складу са Основама квалификацијског оквира у Босни и Херцеговини. Дате квалификације свих студијских програма Универзитета у складу су са 6, 7 и 8 нивоом Основа квалификацијског оквира у Босни и Херцеговини (странице 10 и 11). С друге стране, образовни циљеви или исходи учења укупне квалификације студијских програма Универзитета у складу су са генеричким дескрипторима квалификацијског оквира по исходима учења (од странице 13). Образовни циљеви/исходи учења укупне квалификације се прикупљају, и приказују се фолдери свих факултета и академија са основним подацима о наставном процесу. На поменутом линку наведени су и сви силабуси и наставни планови свих факултета и академија. Сва звања која се дају завршетком одговарајућег студијског програма видљива су у документу регистар студијских програма за сваки факултет/ академију посебно и у складу су са Правилником о листи струковних, академских и научних звања и Правилником о измјени правилника о листи струковних, академских и научних звања.

У складу са Правилником о самовредновању и оцјени квалитета све организационе јединице Универзитета укључујући све студијске програме спроводе поступак самовредновања и оцјене квалитета, којим се врши детаљна анализа квалитета студијских програма. Дакле, свака организациона јединица Универзитета на крају календарске године спроводи поступак самовредновања и оцјене квалитета анализирајући све сегменте функционисања, синтетизујући податке путем извјештаја о самовредновању и оцјене квалитета и индикатора. На основу тих извјештаја ради се и Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета Универзитета за календарске године. Резултати се користе у различите сврхе, углавном као идентификатор тренутног стања, позитивних или негативних трендова, али и предузимања озбиљних акција у правцу очувања егзистенције факултета и академија, односно Универзитета.

Универзитет у складу са Поступком интерне провјере квалитета спроводи, у зависности од потребе, интерне провјере којима, између осталог, анализира постојеће стање и

предлаже препоруке за побољшање функционисања студијских програма. Током претходних година спроведено је 12 интерних провјера које су за анализу имале наставни процес. Интерне провјере су биле урађене у складу са процедуром за спровођење интерних провјера. За сваку интерну провјеру урађени су захтјев за интерном провјером, обавјештење о интерној провјери, налог, програм и план, извјештај, налаз, са сликама и листом учесника. На крају сви налази о интерној провјери су достављени деканима на поступање. До сада није урађена ревизија налаза, да ли су имплементирани и у коликој мјери, постоји план да се то ускоро уради. Као посљедица спроведених интерних провјера Канцеларија за осигурање квалитета је израдила у форми приједлога, а у правцу усвајања, стандарде квалитета наставе, стандарде квалитета планова рада (силабуса) и стандарде квалитета студијских програма.

Такође, важно је напоменути да је по препоруци комисије за екстерну евалуацију 2019. године, а која је базирана на закључку да је на предметима у оквиру плана и програма одређених студијских програма потребно боље дефинисати исходе учења са аспекта мјерљивости, у фебруару 2020. године вршена обука представника свих организационих јединица од стране проректора за наставу и координатора за наставу. У питању је континуирана активност, што значи да се обука планира и у наредном периоду уз крајњи циљ да се на универзитету изради упутство како се исходи учења дефинишу да би били мјерљиви.

Европски систем преносивих бодова (ECTS бодови) уведен је за сваки предмет на свим студијским програмима што се јасно види из свих наставних програма које су организационе јединице прилагале уз своје извјештаје о самовредновању. Овакав вид вредновања уводио се постепено да би у потпуности заживио од академске 2007/08. године на свим предметима свих студијских програма, када се кренуло са извођењем студија, у складу са болоњским принципима.

Методологија прорачуна ECTS бодова за предмете наставног плана базирана је на основним принципима Болоњске декларације и препоручена је од стране Канцеларије за осигурање квалитета Универзитета у Источном Сарајеву. Оптерећење свих предмета је приказано у силабусима предмета и утврђено је у складу са чланом 6. Правилника о студирању на првом циклусу студија Универзитета који дефинише да непосредни рад са студентом износи 20-25 сати седмично у оквиру једног семестра. Образац наставног плана и образац програма предмета јавно су доступни, гдје се налази и објашњење за попуњавање силабуса, нарочито рачунање ECTS бодова. Суштина је да се у складу са бројем наставних сати за један семестар израчуна укупно оптерећење студента, те да за сваки предмет постоји и наставно и студентско оптерећење, односно оптерећење које је потребно студенту да савлада наставне сате. У сваком силабусу се налази број сати наставног и студентског оптерећења.

За израчунавање вриједности једног ECTS бода за предмете у једном семестру потребно је утврдити (образац силабуса):

- број наставних сати по сваком предмету (полазна основа за рачунање ECTS бодова) и збирно за семестар;
- узети у обзир чињеницу да је број радних сати у семестру 900 x (22,5 радне седмице x 40 радних сати);

- број сати студентског оптерећења за семестар по формули: $900 \times$ – број наставних сати за семестар;
- семестрални коефицијент студентског оптерећења који представља број сати неопходних студенту да савлада 1 х наставе (предавања или вјежбе);
- број сати студентског оптерећења по сваком предмету множећи наставне сате једног предмета са коефицијентом студентског оптерећења;
- укупно оптерећење по предмету сабирањем наставних сати (предавање и вјежбе) са сатима студентског оптерећења;
- подијелити сате укупног оптерећења са 30 х колико износи један ECTS и добити број ECTS бодова по сваком предмету;
- спровести заокруживање ECTS бодова на цијели број без децимале.

Универзитет је у поступку доношења новог Правилника о рачунању и додјељивању ECTS бодова предметима, што је утврђено и Акционим планом акредитације Универзитета у Источном Сарајеву, а по препорукама комисије за екстерну евалуацију 2019. године. Констатовано је да основа за овај правилник постоји, а садржана је у новим силабусима у складу са којима је велики број студијских програма ревидирао своје наставне планове и програме.

Пренос ECTS бодова између различитих студијских програма дефинисано је чланом 99 Статута Универзитета који је усвојен у мају 2022. године и врши се на основу постигнутог броја ECTS бодова и подударности одговарајућих исхода учења.

У оквиру универзитетских активности под називом „Модернизација студијских програма“ током 2016. и 2017. године, комплетна процедура иновирања студијског програма је подразумијевала обавезно достављање доказа о подударности са другим сличним студијским програмима који се изводе на акредитованим високошколским установама у земљама потписницама Болоњске декларације. Ови докази су били саставни дио елабората одговарајућег студијског програма који су одобравани од стране Сената Универзитета у Источном Сарајеву.

У извјештају наводимо дио Елабората Технолошког факултета у коме су назначене web адресе неких од високошколских установа на којима се изводе студије у области хемијског инжењерства и технологије, а које су дате у наставку.

- Универзитет у Бања Луци, Технолошки факултет, Бања Лука (<https://tf.unibl.org/>);
- Univerzitet u Tuzli, Tehnološki fakultet, Tuzla (www.tf.untz.ba);
- Универзитет у Београду, Технолошко–металуршки факултет, Београд (www.tmf.bg.ac.rs);
- Универзитет у Новом Саду, Технолошки факултет, Нови Сад (www.tf.uns.ac.rs);
- Sveučilište u Zagrebu, Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije, Zagreb (www.fkit.unizg.hr);
- Sveučilište J.J.Strossmayera u Osijeku, Prehrambeno–tehnološki fakultet, Osijek (www.ptfos.unios.hr);
- Univerza v Ljubljani, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Ljubljana (www.fkkt.uni-lj.si);
- Univerza v Mariboru, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Maribor (www.fkkt.um.si);

- Универзитет у Нишу, Технолошки факултет, Лесковац (<https://www.tf.ni.ac.rs/>);
- Универзитет у Нишу, Факултет заштите на раду, Ниш (www.znrfak.ni.ac.rs);
- Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Технолошко–металуршки факултет, Скопје (www.tmf.ukim.edu.mk);
- Massachusetts Institute of Technology, Department of Chemical Engineering (<http://web.mit.edu/cheme/>);
- Imperial College London, Chemical Engineering (<http://www.imperial.ac.uk/chemical-engineering>);
- Columbia University, Chemical Engineering Department (<http://cheme.columbia.edu/>);

У сврху доказа о подударности студијског програма Хемијско инжењерство и технологија у већем дијелу са најмање три студијска програма који се изводе на акредитованим високошколским установама у земљама потписницама Болоњске декларације, дат је детаљни преглед наставних планова и програма одређеног броја факултета (Наставни планови сродних факултета из земаља окружења које су потписници болоњске декларације).

Линкови за извјештаје о подударности за сљедећа три студијска програма:

- СП Пољоприведа I циклус (стр. 30);
- СП Саобраћај I циклус (стр. 36);
- СП Медицина интегрисани студиј (стр. 16).

Знање, вјештине и компетенције свих стечених квалификација у складу су са генеричким дескрипторима квалификационих нивоа по исходима учења у оквиру којих се прописује која знања (чињенично и теоретско), вјештине (спознајне, психомоторичке и социјалне) и компетенције (самосталност и одговорност) дипломирани студент стиче након што заврши одговарајући циклус студија (Основе квалификацијског оквира у Босни и Херцеговини).

У прилогу наводимо дефинисане исходе учења на нивоу квалификације за произвољно одабран студијски програм другог циклуса из области техничких наука:

ЗНАЊЕ

- показати шире знање из математике, хемије, физичке хемије, хемијског инжењерства и технологије и других наука које омогућава обављање стручног и научног рада и одговорно деловање у својој области;
- показати шире знање из математике, хемије, биохемије, микробиологије, прехранбеног инжењерства и технологије и других наука које омогућава обављање стручног и научног рада и одговорно дјеловање у својој области;
- повезати елементе физичких, хемијских и биолошких механизма битних за квалитет и одрживост екосистема са стручним и научним знањем из области инжењерства заштите животне средине;
- показати шире знање из области заштите на раду и заштите од пожара и повезати их са знањима из одговарајућих инжењерских дисциплина и технологија у циљу обављања стручног и научног рада и одговорног дјеловања у својој области;
- класификовати знања из различитих области на промишљен начин и извучити систематске закључке из њих, те рјешавати комплексне проблеме;

ВЈЕШТИНЕ

- упознати се са новим задацима на систематичан и брз начин;
- анализирати и рјешавати проблеме са научног аспекта, чак и када су они непотпуно формулисани или формулисани на неубичајен начин, пружајући спектар могућих рјешења;
- примијенити научни приступ у реалним инжењерским проблемима;
- примијенити различите аналитичке технике, аналитичке и нумеричке методе и програмске алате у рјешавању инжењерских проблема;
- препознати потребу за налажењем, прибављањем и дистрибуирањем научних информација;
- развити пројектна рјешења за процесе или њихове дијелове, укључујући и процесе из нових и рубних подручја хемијског инжењерства;
- примијенити различите технике и технологије из подручја прехранбеног инжењерства и технологије потребних за планирање, вођење и управљање постојећим и новим процесима;
- примијенити различите технике и технологије из подручја инжењерства заштите животне средине потребних за планирање, пројектовање, вођење и управљање постојећим и новим системима пречишћавања отпадних вода и гасова;
- познавати и примијенити принципе и методе процјене опасности/ ризика, као и знања о поступку процјене опасности/ ризика, оцијенити ризик и израдити план мјера;
- познавати и примијенити принципе и технике мјерења физичких и хемијских параметара радне средине, интерпретирања резултата и предлагања мјера за смањење ризика и заштитне мјере;
- планирати и обављати независно теоријско и експериментално истраживање;
- интерпретирати предности и недостатке најновијих достигнућа у подручју истраживања;
- испитивати и процјењивати примјену нових технологија;

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

- показати способност активне сарадње у тимовима које сачињавају стручњаци различитих профила и нивоа компетенција;
- показати способност дјелотворног рада и комуникације у националном и међународном окружењу;
- разумјети професионалну и етичку одговорност;
- учити самостално, и препознати потребу за доживотним учењем.

Документ Опште и специфичне компетенције је саставни дио извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета који се ради за сваку академску годину и доступан је на сајту већине организационих јединица.

Заједно са осталим јавним универзитетима у Босни и Херцеговини Универзитет је укључен у програм усавршавања академског особља у оквиру „Training & Research for Academic Newcomers - TRAIN“ програма. Програм, који је почео са реализацијом у 2019. години и обухвата 8 модула, усклађен је са европским стандардима у области високог образовања. Намијењен је млађем академском особљу Универзитета и има за циљ

стицање нових знања, вјештина и компетенција у подручју наставе, истраживања и комуникацијских вјештина, потребних за рад на факултетима/академијама. Такође, програм олакшава умрежавање и сарадњу међу члановима академске заједнице и побољшава њихове капацитете у процесима пријављивања и реализације домаћих и међународних пројеката (<https://www.ues.rs.ba/la/2019/11/26/na-univerzitetu-u-istocnom-sarajevu-pocela-implementacija-train-programa/>).

Генерално, од свршених студената се очекује да у потпуности усвоје неопходна знања и стекну потребне вјештине и компетенције из области неопходне за професионално ангажовање. Компетенције подржавају интеграцију и стапање свих дисциплина које би требале користити студентима, а њихова дефиниција може послужити као „репер“ према којем треба:

- прегледати, редефинисати и реструктурирати курикулум;
- прегледати и побољшати процесе евалуације студената и
- успоставити и примијенити принципе и мјерила за оцјену ефикасности курикулума.

Стечене компетенције такође се могу користити као референца у процесима акредитације. Унутар сваког домена (професионализам, база знања, руковање информацијама, критичко мишљење,...), једна или више компетенција се идентификује као оне које се односе на активности домена. Главна компетенција је да се изведе или обезбиједи посебна, али сложена услуга или задатак. Њена сложеност сугерише да се бројне и специфичне способности захтијевају да би се подржало вршење било које главне компетенције. По завршетку студија, студент мора бити компетентан у широком обиму вјештина, укључујући истраживање, анализу, рјешавање проблема, планирање, комуникацију, презентацију и тимске вјештине и разумијевање њихове релевантности у свакодневној пракси. Када се говори о професионалном домену подразумева се да студент треба имати и неке додатне компетенције. Најважније од њих је да он треба да покаже способност осавремењивања свог стеченог знања уз процес сталне едукације сваке године, да би се осигурало одржавање високог нивоа компетенција у области научно-истраживачког рада.

На свим организационим јединицама Универзитета у Источном Сарајеву сваке године се ради самоевалуациони извјештај који садржи смјернице које указују на специфичне компетенције професионалног домена које један студент треба да има након завршетка факултета. Овај документ помаже запосленима на факултету код успостављања поменутих критеријума, а користе га координатори курикулума, професори и студенти. Методе наставе орјентисане су ка исходима учења, те је усаглашено ECTS оптрећење (наставно и студентско) са активностима учења потребним за достизање очекиваних исхода учења, што се процјењује након поступка учења. Праћење квалитета студијског програма се темељи на процедурама анкетања редовних студената, као и добијања повратних информација од стране послодавца, о свршеним студентима и њиховим компетенцијама (Прилог- Анкета послодавца УИС).

У поступку развоја и акредитације студијских програма на Универзитету укључени су одговарајући стандарди квалификације, исходи учења, кредитни бодови, примјери вредновања и валидације како на нивоу студијског програма, тако и на нивоу предмета и групе предмета. Израђени обрасци су осигурали да се о студијском програму наведу

све потребне информације. За сваки предмет на студијским програмима постоји урађен и усвојен од стране ННВ-а и Сената Универзитета детаљан силабус, којим су између осталог дефинисани и исходи учења појединачно за сваки предмет.

Наставни план студијског програма са прегледом обавезних и изборних предмета, као и одговарајући наставни програми (силабуси) са јасно дефинисаним исходима учења, оквирним садржајем наставне материје (подјелене према броју седмица/ наставних јединица у склопу једног семестра) и списком обавезне и допунске литературе за сваки појединачни предмет доступни су на сајтовима организационих јединица (Примјер: Машински факултет, Саобраћајни факултет).

Методе учења су осмишљене тако да подстакну студенте да раде независно и као чланови тима. Такође, осмишљене су и како би се студентима пренијело знање о важности цијеложивотног учења. Ове методе су:

- предавања;
- аудиторне и лабораторијске вјежбе;
- семинарски радови;
- презентације студентских радова;
- студије случајева;
- пројекти;
- радионице;
- тимски рад...

Велики број изборних предмета пружа прилику студентима да афирмишу своје склоности и определијење према појединим специфичним областима. Студент на почетку академске године, поред изборног модула, бира и одређен број изборних предмета из листе понуђених предмета.

У оквиру поступка модернизације и прилагођавања студијских програма Универзитета, односно модела наставног плана и програма заснованог на компетенцијама, у сарадњи са свим заинтересованим странама (студенти, наставници, алумни, послодавци,...) превасходно је дефинисан скуп исхода учења на нивоу студијског програма (детаљно објашњено у тачки 2.7). Затим су креирани наставни програми (силабуси) појединачних предмета са јасно дефинисаним исходима учења, четири до пет по предмету (наведен примјер у тачки 2.8). У оквиру анализе наставног плана могуће је формирати одређене групе предмета, специфичне за одређени изборни модул студијског програма, које дају тзв. специфичне компетенције. На крају, креира се матрица компетенција која повезује дефинисане исходе учења на нивоу студијског програма са појединачним предметима или групама предмета наставног плана. На основу наведеног поступка креирања модела наставног плана и програма јасно је да су излазне компетенције студената обухваћене садржајима у оквиру наставног плана и програма и да су садржаји равномерно распоређени по предметима.

Сви студијски програми имају усвојену, од стране ННВ-а и Сената Универзитета у Источном Сарајеву, матрицу исхода учења којом су прецизно дефинисани исходи учења на нивоу студијског програма и њихова веза са исходима учења појединачних предмета или група сродних предмета наставног плана (Примјер: Медицински факултет).

Основна улога исхода учења је да обезбједе јасне и транспарентне дескрипторе на нивоу програма и дескрипторе на нивоу квалификације због чега исходи учења имају важну улогу у креирању и артикулацији националних и Болоњских свеобухватних квалификационих оквира. Током поступка модернизације студијских програма на Универзитету у Источном Сарајеву препорука Универзитета је била да се исходи учења ускладе са исходима учења сличних програма у Европи и региону. Такође, препорука се односила и на поштовање документа Основе квалификационог оквира у Босни и Херцеговини у оквиру ког су дати генерички дескриптори квалификационих нивоа по исходима учења.

По препоруци комисије за екстерну евалуацију 2019. године, а која је базирана на закључку да је на предметима у оквиру плана и програма одређених студијских програма потребно боље дефинисати исходе учења са аспекта мјерљивости, у фебруару 2020. године вршена обука представника свих организационих јединица од стране проректора за наставу и координатора за наставу.

Анализом квалификација односно исхода учења које стичу студенти завршетком првог и другог циклуса академских/ струковних студија на Универзитету у Источном Сарајеву може се закључити да су исти за већину студијских програма добро и прецизно дефинисани и у доброј мјери усклађени са предложеним Стандардима за акредитацију високошколских установа у Републици Српској и да одговарају одређеним нивоима Европског квалификационог оквира. Попис квалификација је доступан у извјештајима о самовредновању и официјелним веб страницама појединачних организационих јединица (Примјер – Економски факултет [Пале](#)). Такође, примјер квалификација које стичу студенти другог циклуса академског студија дат је у тачки 2.7.

У елаборату за извођење студијских програма другог циклуса студија Факултета пословне економије, који су дио кластера студијских програма који служе као узорак за акредитацију Универзитета, наведени су исходи учења за сваки студијски програм посебно (стр. 4 – 6.)

4.3. СТАНДАРД 3: Учење, подучавање и вредновање усмјерено на студента

Овај стандард усклађен је са критеријумом 3. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.3 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ESG)

Високошколска установа подстиче и обезбјеђује учење, подучавање и вредновање усмјерено на студента.

На Универзитету у Источном Сарајеву у посљедњих пет година извршена је модернизација већег броја студијских програма. У том смислу чланице Универзитета усклађују своје програме с најновијим научним достигнућима и сазнањима струке, методама учења, развоја и мотивације за своје студенте.

Један од важних Универзитетских докумената који прати ову проблематику јесте Стратегија развоја, у оквиру које се кроз стратешку област 3 – Развој студијских програма и стратешки циљ – 3.2. Унапређење наставе, уписа студената и њиховог задржавања на Универзитету предвиђене активности које се односе на континуирано унапређење наставног процеса и иновирање метода учења. Крајњи циљ оваквих активности је да се изврши обука наставног особља о савременим методама учења и да се у наставу уведу

флексибилне и иновативне методе учења у складу са потребама студената и квалификацијама за будуће запослење.

Активни облици учења подразумевају студента који није само пасивни проматрач и „приматељ“ информација већ ангажовани учесник наставног процеса који активно дјелујући придоније свом cjеловитом образовном развоју. Савремено организована настава на Универзитету темељи се на стратегијама у којима превладава стална активност свих субјеката учења и њихово континуирано судјеловање у разноврсним методичким сценаријима.

Сви облици активне наставе базирају се на интерактивној настави која се карактерише дискусијама о проблему који је тема наставне јединице, изношењем личног става који је поткријепљен теоријском или искуственом аргументацијом, уочавањем дилема које се односе на постављену тему и њиховим разрјешавањем. Интерактивна настава, као савремена метода извођења наставе, омогућава студентима боље разумевање програмске материје, усвајање знања, формирање сопствених ставова и усвајање постојећих научних доктрина. Рад у малој групи (5 до 10 студената) за практичну наставу на предметима омогућава бољу интерактивну комуникацију између студената и наставника и бољу интеграцију практичног знања и вјештина.

Наставно-образовни процес, као и научно-истраживачки процес који се изводи на Универзитету организован је кроз коришћење различитих метода извођења наставе и метода учења и подучавања у оквиру којих се примјењују принципи интерактивне наставе и активног укључивања студената у проблематику и тематику која се обрађује.

Наставне методе су осмишљене тако да подстакну студенте да раде независно, али и као чланови тима и наведене су у силабусу за сваки појединачни предмет наставног плана одређеног студијског програма (Примјер – СП Машинство). Методе које се најчешће примјењују на првом и другом циклусу студија су: предавања, аудиторне и лабораторијске вјежбе, семинарски радови, презентације студентских радова, студије случајева, пројекти, радионице, тимски рад... Предавања, вјежбе, семинарски радови и у неким случајевима презентације ће се најчешће користити током првих неколико семестара, док ће се касније нагласак стављати на радионице, тимски рад, студије случајева и пројекте.

Рјешавање проблемских ситуација, формулисање питања, узајамне расправе, тумачења, рад на пројектима и индуктивни облици учења, попут истраживачког учења, студије случаја, проблемске и пројектне наставе, активности су током којих студенти, потакнути изазовима, развијају своје компетенције.

У сврху постизања напријед наведеног треба истаћи да су за потребе извођења наставе на Универзитету у протеклом акредитационом периоду набављена модерна учила и додатно опремљене учионице и лабораторије. Приоритет руководства Универзитета и његових чланица се односио на јачање експерименталне базе односно лабораторијских капацитета у смислу набавке модерне опреме и полуиндустријских постројења, као и привођења намјени лабораторија за постављање и инсталирање оваквог типа опреме (Прилог – Научно-истраживачки потенцијали УИС).

Као резултат Одлуке Ректорске конференције БиХ из децембра 2017. године о именовању Комисије за израду оквира за професионални развој академског особља, у којој су заступљени предствници свих јавних универзитета у БиХ уведен је TRAIN+

програм обуке за наставно особље (<https://www.ues.rs.ba/nauka/train/>). Програм TRAIN+ (Training & Research for Academic Newcomers) је намијењен члановима академске заједнице и има за циљ стицање нових знања, вјештина, мотивацију, самопоуздање и праксу, које ће даље користити у едукацији студената, у области истраживања, и cjелокупном доприносу развоја друштва и привреде. Такође, програм успјешно помаже унапрјеђење умрежавања и ширење позитивног утицаја на академску заједницу у цјелини.

Од кључне је важности осмислити исходе учења прикладне одређеном нивоу за одређену квалификацију. Исходи учења који се иницијално осмисле (на нивоу модула и квалификације) морају се конкретизовати – како ће се извести и како ће се оцијенити. Однос исход – методе учења – провјера знања је кључан. Исходи учења који се не могу оцијенити не смију се узети у обзир. Сврха процјене знања јесте да утврди и покаже је ли планирани ниво исхода учења остварен или на којем се нивоу налазе усвојена знања, вјештине и компетенције студента. Потребно је размотрити низ прикладних мјера за оцјењивање како би се показале разнолике вјештине, знање, способности и разумијевање, који се захтијевају. Оне такође треба да одражавају контексте из стварног свијета, гдје су битни тимски рад, вјештине истраживања, доношење одлука, рјешавање проблема и превазилажење неспоразума. Овакво разматрање је такође од користи да се наставни план и програм учини релевантнијим када су у питању вјештине запошљивости. У тачки 2.4 је већ наглашено да је, према препоруци комисије за екстерну евалуацију 2019. године, на Универзитету вршена обука представника свих организационих јединица од стране проректора за наставу и координатора за наставу у циљу бољег дефинисања исхода учења са аспекта мјерљивости и да се планира израда упутства како се правилно дефинишу исходи учења.

На Универзитету се, тренутно, у ову сврху у великој мјери користи Водич за писање исхода учења у високом образовању (овај приручник је настао у оквиру ТЕМПУС пројекта „Квалификацијски оквир за високо образовање у БиХ“ – ВНОФНЕ који је финансирала Европска комисија), али се наглашава да постоје и друга помагала која могу бити од користи да се успостави одговарајући ниво, који обезбјеђује повезаност између кровног Оквира квалификација у Европском простору високог образовања (FQ-ЕНЕА) и Овира високошколских квалификација у БиХ (HEQF-ВН).

Корисна листа алтернативних метода оцјењивања, може се наћи на Oxford Brookes University, коју је развио оксфордски Центар за особље и развој учења и која садржи примјенљива средства за оцјењивање, груписана у осам широких наслова који се односе на следеће теме:

- критичко размишљање и доношење судова;
- рјешавање проблема и развијање планова;
- процедуре излагања и показивање техника;
- лична организација и развој;
- долажење до и кориштење информација;
- показивање знања и разумијевања;
- осмишљавање, стварање и показивање и
- комуникација.

Улога студената, као унутрашњих корисника у креирању процеса учења, у суштини се огледа кроз њихово чланство у органима Универзитета и организационих јединица (Сенат Универзитета - 5 чланова са свих циклуса студија и научно-наставно вијеће факултета - законски прописана квота од 15%) и могућности корективног деловања у смислу побољшања наставног процеса, односно у оцјењивању оних сегмената осигурања квалитета за које су компетентни. То су прије свега оцјене предавачких способности наставника и сарадника који им одржавају предавања и вјежбе, али и коришћених метода извођења наставе, учења и подучавања, техника испитивања, итд..., како је и прописано Правилником о студентском вредновању квалитета студија.

Од академске 2009/10. године на нивоу свих чланица Универзитета, спроводи се студентско вредновање квалитета студија. Помоћу студентске анкете, која се спроводи два пута у току једне академске године (зимски и љетњи семестар; члан 10, Правилник о студентском вредновању квалитета студија) на систематичан начин и анонимно прикупљају се ставови свих студената о квалитету организације студија, наставног процеса, педагошком раду наставног кадра и функционисању административних служби. Резултати студентског вредновања се користе за редовно праћење и контролу квалитета наставног процеса и за вредновање квалитета наставничких способности приликом избора у научно-наставна звања (члан 3. Правилника о студентском вредновању квалитета студија).

Истраживачки рад студената, као саставни дио академског образовања, представља важан фактор у подстицању мотивисаности и стицању знања и вјештина неопходних за успјешан процес студирања. Иако на одређен начин креће већ и на првом циклусу студија, првенствано је карактеристичан за други и трећи циклус студирања. На примјер, на другом циклусу студија студенти су обавезни израдити завршни (мастер) рад, који представља оригинално истраживање студента. Како би се ови процеси испоштовали студенти се укључују у научно истраживачке пројекте који се тренутно реализују на Универзитету као активни чланови пројектног тима. Велики број пројеката приликом пријаве захтијева ангажман младих истраживача чиме се добија и додатни број бодова приликом оцјењивања и реализације пројекта (Прилог – Примјер састава пројектног тима). Такође, према Правилнику о студирању на другом циклусу студија (члан 44, став 2), прије саме пријаве теме завршног (мастер) рада студенти другог циклуса су дужни публиковати научни или стручни рад, како би се обезбједио висок квалитет студија.

Посебно треба истаћи рад секција студената појединих факултета (Технолошки, Педагошки, Медицински и Машински) и њихов наступ на *Фестивалу науке* који се одржава под покровитељством Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске, а чији је циљ популаризација науке и технологије у Републици Српској. Студенти Универзитета у Источном Сарајеву су учесници и *Европске ноћи истраживача* од самог почетка одржавања у Босни и Херцеговини. Ова манифестација се одржава једном годишње широм Европе под иницијативом Европске комисије од 2005. године као дио FP7, а садашњег Horizon 2020 програма, са циљем представљања младих истраживача, као и њиховог научног рада широј публици на што занимљивији начин (Европска ноћ истраживача 2020).

У циљу повећања ангажованости студената у овој области, Акционим планом акредитације Универзитета у Источном Сарајеву је предвиђено њихово укључивање у

израду и доношење Правилника о рачунању ECTS бодова на нивоу Универзитета. С обзиром да је правилник у фази израде, студентско представничко тијело у Сенату још увијек није разматрало наведени приједлог.

Такође, према препоруци комисије за екстерну евалуацију 2019. године представници студената свих циклуса студија били су чланови секторских комисија за израду Стратегије развоја Универзитета 2021-2026.

Један број студената нема довољно знања о стратегијама учења. Често мисле да је довољно само поновно читање и понављање градива, учење напамет, јер знају да се простим меморисањем некада може доћи до добре оцјене. Недовољно претходно знање и неразумијевање материје, утиче неповољно на способност регулисања когнитивних процеса, односно проналажења одговарајућих и ефикаснијих стратегија учења, и то због немогућности увиђања које су идеје важније у тексту, непотпуног знања о појавама и слабог разумијевања градива.

Метакогнитивно знање и регулација могу бити од велике користи за разумијевање процеса учења и за рјешавање проблема у учењу. Управо због тога овој теми мора бити посвећена додатна пажња на Универзитету, при чему активну улогу у процесу приближавања поменуте проблематике могу преузети професори Педагошког и Филозофског факултета.

Проучавање метакогниције у наставном контексту посебно је значајно за рјешавање проблема, генерализацију и трансфер у учењу. Зато резултати истраживања метакогниције могу бити од користи у усавршавању образовног процеса. Поред подстицања развоја метакогниције код студената, анализа њихових метакогнитивних активности може се користити у евалуацији како постигнућа успјеха студирања, тако и наставних програма и метода. Развијање способности за саморегулацију процеса учења све се више истиче као један од важних образовних циљева. Нека истраживања показују да, развијање таквих способности може утицати не само на постигнуће успјеха студирања, већ и на усавршавање процеса учења и мишљења (брзине, ефикасности и квалитета), као и на развој личности које ће бити спремне за успјешно цјеложивотно учење у савременом друштву.

Поступак испитивања и оцјењивања студената је транспарентан и јасно дефинисан Законом о високом образовању (члан 74), Статутом Универзитета (чланови 135-138), Правилником о студирању на првом циклусу студија (чланови 36-43), Правилником о студирању на другом циклусу студија (чланови 35-42) и Правилником о студирању на трећем циклусу студија (чланови 25-27) који су доступни на интернет страници Универзитета.

Оцјењивање и вредновање, рад и знање студента прати се и оцјењује континуирано у току семестра и на завршном испиту. Оцјењивање се врши додјељивањем бодова/поена за сваки облик активности и путем провјере знања у току семестра (обавезне наставне активности) и на завршном испиту, а у складу са ECTS правилима.

Све информације које се односе на начин оцјењивања и валоризације рада студената доступни су путем званичне интернет странице Универзитета, али и путем веб страница факултета и академија. Сви наставници и сарадници су дефинисали, развили и прилагодили методе полагања и оцјењивања на наставним предметима које предају и са истим упознали студенте на почетку семестра, у складу са дефинисаним наставним

програмима односно силабусима, са циљем мотивисања студената за активну улогу у властитом процесу учења.

Статутом Универзитета (члан 138) се прописују редовни рокови за полагање испита, и то три редовна испитна рока: јануарско-фебруарски, априлски, јунско-јулски, септембарски и октобарски. Јануарско-фебруарски, јунско-јулски и септембарски рокови садрже по два испитна термина, гдје је студентима дозвољено полагање испита у оба испитна термина. Априлски и октобарски испитни рокови у правилу садрже по један испитни термин, с тим да Сенат може одобрити додатни октобарски испитни рок, односно полагање испита у два термина у оквиру априлског испитног рока.

Полагању завршног испита у унапријед утврђеним терминима могу приступити сви студенти који су исти слушали у текућој или у некој од претходних академских година. Студент који није задовољан оцјеном или сматра да је оштећен приликом полагања писменог дијела испита има право и могућност увида у свој рад код предметног наставника или асистента, углавном у предвиђеним терминима, терминима одржавања усменог дијела испита или пак у терминима уписа оцјена што у већини случајева зависи од предметног наставника.

Студенти у електронској студентској анкети изражавају своје задовољство са овом информисаношћу слједећим питањима „Студенти су на вријеме информисани о правима и обавезама које имају“, „На почетку семестра наставник/ сарадник представио је план извођења наставе са јасно дефинисаним студентским правима и обавезама.“ (погледати анкетна питања), на основу чега се предузимају одговарајуће превентивне и корективне активности у правцу недовољне обавјештености по свим предметима студијских програма Универзитета.

Наставник је дужан да саопшти студентима резултате усменог завршног испита одмах по одржаном испиту (Правилник о студирању на првом циклусу студија, члан 39), док се резултати писменог завршног испита и коначне оцјене објављују у року од пет дана од дана испита, истицањем на огласној табли факултета/ академије или на други адекватан начин.

На поступак оцјењивања студенти могу да уложе жалбу, што је такође прописано правилима студирања. Своје незадовољство студенти могу да изразе тако што могу захтијевати полагање пред комисијом, а што је у складу са Правилима студирања на првом (члан 42), другом циклусу студија (члан 41) и трећем циклусу студија (члан 26).

Канцеларија за међународну сарадњу је централна служба Универзитета за реализацију програма мобилности студената и особља. Документација сваког програма мобилности који се примјењује на Универзитету примарно се завршава у овој Канцеларији, као што се према организационим јединицама врши слање релевантних информација. На нивоу факултета, прве контакт тачке за реализацију програма, у сарадњи са службеницима канцеларије, су продекани факултета/академија и контакт особе за међународну сарадњу факултета и академија. Информације о доступним програмима, броју могућих размјена, роковима за пријаве и свим релевантним питањима који се тичу програма мобилности се јавно објављују на сајту Универзитета, односно на сајту факултета/ академије који је обухваћен програмом размјене (Правилник о међународној размјени студената и особља УИС-а). Документација се архивира у Канцеларији, док се уговори о

учењу и студентски документи похрањују и на организационим јединицама, првенствено у студентским службама и студентским досијеима.

На сајту Универзитета, у дијелу међународна сарадња се објављују неке од прича и искустава из мобилности, а сами учесници своја искуства дијеле са колегама на својим факултетима/академијама, подносећи уз то и извјештај руководством факултета/академије. По повратку студената са размјене у плану су инфо-дани који ће бити конципирани као информације из прве руке у вези размјена, али и као административно-технички сегмент реализације самих размјена и њихова доступност. Колеге који су обавили размјену су најбољи мотиватори за остале студенте, посебно када се узме у обзир да са практичне стране чују искуства везана за путовање, боравак, студирање и живот у страниј земљи. Ти инфо-дани ће у првом реду бити организовани/ организују се на организационим јединицама чији су ти студенти чланови, а затим ће се та активност проширити и на друге организационе јединице.

Осим размјене наставног кадра кроз програме мобилности или билатералну сарадњу и службеници Канцеларије редовно прате и учествују на догађајима релевантним за њихово усавршавање, стицање добре праксе и размјену искустава са колегама других универзитета из земље и иностранства. Тако су искориштене могућности које нуди програм Ерасмус+ за обуку особља, гдје кроз доласке колега, које се углавном баве међународном сарадњом, или кроз одласке службеника УИС-а, размјењују се искуства, добре праксе и контакти и ствара се мрежа која службама за међународну сарадњу корисно служи за унапређење сопственог рада. Кроз овај програм, служба за међународну сарадњу је била домаћин колегама из Румуније, Пољске, Француске и Шпаније, а њени службеници су посјетили колеге у Шпанији, Француској и Пољској. Документација у вези ових размјена је иста као и у случају наставног особља или студената, тј прописана је самим програмом и као таква похрањена у архиви службе, те је на упит доступна, а одабир службеника се обавља у складу са Правилником о међународној размјени.

Национална Ерасмус+ канцеларија је извршила мониторинг Ерасмус+ програма на Универзитетима у БиХ, те самим тим и на Универзитету у Источном Сарајеву, и том приликом пренијела искуства која, као централна Канцеларија на државном нивоу за Ерасмус+ програм, стиче кроз интеракцију са свим универзитетима и партнерским сродним канцеларијама широм Европе. Уз то, приликом организације инфо-дана, које та канцеларија обавља у БиХ, служба за међународну сарадњу и служба за науку, истраживање и развој увијек добију позив за учешће, а у прошлости смо чак пар пута били и домаћини тих догађаја. Такође, информације о организацији инфодана се шаљу факултетима/ академијама да сви заинтересовани представници факултета/ академија присуствују тим инфо-данима.

Универзитет у Источном Сарајеву учествује и користи сљедеће доступне програме за размјену особља и студената:

- Ерасмус+ КА1
- СЕЕПУС
- конкурс Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске

- билатералне споразуме са партнерским универзитетима
- стипендије.

За потребе промоције Универзитета урађена је брошура Универзитета која је доступна и у електронској верзији на линку. Такође, урађен је Информациони пакет (у двојезичном облику) који је од користи за све потенцијалне долазне студенте и наставнике.

Урађен је и промотивни летак (двојезично), а служиће за промоцију Универзитета и упис на Универзитет и домаћих, али и иностраних студената.

Учешћима у размјени, научно-стручним конференцијама, пројектима, љетним школама, концертима, изложбама, протоколарним посјетама и сл. сви представници Универзитета, од студената, преко наставног особља и административног особља, до руководиоца организационих јединица, или самог факултета, врше непрекидну промоцију Универзитета у земљи и иностранству, те на тај начин доприносе видљивости и препознатљивости Универзитета у ширим просторним оквирима. Данас Универзитет у Источном Сарајеву има партнерске односе са универзитетима из Европе, Азије, Африке и Јужне Америке, а на научно-стручној конференцији „Агросим- Agrosym“ учествују излагачи са свих континената.

Подршка студентима у наставном процесу са циљем превазилажења потешкоћа усљед социо-економског положаја, постојања неког облика инвалидитета или било ког облика дискриминације је један од циљева Универзитета. У тежњи да испуне своје академске обавезе под равноправним условима студентима се пружа додатна подршка у виду прилагођавања уџбеника, обезбеђивање неопходне асистивне опреме преко Центра за подршку студентима са инвалидитетом. Центар функционише са циљем да сви студенти са инвалидитетом Универзитета у Источном Сарајеву имају једнак приступ свим универзитетским програмима и активностима. Активности у оквиру Центра усмјерене су према садашњим и будућим студентима с инвалидитетом, академском и административном особљу, али и широј заједници.

Чланом 23. Правилника о студирању на првом циклусу студија је дефинише статус студента са инвалидитетом. Студент са инвалидитетом има право на ментора, те праћење наставе и полагање испита на начин прилагођен његовим могућностима, као и равноправно укључење у све процесе на Универзитету који се тичу студената. Одлуком декана факултета/академије, одређује се начин студирања и полагања испита, зависно од врсте и степена инвалидитета, појединачно за сваког студента.

Подршка студентима у циљу спречавања полне дискриминације, развијање културе родне равноправности, као и усклађивање родне равноправности у научном и умјетничком истраживању, родне равноправности у учењу и подучавању, обезбеђена је и Акционим планом родне равноправности на Универзитету у Источном Сарајеву.

У оквиру међународног пројекта *Trans2Work* Центар за подршку студентима са инвалидитетом опремљен је асистивном технологијом која треба олакшати процес учења и полагања испита студентима са инвалидитетом. Кроз обезбјеђивање савремено материјално-техничких средстава и помагала, као и уз свакодневну подршку од стране квалификованих стручних лица, Центар олакшава учешће студената са инвалидитетом у наставном процесу и подржава их у процесу студирања и полагања испита на

Универзитету. Центар за подршку студентима са инвалидитетом уско сарађује са свим факултетима и академијама на Универзитету.

Наставне групе на факултетима/академијама Универзитета чине сви студенти који су уписани на одређене студијске програме и заједно их похађају.

На Универзитету је број студената по наставној групи и по годинама студија првог и другог циклуса дефинисан Правилником о стандардима и нормативима за финансирање јавних високошколских установа, који је донео министар за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво.

У наставку текста дат је упоредни преглед минималног и максималног број студената у наставној групи по студијском програму (предавања и вјежбе) за различите области образовања, према прописаним критеријумима за акредитацију, односно према прописаним критеријумима наведеног Правилника (за прву годину студија).

<u>ПРЕДАВАЊА:</u>	Стандарди		Правилник	
	мин.	макс.	мин.	макс.
Област образовања				
Друштвене и хуманистичке науке	30	100	30	150
Медицинске и здравствене науке, инжењерство и технологија, пољопривредне и природне науке	15	50	15	75
Умјетност и спорт	5	15	-	15

<u>ВЈЕЖБЕ:</u>	Стандарди		Правилник	
	мин.	макс.	мин.	макс.
Област образовања				
Друштвене и хуманистичке науке	15	30	15	45
Медицинске и здравствене науке, инжењерство и технологија, пољопривредне и природне науке	5	15	ТВ: 15 ПВ: 5	ТВ: 45 ПВ: 25
Умјетност и спорт	1	2	-	7

ТВ-теоретске вјежбе; ПВ-практичне (експерименталне) вјежбе

Генерално, може се закључити да постоји задовољавајућа сагласност критеријума дефинисаних Стандардима и Правилником, при чему је одређено, знатније одступање забиљежено код максималног броја студената дефинисаних Правилником на предавањима и вјежбама готово у свим областима образовања (осим код предавања у области Умјетности и спорта).

Према Правилнику, при одређивању броја нормативно-наставних група за предавања и вјежбе, уколико се појави већи број студената од броја у нормативно-наставној групи, остатак чини нову нормативно-наставну групу када број први пут уписаних студената прелази 50% од утврђеног броја.

Слично и према критеријумима које прописују Стандарди, нова наставна група на истом студијском програму успоставља се када је број уписаних студената који прелази максималан број за предавања већи од прописаног минималног броја, а у складу са тим,

одређују се и групе за вјежбе. Изузетно, максималан број студената у наставној групи може бити увећан максимално до 30% у случају када нису испуњени услови за успостављање нове наставне групе.

4.4. СТАНДАРД 4. Упис и напредовање студената, признавање и сертификавање

Овај стандард усклађен је са критеријумом 4. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.4 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ESG)

Сагласно основним задацима високошколска установа утврђује услове за упис студената и обезбјеђује потребне услове студентима за успешно савладавање студијских програма.

Упис на одговарајући циклус студија врши се у складу са чланом 8. и 67. Закона о високом образовању, чл. 116. и 117. Статута Универзитета у Источном Сарајеву, Правилима студирања на првом циклусу студија Универзитета у Источном Сарајеву, Правилима студирања на другом циклусу студија Универзитета у Источном Сарајеву и Правилником о студирању на докторским студијама. Универзитет у Источном Сарајеву на основу Одлуке Владе Републике Српске о броју студената који се уписују на прву годину првог и другог циклуса студија, расписује Конкурс 2022/23. за упис студената на сва три циклуса студија. Наведени Конкурс садржи информације о броју слободних мјеста за студијске програме на факултетима/академијама Универзитета у Источном Сарајеву, рокове за упис студената, поступак спровођења конкурса, Посебне одредбе за први и други циклус студија, Опште и посебне услове за упис на трећи циклус студија. Управни одбор Универзитета у Источном Сарајеву је донио Одлуку о висини школарине.

Универзитет у Источном Сарајеву поседује Водич за бруцоше, који их информира о студијским програмима, наставно-научној опремљености факултета/академија. У току је ревидирање постојећих информација уз настојање да се омогући приступ подацима Завода за запошљавање о броју незапослених лица са различитим звањима високе стручне спреме која се стичу на високошколској установи.

Број студената који је предвиђен Конкурсом за упис је у потпуности усклађен са просторним и техничко-технолошким могућностима Универзитета. У процесу разматрања приједлога квота за упис сагледава се научно-истраживачки капацитет Универзитета. Сви студијски програми који се изводе лиценцирани су, и за њих је током лиценцирања и релиценцирања спроведена анализа просторних и кадровских услова у складу са Уредбом.

У складу са Посебним одредбама за упис на први и други циклус студија, кандидати полажу пријемни испит или испит за провјеру склоности и способности. Ранг-листе (редослијед кандидата) утврђује се на основу општег успјеха постигнутог у средњем образовању и резултата на пријемном испиту, односно испиту за провјеру склоности и способности. Реализација пријемног испита и утврђивање редосљеди кандидата обавља комисија за упис студената факултета/академија Универзитета у Источном Сарајеву у сарађњи са централном комисијом за упис на студијске програме Универзитета.

Универзитет у Источном Сарајеву врши признавање страних високошколских исправа ради наставка образовања у систему високог образовања на начин и по поступку прописаном одредбама од 109. до 111. Закона о високом образовању и чл. од 200. до

204. Статута Универзитета у Источном Сарајеву. Професионално признавање ради запослења врши Агенција за високо образовање Републике Српске (Правилник о поступку признавања стране високошколске квалификације). Сенат Универзитета посебним актом детаљније регулише услове и процедуру везану за признавање периода студирања, страних високошколских исправа и квалификација које је студент стекао/ похађао изван територије Босне и Херцеговине. Правилником о поступку признавања страних високошколских исправа, квалификација и периода студирања ради наставка образовања на Универзитету у Источном Сарајеву који је усвојио Сенат Универзитета дана 22.02.2018. године., врши се признавање страних исправа. Правилником о поступку признавања страних високошколских исправа, квалификација и периода студирања ради наставка образовања на Универзитету у Источном Сарајеву утврђују се општи услови, начини, поступак, минимални критеријуми и органи за провођење поступка признавања страних високошколских исправа, квалификација, периода студија стечених/ похађаних изван Босне и Херцеговине за потребе наставка образовања на Универзитету у Источном Сарајеву. На Универзитету постоји и Правилник о поступку еквиваленције раније стечених звања са новим звањима, који прописује критеријуме за еквиваленцију, комисију која се формира за провођење поступка, дефинисање јавних исправа о еквиваленцији, поступак еквиваленције, подношење приговора и трошкове поступка. Правилником о садржају јавних исправа које издају високошколске установе прописан је изглед и садржај индекса, дипломе о стеченом високом образовању и додатак дипломи, увјерење о положеним испитима и увјерење о стеченој академској титули, односно звању у одређеној области. Правилником о садржају и начину вођења евиденција које води високошколска установа прописан је начин вођења матичне књиге студената, евиденције о издатим дипломама и додацима дипломи и евиденције о признатим страним високошколским исправама ради наставка образовања. Лицима која заврше студије на Универзитету у Источном Сарајеву и стекну одговарајућа академска и научна звања, издавају се дипломе о стеченом високом образовању, као и додатак дипломи. Издавање дипломе и додатка дипломи прописано је Правилником о садржају јавних исправа. Издавањем дипломе доказује се стицање академског звања и успјешан завршетак одговарајућег циклуса студија. Као саставни дио диплома свих циклуса студија истовремено и без накнаде издаје се додатак дипломи који се овјерава печатом високошколске установе. Допатак дипломи генерише се аутоматски из базе података информационог система које користе у раду студентске службе свих факултета и академија.

4.5. СТАНДАРД 5. Наставно особље

Овај стандард усклађен је са критеријумом 5. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.5 Стандарда и смјерница за обезбеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ESG)

Захтјев 5.1: Компетенције и број наставника

Високошколска установа запошљава довољан број наставника и сарадника који својом научном, умјетничком и наставном дјелатношћу омогућавају испуњење циљева установе. Наставно особље компетентно остварује студијске програме. Наставници имају обавезу да усавршавају своје наставничке, научне и умјетничке компетенције.

У складу са Законом о високом образовању Републике Српске Универзитет у Источном Сарајеву је Статутом, Измјена Статута као и Правилник о поступку и условима избора академског особља, Измјена 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. испуњавају се услови да наставници и сарадници имају важећи избор у научно-наставно, умјетничко- наставно, наставно или научно звање на некој од акредитованих високошколских установа или научноистраживачких организација које имају компетентно изборно тијело у области за коју се избор врши.

План запошљавања и планирање развоја каријере се формира према потребама реализације наставе на студијским програмима. Анализе кадровских потреба и приједлози у том смислу дају се на катедрама након чега се обједињавају на нивоу факултета и академије па се, у складу са финансијским могућностима Универзитета, предузимају активности на реализацији активности везаних за задовољавање кадровских потреба.

Правилником о поступку и условима избора академског особља, као и Правилником о међународној размјени студената и академског и административног особља се јасно уређује начин одлазне и долазне мобилности особља, и мотивишу се наставници да учествују у том процесу.

Запошљавање и унапређење академског особља на Универзитету се спроводи на транспарентан и правичан начин тако што се јавни конкурси за избор у звања објављују у средствима јавног информисања (дневним новинама), на интернет страници Завода за запошљавање РС и на интернет страници Универзитета, а сами извјештаји конкурсних комисија путем интернет странице Универзитета чине се доступним јавности. Избор се врши на основу јаног конкурса, у складу са условима и критеријумима утврђеним Законом о високом образовању, Статутом и Правилником о поступку и условима избора академског особља на Универзитету у Источном Сарајеву. Конкурс за избор у звање расписује Универзитет на приједлог научно-наставног вијећа, односно умјетничко-наставног вијећа, чланице Универзитета. Конкурс садржи опште и посебне услове које кандидат треба да испуни. Вијеће факултета/академија именује комисију за разматрање конкурсног материјала и писање извјештаја за избор у академска звања. Приликом избора у звање узимају се у обзир: матични факултет, објављени радови, књиге и резултати истраживања, пројекти, односно јавно представљени облици умјетничког стваралаштва.

Број наставика и сарадника који се запошљава зависи од студијских програма, односно наставног плана и програма, али и броја студената. На Универзитету је за сваки студијски програм запослено са пуним радним временом најмање једна половина од укупног броја наставника потребних за извођење наставе на свим наставним предметима који се изводе, за све године студија. Сенат Универзитета доноси годишњи план избора у звања на основу приједлога листа одговорних наставника чланица Универзитета. Годишњи планови избора у звања доносе се најкасније осам мјесеци прије почетка академске године. За одговорне наставнике и сараднике на Универзитету предлажу се наставници и сарадници који имају избор у одговарајуће звање у складу са законом. У приједлогу листе одговорних наставника и сарадника за сваког наставника и сарадника обавезно се наводи трајање изборног периода. У складу са годишњим планом избора у звања Универзитет расписује конкурсе за избор у звања.

Професионално усавршавање и напредовање уређено је Кодексом професионалне етике, гдје је дефинисано да је обавеза академске заједнице да се континуирано усавршава. Такође је истакнуто и да је Универзитет дужан осигурати свим члановима академске заједнице једнаке услове за напредовање, а који се темеље на испуњавању професионалних обавеза. Професионална је одговорност и обавеза наставника бринути се о подмлађивању академске заједнице, те давати подстицај за напредовање и осамостаљивање млађих наставника и чланова академске заједнице.

Професионални развој академског особља огледа се кроз њихов активан научно-истраживачки рад, односно умјетнички рад. У складу са Правилником о стандардима и нормативима за финансирање висошколских установа у РС, у оквиру пуног радног времена наставног особља 40% радног времена или 16 радних сати седмично предвиђено је за научно-истраживачке послове, умјетничке послове, издавачке послове, послове припреме и одржавања научних скупова, конгреса и других научних догађаја. на тај начин, као и путем техничке опремљености Универзитета, Универзитет пружа наставном особљу могућности за професионални развој.

Професионални развој ненаставног особља се врши путем упућивања ненаставног особља на обуке, семинаре и сличне едукативне скупове који доприносе квалитетнијем и стручнијем обављању послова радних мјеста на којима је распоређено ненаставно особље.

Универзитет може, у складу са чланом 179. Статута Универзитета са важећим прописима, закључити уговор о допунском раду за извођење дијела наставе са лицем које има академско звање из одговарајуће уже научне области на другом универзитету на коме је у радном односу.

Универзитет може ангажовати наставнике и сараднике са другог универзитета из БиХ или иностранства, који имају одговарајући избор у звање на ужу научну/умјетничку област, у својству гостујућег професора/хонорарно ангажованог наставника, без расписивања конкурса. Уговор о ангажовању наставника и сарадника из претходног става закључује Ректор Универзитета у складу са усвојеном листом одговорних наставника за одговарајућу академску годину. Истакнути научник и умјетник може да учествује у остваривању дијела наставе на наставном предмету. На академији умјетности сарадници могу, у сарадњи са наставником, изводити наставу из дијела програма или појединих облика стручног, односно умјетничког рада, обуку из стручних знања и вјештина, вјежбе и друге послове утврђене Статутом. За потребе реализације дијела практичне наставе може бити ангажовано лице које је запослено у правном лицу са којим Универзитет има закључен споразум о сарадњи. Одлуку о ангажовању доноси декан, уз претходно прибављено мишљење Вијећа чланице Универзитета. Са ангажованим наставником декан чланице Универзитета закључује уговор о хонорарном ангажовању, а финансијске обавезе из овог уговора подмирују се из властитих прихода чланице Универзитета.

Према члановима 8. и 9. Правилника о стандардима и нормативима за финансирање висошколских установа у РС основна структура свих послова наставника и сарадника, у радном односу са пуним радним временом, у оквиру 40-часовне радне седмице утврђује се на сљедећи начин:

- шеснаест часова седмично чине послови припреме и извођења наставе утврђени, а то чини 40% укупног радног времена наставника, односно сарадника;

- шеснаест часова седмично чине научноистраживачки послови, затим умјетнички послови и издавачки послови, те послови припреме и одржавања научних скупова, конгреса и других научних догађаја, а то чини 40% укупног радног времена наставника, односно сарадника и
- осам часова седмично чине остали послови утврђени чланом 6. овог правилника, а то чини 20% укупног радног времена наставника, односно сарадника.

Структура и обим потребног радног времена за обављање појединих послова научноистраживачког рада, умјетничког или издавачког рада, послове наставе наставника и сарадника, високошколска установа одређује у складу са одредбама овог правилника и у складу са прописима којим се уређује област научноистраживачког, умјетничког или издавачког рада.

Пуна норма у оквиру 40-часовне радне седмице наставника и сарадника исказује се часовима у сљедећем обиму:

- шест часова предавања седмично на нивоу академске године или три наставна предмета на нивоу семестра,
- осам часова предавања на умјетничко-наставним предметима седмично на нивоу академске године или четири наставна предмета на нивоу семестра,
- један час вјежби обрачунава се као 0,6 норма-часова,
- за ректора, проректоре и декане – три часа предавања седмично, на нивоу академске године, при чему се један час вјежби обрачунава као 0,6 норма-часова.
- за професора и предавача високе школе – осам часова предавања седмично.

Седмично оптерећење наставника, на нивоу академске године, не може бити веће од:

- 1) дванаест часова предавања,
- 2) шеснаест часова предавања на умјетничко-наставним предметима и
- 3) девет часова предавања за ректора, проректоре и декане.

Пуна норма у оквиру 40-часовне радне седмице сарадника из члана 8. став 1. тачка 1) овог правилника исказује се часовима у сљедећем обиму:

- 1) десет часова вјежби седмично на нивоу академске године и
- 2) дванаест часова вјежби на умјетничким предметима седмично на нивоу академске године.

Максимално оптерећење за сараднике седмично не може бити веће од:

- 1) шеснаест часова вјежби и
- 2) осамнаест часова на умјетничко-наставним предметима.

Просјечно оптерећење за лекторе се утврђује на исти начин као и за сараднике.

Пуна норма у оквиру 40-часовне радне седмице за наставнике страних језика износи десет часова предавања, при чему се један час вјежби обрачунава као 0,6 норма часова. Максимално оптерећење за наставнике не може бити веће од шеснаест часова предавања седмично.

Права и обавезе академског особља су јасно дефинисана чланом 102. Закона о високом образовању. Академско особље у оквиру радног времена припрема и изводи наставу, обавља научноистраживачки и умјетнички рад и остале послове који су саставни дио наставног оптерећења. Обавезно да личним присуством и ангажманом у потпуности реализује утврђени план и програм из наставног предмета за који је одговоран.

Наставник и сарадник, у складу са обавезама утврђеним наставним планом и програмом, одговоран је за извођење свих облика наставе - предавања, вјежби, семинара, практичног рада, као и за праћење активности студената и провјеру њиховог знања. Могуће је бити ментор или члан комисије у поступку израде завршног рада, бити члан комисије за припремање приједлога за избор наставника и сарадника на Универзитету. Чланом 104. Закона о високом образовању наставнику престаје радни однос на високошколској установи на крају академске године у којој је навршио 68 година живота. Редовни професор може бити уговорно ангажован у настави до годину дана, на приједлог Сената високошколске установе, уколико по претходно расписаном конкурс у није изабран одговарајући кандидат, са могућношћу продужења до краја академске године у којој је навршио 70 година живота по истој процедури.

Лице пензионисано у складу са прописима Федерације БиХ, Брчко Дистрикта БиХ или друге државе не може изводити наставу на високошколским установама у Републици. Пензионисани наставници у звању редовног професора могу бити чланови комисија за одбрану мастер односно магистарског рада и докторске дисертације до навршене 75. године.

Професор емеритус, у складу са Правилником о условима и поступку додјеливања звања професор емеритус на Универзитету у Источном Сарајеву, као и Законом о високом образовању члан 105., може остварити своја права и обавезе најкасније до навршене 75. године, а она се утврђује уговором о ангажовању на Универзитету. Професор емеритус може: учествовати у извођењу наставе на другом и трећем циклусу студија, учествовати у истраживачким пројектима, бити члан комисије за избор у звања и бити члан комисије за одбрану мастер рада, односно магистарског рада и докторске дисертације.

Захтјев 5.2: Научноистраживачки и умјетнички рад

Високошколска установа која остварује академске студије има организован научноистраживачки и умјетнички рад.

Универзитет је уписан као научно-истраживачка организација у ресорном Министарству. Факултети реализују студије трећег циклуса, а докторанди, као млади истраживачи су укључени у реализацију научно-истраживачких пројеката и научно-истраживачког рада. Такође, велики број њих је укључен у наставни процес као сарадници у настави, тако да представљају будући наставни кадар Универзитета. На тај начин резултати који се добијају научно-истраживачким радом укључују и у наставни процес. Такође, и друге резултате добијене од резултата истраживања, наставници и сарадници укључују у наставни процес. Поред студија трећег циклуса, Универзитет организује и имплементира програме цјеложивотног учења у складу са својом мисијом. Универзитет нуди програме доквалификације, преквалификације и стручног усавршавања, путем образовних модула, који су усклађени са потребама тржишта рада. Ови програми се организују и реализују кроз Центар за цјеложивотно учење Универзитета. Важно је истаћи да је у току имплементација ERASMUS + пројекта „Development of part-time and short cycle studies in higher education in Bosnia and Herzegovina-PARTISH” којим се на Универзитету, али и по први пут у Републици Српској уводе кратки студијски програми (на Медицинском факултету Фоча и Електротехничком факултету Источно Сарајево). Такође ERASMUS + пројекат „Strengthening Capacities for the Implementation of Dual Education in BiH Higher

Education - DUALSCI" је у процесу имплементације, а активности подразумевају увођење дуалног образовања на високошколским установама у Републици Српској. Такође, и ово је пројекат којим се по први пут уводе програми дуалног образовања у Републици Српској и на Универзитету. Универзитет активно учествује у позивима за међународне и националне пројекте, посебно за научно-истраживачке пројекте. Учешћем у различитим националним и међународним пројектима, финансираним од стране ресорног Министарства, различитих фондова Европске уније и других извора, долази се до резултата и рјешења која могу да одговоре на образовне, друштвене и економске изазове, приближавају се резултати истраживања широј заједници, успоставља се сарадња и омогућава умрежавање као и привлачење нових истраживача и умјетника. На Универзитету постоји усвојен Правилник о процедурама реализације међународних и националних пројеката. Такође, о реализацији међународних и националних научно-истраживачких пројеката се једном годишње извјештава Сенат Универзитета кроз Извјештај о раду Универзитета (Прилог), и Управни одбор (Прилог, Прилог), чиме се системски прати реализација пројеката. На Универзитету се тренутно спроводи 14 међународних пројеката који се финансирају из различитих фондова (ERASMUS+, COSME, HORIZONT, INTERREG), од чега један координаторски пројекат. Универзитет учествује и у 18 COST акција. Такође, спровode се и национални научно-истраживачки пројекти финансирани од стране ресорног Министарства према конкурсима из 2018. и 2019. године (конкурси нису расписивани 2020, 2021. и 2022.), као и два пројекта научноистраживачке заједнице и привреде - програм „Синергија“ одобрени по конкурсима из 2021. године. Канцеларије проректора за науку, истраживање и развој и проректора за међународну сарадњу и осигурање квалитета, уз стручне службе Ректората, пружају сву потребну подршку наставницима и сарадницима приликом пријаве пројеката, прикупљању потребне документације, као и у свим фазама реализације пројеката. На Универзитету је креирана електронска апликација „Пријави пројекат“ гдје се уносе основни подаци о пројектном позиву прије добијања сагласности од стране Универзитета, али и важне информације за пријаву пројеката. Канцеларија проректора за науку, истраживање и развој редовно обавјештава продекане за научноистраживачки рад и предузетништво о онлајн радионицама и едукацијама за писање пројеката организованих од стране Европске комисије и других донатора. Такође, на интернет страници Универзитета објављују се позиви о свим едукацијама о писању и имплементацији пројеката. Универзитет је организовао радионице за писање пројеката у онлајн формату: „ЕРАЗМУС+ пројекти, искуства на Универзитету у Источном Сарајеву“ (21.06.2022. године) и ERASMUS+ радионица (21.12.2022. године) за делегиране представнике свих чланица Универзитета.

Универзитет континуирано и систематски прати обим и квалитет научноистраживачког, односно умјетничког рада наставног особља. Услови за напредовања академског особља обезбјеђују праћење рада наставника и сарадника. Посебан напредак у научно-истраживачком и умјетничком раду и видљивости Универзитета се очекује у наредном периоду због усвајања новог Закона о високом образовању ("Службени гласник Републике Српске", број 67/20) и Правилника о условима за избор у научно-наставна, умјетничко-наставна, наставна и сарадничка звања („Службени гласник Републике Српске", број 2/22), којим се подижу критеријуми квалитета часописа у којима се

публикују научни радови као и умјетничких референци. Од стране Универзитетског рачунарског центра креирана је електронска евиденција картона научног радника (еНИР), која представља базу података публикација запослених наставника и сарадника. У еНИР картон се уносе публикације разврстане према вриједности коефицијента компетентности према Правилнику о поступку за стицање научних звања ресорног Министарства. Од 2022. године еНИР картон је јавно доступан на интернет страници Универзитета гдје су видљиви резултати научно-истраживачког рада наставника и сарадника. У претходном периоду је еНИР картон измијењен и допуњен, тако да је доступан на оба писма (ћирилица и латиница) и енглеском језику, а поред информација о резултатима истраживања налазе се и подаци о избору у звање, ужој научној области, контакт подацима истраживача као и информације о истраживачким профилима (Web of Science ResearcherID, ORCID – Open Researcher and Contributor ID, Scopus Author ID и Google Scholar профил). Креирана су и јавно доступна упутства за креирање истраживачких профила. У току је повезивање еНИР картона са електронском платформом еЗапослени. Од 2022. године Канцеларија проректора за науку истраживање и развој извјештава Сенат Универзитета, у оквиру годишњег извјештаја, о броју објављених радова у Web of Science, као и у SCOPUS цитатној бази, под афилијацијом Универзитета (Годишњи извјештај о раду Канцеларије за НИР за 2022. годину). Упутство за навођење афилијације академског особља Универзитета усвојено је на Сенату Универзитета у децембру 2019. године у циљу прецизнијег вредновања рада академског особља и истраживача. Такође, Канцеларија проректора за науку истраживање и развој од продекана за научно-истраживачки рад и предузетништво годишње прикупља податке о научним резултатима чланица Универзитета (докторске дисертације, публикације, сарадња са привредом, и сл.).

Садржаји научно-истраживачког и умјетничког рада и пројеката су усаглашени са стратешким опредјељењем Универзитета, земље и окружења. Универзитет годишње доставља податке организацијама које рангирају универзитете у свијету, док неке листе аутоматски прикупљају податке. Рангирање на основу кључних индикатора, који највећим дијелом укључује резултате научно-истраживачког и умјетничког рада, иновација, као и цитираност истраживача у великој мјери служи за процјену квалитета рада у складу са националним и европским циљевима и стандарима високог образовања, посебно када се узме у обзир да се евалуација врши од иностраних организација и на начин који је лако доступан јавности и транспарентан. На овај начин добија се увид у позицију Универзитета у односу на референтне европске и свјетске водеће универзитете, али и у односу на универзитете у БиХ. Стога Универзитет настоји да користи рангирање као мјеру за вредновање својих научно-истраживачких, умјетничких али и наставних активности. У претходном периоду забиљежен је знатан помак на свјетским ранг листама универзитета, који се највећим дијелом заснива на истраживачким и умјетничким резултатима и активностима које се континуирано спроводе на Универзитету. У јануару 2020. године Универзитет је био рангиран само на Webometrics ранг листи. Универзитет се тада налазио на 5953. мјесту у свијету, односно на 10. мјесту од свих универзитета у БиХ. Од јануара 2020. године до јануара 2023. године Универзитет је континуирано напредовао и данас се налази на 3195. позицији у свијету и на трећем мјесту у БиХ, што представља побољшање за 2758 мјеста. Ова позиција је до

сада најбоља позиција Универзитета на Вебометрикс ранг листи од 2012. године, када је први пут рангиран. Универзитет је 2020. године по први пут уврштен на SCImago Institutions Rankings (SIR) листу. Према рангирањима из 2022. и 2023. године Универзитет заузима прво мјесто од свих високошколских институција у БиХ. Универзитет је у укупном рангу уврштен у најбољи, први квантил (Q1) који добија институција у својој земљи упоређујући квантиле на основу вриједности укупног индикатора, фактора истраживања, иновација и друштвеног фактора. Универзитет се 2021. године први пут нашао на U-Multirank листи за рангирање универзитета. Један је од два универзитета у Босни и Херцеговини који су уврштени на ову престижну међународну листу и једини из Републике Српске. Према резултатима U-Multirank из 2021. и 2022. године, Универзитет је оцијењен највећим оцјенама ("А", врло добра) у области умјетничког рада и истраживања. Такође, Универзитет је 2021. године добио признање као једна од Топ 25 институција ("Global Top 25 performers") у области "иновативних облика оцјењивања" у медицини. Од 2021. године Универзитет је уврштен и на RankPro (RankPro – World University Rankings) међународну листу за рангирање универзитета. Универзитет се у 2022. години налази на 815. позицији у свијету и 347. позицији у Европи и једна је од двије високошколске институције из БиХ које се налази на овој листи. Универзитет се по први пут нашао на међународној листи за рангирање универзитета Round University Ranking- RUR за 2023. годину, као један од два универзитета из БиХ гдје је заузео 1133 мјесто. На Станфордској листи 2% најутицајнијих научника на свијету за 2020. и 2021. годину су се нашао два наставника са Универзитета, доц. др Жељко Стевић са Саобраћајног факултета Добој и проф. др Мирјана Максимовић са Електротехничког факултета Источно Сарајево. Они су једини наставници са универзитета из Републике Српске који су се нашли на овој престижној листи, на којој се налази 6 односно укупно 11 истраживача из БиХ.

Кроз три деценије постојања Универзитета формирано је сопствено језгро научног и умјетничког кадра и научног подмлатка, који су основа за квалитетан и изврстан истраживачки и умјетнички рад. Универзитет континуирано ради на побољшавању и унапређењу рада истраживача и умјетника и својим активностима настоји да подстиче младе, мотивисане и надарене студенте да се укључе у научно-истраживачки и умјетнички рад. Улаже се напор у подизање квалитета свих нивоа студија, посебно студија трећег циклуса, уз чврсто одређено да се постижу научни резултати које је могуће верификовати на међународном нивоу, а уједно и примјенити у домаћим условима. У научно-истраживачком раду могу учествовати студенти сва три циклуса студија и друга физичка лица у оквиру научно-истраживачког процеса. Усвајањем Акционог плана Стратегије људских ресурса за истраживаче (2017-2022) која укључује Европску повељу за истраживаче и Кодекс о запошљавању истраживача 2017. године и добијањем „Human Resource Excellence in Research Award“ лога, Универзитет је постао институција привлачна за истраживаче не само из региона већ и из Европе и свијета. HR лого посједују само три високошколске институције у БиХ. Реализацијом активности предвиђених Акционим планом урађени су конкретни кораци у циљу унапређења права истраживача и транспарентности при њиховом запошљавању. Крајем 2022. године усвојен је нови Акциони план Стратегије људских ресурса за истраживаче за период 2023-2026. године и извјештај је поднесен Европској комисији у циљу одржавања лога

изврности. У циљу обезбјеђивања информација и услуга подршке за европске и неевропске истраживаче и све оне који су заинтересовани за боравак на нашем Универзитету, али и у циљу обезбјеђивања информација домаћим истраживачима који желе да започну или наставе своју стручну и истраживачку каријеру у иностранству, Универзитет је у марту 2020. године приступио EURAXESS мрежи. На тај начин Универзитет је постао један од седам сервисних центара у БиХ, односно један од преко 600 сервисних центара у 42 земље Европе. Преко EURAXESS платформе се објављују конкурси за избор наставника и сарадника на Универзитету на енглеском језику. Усвајањем Правилника о поступку, условима и начину награђивања академског особља Универзитета у Источном Сарајеву за остварене посебне резултате у научно-истраживачком и умјетничком раду, од 2021. године се стимулише и награђује изврстан научно-истраживачки и умјетнички рад. Према овом правилнику награде се додијељују годишње за научне радове објављене у научним часописима, који се налазе у цитатној бази података Web of Science (Science Citation Index Expanded – SCIE, Social Sciences Citation Index – SSCI и Arts & Humanities Citation Index – A&HCI); за укупну цитираност радова и истраживача у Web of Science цитатној бази, за научне монографије и поглавља у научним монографијама објављене од стране престижних међународних издавача и признање за умјетнички рад. У циљу повећања видљивости резултата научно-истраживачког рада Универзитета и свих чланица Универзитета, а у складу са начелима отвореног приступа научном знању, Универзитет је потписао Берлинску декларацију о отвореном приступу знању из природно-математичких и хуманистичких наука 15.07.2020. године. У складу са тим, у октобру 2022. године усвојен је Правилник о дигиталном репозиторијуму докторских дисертација одбрањених на Универзитету у Источном Сарајеву чиме је успостављен и Дигитални репозиторијум докторских дисертација Универзитета у Источном Сарајеву, у циљу повећања видљивости резултата научно-истраживачког рада Универзитета и свих чланица Универзитета. У Дигитални репозиторијум, који је развијен од стране Универзитетског рачунарског центра, уносе се и чувају докторске дисертације које су одбрањене на Универзитету од ступања на правну снагу Правилника, а наставници и сарадници који су одбранили докторске дисертације прије ступања на снагу овог правилника такође могу да депонују докторске дисертације. У припреми је дигитални репозиторијум у којем ће се налазити сви објављени радови и књиге у отвореном приступу наставника и сарадника Универзитета.

Велика пажња се придаје издавачкој дјелатности Универзитета и факултета и академија, која има за циљ да допринесе наставном, научном, умјетничком и стручном раду. У циљу обезбјеђења квалитета уџбеника и друге наставне литературе на Универзитету постоји усвојен Правилник о издавачкој дјелатности Универзитета у Источном Сарајеву и Правилник о измјени и допуни Правилника о издавачкој дјелатности. Универзитет у наредном периоду планира да изврши измјену правилника и јасније дефинише наставну и другу литературу, а у циљу усклађивања са Законом о високом образовању ("Службени гласник Републике Српске", број 67/20) и Правилником о условима за избор у научно-наставна, умјетничко-наставна, наставна и сарадничка звања („Службени гласник Републике Српске", број 2/22) којим се дефинишу публикације потребне за избор у звање, укључујући и универзитетске уџбенике и монографије. Чланице Универзитета издају 13 часописа, од којих је 10 категорисано у ресорном Министарству, и то шест

часописа прве категорије и по два часописа друге и треће категорије. Сви часописи Универзитета су индексирани у EBSCO, али и другим базама. Универзитет од 2019. године самостално учествује на међународном београдском сајму књига, гдје се на штанду Универзитета излаже цјелокупна издавачка дјелатност, али и организују промоције издања Универзитета односно његових чланица.

Организација научних, умјетничких и стручних скупова факултета и академија Универзитета доприноси академском и друштвеном утицају науке и умјетности и међународној видљивости Универзитета. Годишње се на Универзитету одржи више од 20 научних, умјетничких и стручних скупова од чега је 13 скупова категорисаних од стране ресорног Министарства. Од 13 (тринаест) научних скупова, 7 (седам) скупова је прве, 5 (пет) друге и 1 (један) треће категорије. Важно је истаћи да су 2 (два) научна скупа Универзитета, AGROSYM у организацији Пољопривредног факултета Источно Сарајево и Научни скуп поводом Дана Правног факултета у организацији Правног факултета Пале, класификовани као међународни научни скупови од посебног значаја. Такође, одабрани радови са научне конференције ИНФОТЕХ Јахорина, који организује Електротехнички факултет Источно Сарајево, се објављују у Web of Science и SCOPUS-у цитатним базама.

Запослени и студенти на Универзитету су у току 2022/23. године имали приступ трима библиографским базама: EBSCO, Research4Life и HeinOnline. EBSCO сервис-агрегатна платформа омогућава приступ на сљедеће EBSCO базе података: Academic Search Ultimate и eBook Subscription Academic Collection. Academic Search Ultimate обезбјеђује приступ око 15.366 различитих часописа са пуним текстом укључујући и 3.078 часописа индексираних у Web of Science или SCOPUS. eBook Subscription Academic Collection садржи велики број мултидисциплинарних наслова е-књига. Research4Life омогућава приступ око 111.255 књига, око 28.920 часописа и 129 других извора из области здравља, пољопривреде, животне средине и примијењених, друштвених и хуманистичких наука. Ова библиографска база обухвата сљедеће програме: Research for Health (Hinari), Research in Agriculture (AGORA), Research in the Environment (OARE), Research for Development and Innovation (ARDI) и Research for Global Justice (GOALI). HeinOnline је библиографска база која обухвата више од 3.100 часописа из различитих тема. Приступ поменутиим библиографским базама омогућен је свим запосленима у просторијама али и изван просторија чланице Универзитета.

Универзитет представља главни генератор развоја локалних заједница у којима се налазе факултети и академије истовремено представљајући стратешки важан фактор развоја Републике Српске. Стога се велика пажња посвећује повезивању са привредним субјектима и комерцијализацији научно-истраживачког и умјетничког рада. Према Закону о високом образовању ("Службени гласник Републике Српске", број 67/20) у оквиру дјелатности високог образовања, високошколске установе обављају научноистраживачку, умјетничку, експертско-консултантску и издавачку дјелатност, а могу обављати и друге послове којима се комерцијализују резултати научног, умјетничког и истраживачког рада, под условом да се тим пословима не угрожава квалитет наставе и научног, умјетничког, односно стручног рада. На Универзитету постоји Центар за предузетништво. Такође, при факултетима су основани научно-истраживачки центри којих је укупно 13 (тринаест). Према Статуту Универзитета организација, начин рада, руковођење као и друга питања од значаја за рад научно-истраживачких центара

чланица Универзитета уређују се посебним правилником који усваја Управни одбор Универзитета на приједлог Сената и статутима чланица Универзитета. Факултети пружају експертске услуге трећим лицима у виду вјештачења, експертских анализа, тестирања, елабората, медицинских услуга и слично. Реализацијом великих и значајних инфраструктурних програма и пројеката, финансираних од стране Владе Републике Српске (пројекат „Јачање функционалних и институционалних капацитета Универзитета у Источном Сарајеву“, вриједност од преко 17 милиона евра), европских фондова и кроз сопствена улагања чланица Универзитета, створена је реална физичка основа за развој научно-истраживачког и умјетничког рада. Истраживачка инфраструктура Универзитета, односно чланица Универзитета је стављена и на располагање трећим лицима, односно наставницима и сарадницима других универзитета али и привредним субјектима. Услови, принципи и поступак за омогућавање приступа и коришћења истраживачке инфраструктуре на Универзитету регулисани су Правилником о процедурама за отворени приступ истраживачкој инфраструктури на Универзитету у Источном Сарајеву. Под условима и принципима за приступ истраживачкој инфраструктури који се уређују овим правилником, подразумијевају се процедуре пријаве и одобравања коришћења истраживачке инфраструктуре као и регулисања права власништва над резултатима завршених истраживања. Постојећа истраживачка инфраструктура је доступна и редовно се ажурира на интернетској платформи. Универзитет је организовао и предавање “Интелектуална својина на Универзитету” 29.06.2022. године (онлајн) гдје су представљени облици интелектуалне својине, њиховом значају и могућностима заштите. Универзитет је сваке године активни члан и учесник Фестивала науке у организацији ресорног Министарства, чији је циљ популаризација науке и њено представљање на занимљив начин ученицима основних и средњих школа, те осталим посетиоцима. Такође, Универзитет је и активни учесник Европске ноћи истраживача гдје су представљени научно-истраживачки потенцијали чланица Универзитета.

Универзитет прати и подстиче објављивање научних публикација произашлих из мастер радова и докторских дисертација. Према Правилнику о студирању на другом циклусу студија Универзитета кандидати су у обавези да прије пријаве теме објаве најмање један научни или стручни рад у релевантним часописима, на домаћим или међународним конференцијама из области из које је мастер рад, чиме се обезбјеђује висок научни квалитет студија. Према Правилнику о студирању на докторским студијама и стицању звања доктора наука Универзитета у Источном Сарајеву из маја 2012. године који се односи на све докторанде који су уписали студије трећег циклуса до академске 2020/21. године, радови који су из научног подручја дисертације се вреднују ECTS бодовима. Такође, кандидат може да поднесе докторску дисертацију за оцјену уколико, поред испуњавања свих осталих обавеза, има и најмање један рад из области докторске дисертације објављен у међународном часопису са SCI листе, AHCI листе, WOS листе или другим базама или је јавно презентовао бар један реферат на међународним научним конференцијама. Важна одлука била је да се научни допринос докторских дисертација додатно провјери обавезним публиковањем рада у тачно одређеним индексираним часописима/конференцијама. Према Правилнику о студирању на трећем циклусу студија на Универзитету у Источном Сарајеву, који се примјењује на докторанде који су уписали студије трећег циклуса од академске 2020/21. године кандидат може да поднесе на

оцјену докторску дисертацију након што је испунио све обавезе утврђене студијским програмом студија трећег циклуса, положио све испите и има као први аутор најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са SCI листе, односно за друштвено-хуманистичке науке најмање један рад у научном часопису међународног значаја или водећем часопису националног значаја (прва категорија). Објављени рад треба да буде садржински повезан са докторском дисертацијом и да је објављен или прихваћен за објављивање у току трећег циклуса студија.

Важност развоја и даљег унапређења научно-истраживачког и умјетничког рада препозната је и у Стратегија развоја Универзитета у Источном Сарајеву 2021-2026. гдје је пажња усмјерена на промоцију и подршку научној и умјетничкој изврсноци, публикавању радова у референтним часописима, повећању импакт фактора и цитираности истраживача, учешћу у међународним пројектима, повећању броја фундаменталних истраживања, повезивању са тржиштем рада, развоју међународних и мултидисциплинарних студија трећег циклуса.

4.6. СТАНДАРД 6. Ресурси за учење и подршка студентима

Овај стандард усклађен је са критеријумом 6. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.6 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ЕСГ)

Захтјев 6.1: Ненаставно особље

Високошколска установа има ненаставно особље које својим стручним и професионалним радом обезбеђује успјешну реализацију студијских програма и циљева установе.

Ненаставно особље (административно-техничко и помоћно особље) заснива радни однос на неодређено или одређено вријеме. Заснивање радног односа врши се у складу са Законом о раду Републике Српске, Законом о високом образовању Републике Српске, Законом о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености Републике Српске, Статутом Универзитета у Источном Сарајеву, Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста на Универзитету у Источном Сарајеву (измјена и допуна 1, измјена и допуна 2, измјена и допуна 3) и Правилником о раду Универзитета у Источном Сарајеву.

Пријем у радни однос ненаставног особља врши се на радним мјестима за која је високошколска установа исказала потребу за попуњавањем. На Универзитету у Источном Сарајеву је запослен довољан број административно-техничког и помоћног особља, с тим што би рад административно-техничких служби био далеко квалитетнији и ефикаснији када би био запослен већ број ове категорије радника, а што је, са друге стране, условљено и ограничено финансијским средствима Универзитета, односно буџетским издвајањима за плате запослених на Универзитету.

Сви факултети и академије Универзитета у Источном Сарајеву у својој организационој структури имају организовану студентску службу са најмање два извршиоца и додатно најмање једног извршиоца за сваких наредних 2000 студената (Прилог бр. 1). Такође, високошколске установе у саставу Универзитета запошљавају најмање једног извршиоца, дипломираног правника, на пословима секретара, као и најмање једног извршиоца, дипломираног економисту, на финансијским пословима, у складу са горе

наведеним законским и општим актима Универзитета (Прилог бр. 1). Надаље, организационе јединице у саставу Универзитета у Источном Сарајеву имају у радном односу најмање једног библиотекара, односно високошколске установе на којима студира преко 1000 студената имају најмање два библиотекара са високом стручном спремом (Прилог бр. 1).

На нивоу Универзитета у Источном Сарајеву организован је Универзитетски рачунарски центар Источно Сарајево који ради на:

- развоју и одржавању Информационог система Универзитета;
- имплементацији најновијих рјешења из области комуникационих и интернет технологија;
- побољшању система подршке свим запосленим на Универзитету у примјени тих технологија;
- унапрјеђењу система подршке студентима у циљу подизања квалитета студирања на Универзитету;
- прикупљању и преношењу стручног знања;
- подржавању академске и истраживачке заједнице у изградњи информационог друштва.

Наиме, веома је важно напоменути да факултети/академије запошљавају најмање једног извршиоца са високом стручном спремом на пословима одржавања информационог система (Прилог бр. 1).

Сваки факултет/академија посједује базу података за ненаставно особље са биографским подацима, досадашњим радним мјестима/радном искуству, компетенцијама које посједују, обучености за рад, кориштењу страних језика и сл., а на нивоу Универзитета постоји централна кадровска база података о наставном и ненаставном особљу.

У самом поступку за заснивање радног односа административно-техничког и помоћног особља, поред осталог, процјењују се стручне и професионалне компетенције пријављених кандидата за запослење, што је један од основних критеријума на основу којих се врши избор најбољих кандидата за пријем у радни однос на одговарајуће радно мјесто. Те компетенције се током времена на радном мјесту унапређују сходно опису радног мјеста и могућностима за додатни развој. Могућности које Универзитет односно факултети/академије нуде својим административним радницима доступни су путем програма за 72 едукације трећих лица (програми) који се организују. Универзитет организује и имплементира програме [цјеложивотног учења](#) у складу са својом мисијом. Универзитет нуди програме доквалификације, преквалификације и стручног усавршавања, путем образовних модула, који су усклађени са потребама тржишта рада. Ови програми се организују и реализују кроз Центар за цјеложивотно учење Универзитета. Важно је истаћи да је у току имплементација ERASMUS + пројекта „Development of part-time and short cycle studies in higher education in Bosnia and Herzegovina-PARTISH” којим се на Универзитету, али и по први пут у Републици Српској уводе кратки студијски програми (на Медицинском факултету Фоча и Електротехничком факултету Источно Сарајево). Такође ERASMUS + пројекат „Strengthening Capacities for the Implementation of Dual Education in BiH Higher Education - DUALSCI” је у процесу имплементације, а активности подразумијевају увођење дуалног образовања на

високошколским установама у Републици Српској. Такође, и ово је пројекат којим се по први пут уводе програми дуалног образовања у Републици Српској и на Универзитету. Сходно захтјевима које могу упутити административни радници декан факултета/академије може одобрити одређено суфинансирање обуке и сл. Важно је напоменути да су бесплатне обуке административног особља на различитим семинарима који се организују у ректорату Универзитета и на осталим универзитетима у Републици Српској и Босни и Херцеговини. Рачуновође и библиотекарски посјећују различите врсте едукативних семинара на којима унапрјеђују своје компетенције, нарочито рачуновође које прикупљају одговарајуће бодове које им касније служе као доказ стеченог искуства и конкретне едукације.

Свим административним радницима је омогућено напредовање, стицање додатних диплома, сертификата и осталог што им касније може помоћи код напредовања у сектору, уколико сектор пружа такве могућности. Закључак који се може извести јесте да је усвршавање углавном индивидуалног карактера, те је могуће и динамизирати то радно мјесто стицањем одређених напредних вјештина.

Универзитет у Источном Сарајеву, осим студентима и академском особљу, омогућује и административном особљу многобројне програме међународне мобилности. Поменуто питање је уређено Правилником о међународној размјени студената и академског и административног особља Универзитета у Источном Сарајеву. Размјена се може реализовати кроз различите програме размјене у којима учествује Универзитет, као што су: ERASMUS+ програм - ERASMUS+ K1, CEEPUS програм, стипендије, конкурси за размјену, билатерални споразуми и други програми размјене.

Захтјев 6.2: Простор и опрема

Високошколска установа обезбјеђује простор и опрему неопходне за квалитетно извођење свих облика наставе. Стандарди простора и опреме одређују се по областима образовања.

Универзитет у Источном Сарајеву и његове организационе јединице (факултети и академије) посједују све неопходне инфраструктурне ресурсе за несметано извођење наставног, научног и истраживачког процеса. Просторни капацитети, опремљеност и библиотечки ресурси у складу су са Уредбом о условима за оснивање и почетак рада високошколских установа и о поступку утврђивања испуњености услова.

Када је ријеч о просторним капацитетима Универзитет располаже са 56 865.51 m² корисног простора од чега 24 436.98 m² чине просторије за наставни процес односно учионице, амфитеатри и лабораторије. Наиме, Универзитет у Источном Сарајеву испуњава просторне услове с тим да располаже са одговарајућим простором у сопственом власништву, као и простором у власништву јединице локалне самоуправе (Прилог бр. 2).

У складу са Правилником о самовредновању и оцјени квалитета Универзитета у Источном Сарајеву сваке године се прати адекватност свих ресурса који се налазе на Универзитету, његовим академијама и факултетима. На годишњем нивоу, а у складу са одредбама Закона о високом образовању Републике Српске, Статута Универзитета, Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 94/15 и 78/20), Правилника о начину и роковима вршења пописа и

усклађивања књиговодственог са стварним стањем имовине и обавеза Универзитета у Источном Сарајеву врши се годишњи попис имовине Универзитета када се утврђује њена вриједност, функционалност, старост и ергономичност. На основу информација из пописа, Комисија оформљена у ову сврху даје приједлог отписа одговарајуће опреме и приједлог за набавку нове опреме на мјестима гдје је то неопходно.

Током провођења електронске анкете међу студентима, у складу са Правилником о студентском самовредновању и квалитету студија, студенти имају могућност да дају своју примједбу, похвалу и оцјену функционалности ресурса на свом матичном факултету/академији.

Израдом годишњег извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета који је обавезан за све факултете и академије као и сам Универзитет (у складу са Правилником о самовредновању и оцјени квалитета Универзитета у Источном Сарајеву) кроз израду посебних табела, прате се показатељи стања свих области функционисања Универзитета и факултета/ академија: студенти, простор, опрема, библиотека, наставно и административно особље. На основу овог систематичног приступа могућа је израда различитих показатеља ефикасности, односно индикатора, у било које вријеме (доступни ранији извјештаји, посебно табеле за наставу, канцеларијски простор и библиотеку). Из табела за наставни процес и канцеларијски простор видљиво је у коликом обиму Универзитет располаже информатичком опремом, изражено у квантитативном облику.

Опремљеност Универзитета модерном информатичком и лабораторијском опремом нарочито је унапријеђена кроз пројекат „Модернизације Универзитета у Источном Сарајеву“ реализацијом прве и друге фазе Аустријског кредита укупне вриједности 17 милиона евра којег је обезбиједила Влада Републике Српске.

Универзитет у Источном Сарајеву организовано и системски планира унапређење, одржавање и инвестирање у нове ресурсе и капацитете. Инвестиције и изградња нових капацитета није могућа из буџета Универзитета, већ искључиво на основу помоћи од стране Владе Републике Српске и појединих општина који су до сада инвестирали у Универзитет у различите сврхе. Прије свега набављена је истраживачка опрема у оквиру аустријског кредита, фаза 1 и фаза 2, али су и изграђене или реновиране зграде Православног богословског факултета, Економског факултета Пале, Центра за високо образовање Бијељина, Факултета за производњу и менаџмент, Академије ликовних умјетности, и Саобраћајног факултета.

Планирање се организује и спроводи у складу са планом јавних набавки, као и са одобреним финансијским планом (планови јавних набавки организационих јединица и обједињен план јавних набавки Универзитета у Источном Сарајеву су доступни). На основу тог извјештаја могуће је процијенити улагања у неопходне ресурсе у наредној 2023. години за подршку студентима и извођењу наставе што је видљиво по прегледу конта и описа конта.

Веома је битно напоменути да Универзитет у Источном Сарајеву, као носилац пројекта, тренутно реализује два инвестициона пројекта: „Набавка радова реконструкције објекта за потребе Ректората Универзитета у Источном Сарајеву и Музичке академије Источно Сарајево“ (укупан износ инвестиције износи **9.348.776,35 КМ са ПДВ-ом**) и „Изградња Факултета физичког васпитања и спорта Пале“ (укупан износ инвестиције износи

5.617.704,64 KM са ПДВ-ом). Оба пројекта се финансирају као приоритетни пројекти из програма јавних инвестиција Републике Српске за финансирање из буџета.

Захтјев 6.3: Библиотека, уџбеници и информатичка подршка

Високошколска установа има одговарајућу библиотеку снабђевену потребним уџбеницима за извођење наставе и информатичке ресурсе и сервисе које користи у циљу испуњења основних задатака.

Формирање и организација Универзитетске библиотеке је дефинисана новим Статутом Универзитета. Према Статуту Универзитета, члан 96., Универзитетска библиотека је подоорганizaciona јединица Ректората и организована је као централна високошколска библиотека. Универзитетска библиотека пружа подршку извођењу и унапређивању наставног, научно-истраживачког и умјетничког рада у области високог образовања, али и бројне друге послове од значаја за функционисање.

Библиотечке активности су организоване и на свим чланицама Универзитета. Универзитет, односно чланице Универзитета располажу са укупно 170.550 библиотечких јединица (Приказ библиотечких јединица од 2018. до 2022. године по чланицама Универзитета). Такође, библиотеке остварују сарадњу са библиотекама других факултета и академија у земљи и иностранству у виду размјене потребних научних информација, магистарских радова, докторских дисертација и осталих примјера библиотечког фонда. Доступна литература у библиотекама обезбјеђује одличну подршку наставном, научно-истраживачком и умјетничком раду. Из годишњих самоевалуационих извјештаја факултета и академија може се закључити да све чланице редовно увећавају број библиотечке грађе, посебно уџбеничку литературу (Табела). Студентима Универзитета стоји на располагању велики број савремених литературних извора чиме се обезбјеђује покривеност свих предмета одговарајућом уџбеничком литературом која се континуирано прати и вреднује током процеса самовредновања и оцјене квалитета гдје библиотеке сваке године достављају податке о броју библиотечких јединица по студијском програму на јединственом обрасцу. Дистрибуција мањег броја примјерака појединих уџбеника на већи број студената омогућена је посебним условима коришћења, које регулише библиотека. Постоји потреба да се наставни садржаји налазе доступни студентима и у електронском облику. Ипак, е-издаваштво није довољно искоришћено, мада се посљедњих година виде одређени помаци на Универзитету. Пандемија COVID-19 је довела до креирања наставних садржаја у електронском облику за студенте, који су и данас доступни на електронским платформама. Такође, креирање дигиталних наставних садржаја подстиче се и кроз поједине међународне пројекте. У припреми је дигитални репозиторијум научних радова и књига објављених у отвореном приступу са афилијацијом Универзитета, што ће повећати доступност електронских садржаја.

Осам чланица Универзитета су већ укључене у COBISS.RS, а у току су активности за укључење и свих осталих чланица. На појединим чланицама је израђен електронски каталог који корисницима пружа информације о фонду библиотеке и омогућава лакше

коришћење исте. У свим библиотекама успостављен је регистар библиотечке грађе у електронском и/или штампаном облику.

У погледу радног времена и доступности услуга библиотеке, броја запослених и простора, укључујући и читаонички простор и одговарајућу опрему за праћење библиотечког садржаја, библиотеке задовољавају потребе студената и других корисника (Приказ простора за библиотеку по чланицама Универзитета). У прилог томе говоре и континуирано високе оцјене и задовољство рада библиотека чланица Универзитета, добијене од стране студената (Извјештаји о студентској анкети).

У циљу обезбјеђења квалитета уџбеника и друге наставне литературе на Универзитету постоји усвојен Правилник о издавачкој дјелатности Универзитета у Источном Сарајеву и Правилник о измјени и допуни Правилника о издавачкој дјелатности. Универзитет у наредном периоду планира да изврши измјену правилника и јасније дефинише наставну и другу литературу, а у циљу усклађивања са Законом о високом образовању ("Службени гласник Републике Српске", број 67/20) и Правилником о условима за избор у научно-наставна, умјетничко-наставна, наставна и сарадничка звања („Службени гласник Републике Српске", број 2/22) којим се дефинишу публикације потребне за избор у звање, укључујући и универзитетске уџбенике и монографије.

Запослени и студенти на Универзитету у току 2022/23. године имају приступ трима истраживачким базама: EBSCO, Research4Life и HeinOnline, које располажу великим бројем научних часописа и књига у електронском облику из различитих научних области. EBSCO сервис-агрегатна платформа омогућава приступ на сљедеће EBSCO базе података: Academic Search Ultimate и eBook Subscription Academic Collection. Academic Search Ultimate обезбјеђује приступ око 15.366 различитих часописа са пуним текстом укључујући и 3.078 часописа индексираних у Web of Science или SCOPUS. eBook Subscription Academic Collection садржи велики број мултидисциплинарних наслова е-књига. Research4Life омогућава приступ око 111.255 књига, око 28.920 часописа и 129 других извора из области здравља, пољопривреде, животне средине и примијењених, друштвених и хуманистичких наука. Ова библиографска база обухвата сљедеће програме: Research for Health (Hinari), Research in Agriculture (AGORA), Research in the Environment (OARE), Research for Development and Innovation (ARDI) и Research for Global Justice (GOALI). HeinOnline је библиографска база која обухвата више од 3.100 часописа из различитих тема. Приступ поменутих библиографским базама омогућен је свим запосленима у просторијама али и изван просторија чланице Универзитета.

Универзитетски рачунарски центар обезбјеђује информатичку подршку високог нивоа свим чланицама Универзитета и има излаз на интернет- SARNET и „m:tel-ADSL“ (жична и бежична мрежа). Информатички ресурси Универзитета и свих његових чланица су на задовољавајућем нивоу. Информатичка опрема се континуирано обнавља, а највећим дијелом кроз ERASMUS и националне пројекте, сарадњу са привредом, као и кроз донације и сл. Чланице Универзитета раде континуирано на обезбјеђивању простора и опреме за интернет сале и рачунарске учионице за студенте и особље, просторе за

наставне, научно-истраживачке и умјетничке активности у складу са стандардима и смјерницама за акредитацију (Табела – просторије за наставни процес).

Захтјев 6.4: Извори финансирања

Извори финансирања високошколске установе довољни су да обезбиједу квалитетно извођење наставе најмање за период трајања студијског програма.

Законско-правни за планирање, реализацију и извјештавање по Буџету Универзитета у Источном Сарајеву

- Закон о рачуноводству и ревизији Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 94/15 и 78/20);
- Закон о буџетском систему Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 121/12, 52/14, 103/15 и 15/16);
- Закон о трезору ("Службени гласник Републике Српске", бр. 28/13 и 103/15);
- Закон о извршењу Буџета Републике Српске за 2022. годину ("Службени гласник Републике Српске", бр. 121/21, 53/22 и 106/22);
- Закон о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“ број 67/20);
- Одлука о усвајању Буџета Републике Српске за 2022. годину ("Службени гласник РС", бр. 121/21);
- Одлука о распоређивању средстава остварених по посебним прописима (Фонд 02) до висине уплаћених, односно пренесених средстава ("Службени гласник РС", бр. 32/22);
- Одлука о усвајању Ребаланса буџета Републике Српске за 2022. годину ("Службени гласник РС", бр. 53/22);
- Одлука о усвајању Другог ребаланса буџета Републике Српске за 2022. годину ("Службени гласник РС", бр. 106/22);
- Закон о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору ("Службени гласник РС", бр. 91/16);
- Правилник о примјени међународних рачуноводствених стандарда за јавни сектор (МРС-ЈС) ("Службени гласник Републике Српске", бр. 128/11);
- Правилник о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике ("Службени гласник Републике Српске", бр. 98/16, 115/17 и 118/18);
- Правилник о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике ("Службени гласник Републике Српске", бр. 115/17 и 118/18);
- Правилник о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза ("Службени гласник Републике Српске", бр. 45/16 и 113/21);
- Правилник о примјени годишњих амортизационих стопа за буџетске кориснике ("Службени гласник Републике Српске", бр. 110/16);

- Упутство о форми, садржају и начину попуњавања образаца за трезорско пословање буџетских корисника ("Службени гласник Републике Српске", бр. 10/17);
- Правилник о финансијском извјештавању буџетских корисника ("Службени гласник Републике Српске", бр. 15/17 и 17/22);
- Правилник о форми и садржају буџета и извјештаја о извршењу буџета ("Службени гласник Републике Српске", бр.111/21) и
- други законски и подзаконски прописи који имају утицај на израду финансијског извјештаја за 2022. годину.

Универзитет се финансира из слједећих извора

1. Буџета – Фонда 01

На терет Буџета се финансирају плате стално запослених, накнаде за добровољни пензиони фонд и накнаде за превоз, трошкови плата гостујућих професора и дио трошкова по основу коришћења роба и услуга, као и трансфер између буџетских организација за Православни Богословски факултет „Свети Василије Острошки“ у Фочи за исплату плата.

2. Властитих прихода - Фонда 02

Приходи фонда 02 – властити приходи се стичу по основу накнаде које плаћају студенти првог, другог и трећег циклуса, као приходи за финансирање школарина за уписане студенте на студијским програмима првог и другог циклуса студија од стране Министарства за научно технолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске, прихода остварених израдом стручних студија и пројеката, издавањем атеста и по основу овлашћења, приходи по основу едукације трећих лица, приходи од закупа, приходи од пружања услуга овлашћених лабораторија, приходи по основу комерцијалних здравствених услуга и остали приходи.

На терет горе наведених прихода финансирају се трошкови настали непосредно вршењем стручних услуга које су основ за стицање прихода као што су атести, пружање услуга овлашћених лабораторија, разни пројекти у сарадњи са привредом итд. Затим се финансирају трошкови за накнаде запосленима које су прописане Посебним колективним уговором, а одобрена буџетска средства су недовољна за исплату истих, већи материјални трошкови (трошкови комуналија, одржавање објеката, одржавање опреме), издаци за набавку опреме јер се средства уопште не планирају на терет фонда 01.

3. Прихода од грантова (помоћи) – Фонда 03

Приходи од грантова (помоћи) - фонда 03 се стичу по основу пројекта које финансира Министарство за научно технолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске, пројекти које финансирају стране организације и грантови локалних заједница. На терет средстава гранта исплаћују се трошкови по основу планираних средстава у буџетима пројеката, углавном набавка опреме, путни трошкови и накнаде за извршиоце пројеката.

Универзитет послује у трезорском систему пословања преко рачуна посебних намјена за властите приходе и рачуна посебних намјена приходи од грантова.

Универзитет доставља приједлоге финансијских планова кроз БПМИС систем у Министарству за научно технолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске и Министарству финансија Републике Српске, а коначан Буџет се усваја од стране Народне Скупштине Републике Српске на приједлог Владе Републике Српске.

Извјештаји о финансијском пословању се достављају такође Министарству за научно технолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске и Министарству финансија Републике Српске Српске (Прилог бр. 3).

Универзитет у Источном Сарајеву има доступан финансијски план за период законом прописаног трајања студијског програма, који је саставни дио пословног плана. Финансијски план садржи јасно представљене изворе финансирања, те планиране приходе и расходе по врстама и динамици (Финансијски план Универзитета за 2022. годину).

4.7. СТАНДАРД 7. Управљање информацијама

Овај стандард усклађен је са критеријумом 7. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.7 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ESG)

Високошколска установа редовно прикупља и анализира податке о студентима и академском особљу ради унапређења наставног процеса, научноистраживачког и умјетничког рада и доприноса развоју друштва.

Информациони систем (ИС) Универзитета у Источном Сарајеву у функцији је од краја 2002. године. Јединствени ИС се користи на свим чланицама Универзитета. У оквиру ИС имплементиран је подсистем за студентску евиденцију и обрађени су дијелови кадровске и наставне евиденције. Модул студентска евиденција обухвата евиденцију података о студијским програмима, предметима, наставним плановима, студентима, упису студената по годинама студија, пријавама испита и оценама студената, дипломским радовима, дипломираним студентима, евиденцију података о наставном кадру, ангажману наставног кадра по предметима. За унос и ажурирање података у оквиру ИС одговорне су студентске службе чланица Универзитета.

На основу података из ИС могу се генерисати разни статистички извјештаји и вршити анализе потребне за праћење и унапређење квалитета, као што су: квалитет уписаних студената (преглед по успјеху из средње школе, просјечна оцјена из средње школе, преглед по градовима, врстама и називима средњих школа, итд), статистике броја уписаних студената по разним критеријима (полна, старосна структура, начин студирања, начин финансирања), дужина трајања студија и просјечна оцјена у току студија, пролазност на испитима (по студијским програмима, годинама студија, предметима, испитним роковима, наставницима), проходност студија итд.

Информациони систем Универзитета обухвата сљедеће модуле:

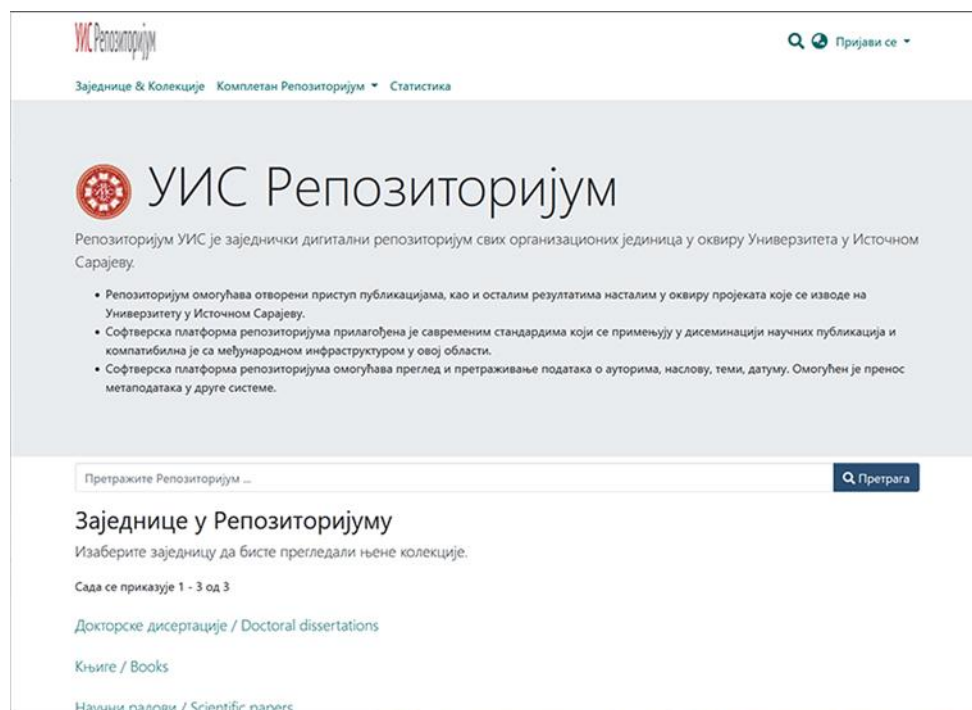
1. Репозиторијум Универзитета;
2. Студентска анкета Универзитета у Источном Сарајеву;
3. Регистар студијских програма;
4. Кадровску евиденцију;
5. Електронски картон научног радника;

6. Модул Статистика
7. Инфокиоск;
8. Lime Survey;
9. E-learning;
10. E-запослени.

1. Репозиторијум Универзитета

Репозиторијум УИС је заједнички дигитални репозиторијум свих чланица Универзитета у Источном Сарајеву. Репозиторијум омогућава отворени приступ публикацијама, као и осталим резултатима насталим у оквиру пројеката које се изводе на Универзитету у Источном Сарајеву.

Софтверска платформа репозиторијума прилагођена је савременим стандардима који се примјењују у дисеминацији научних публикација и компатибилна је са међународном инфраструктуром у овој области. Софтверска платформа репозиторијума омогућава преглед и претраживање података по ауторима, наслову, теми, датуму. Омогућен је пренос метаподатака у друге системе.

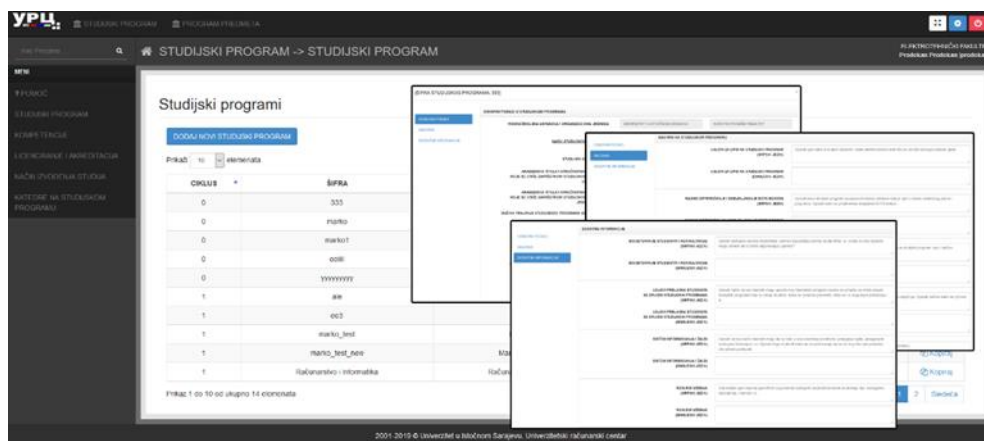
2. Студентска анкета Универзитета у Источном Сарајеву

Један од начина за прикупљање података о квалитету наставног процеса на Универзитету су редовне евалуације од стране студената. Од академске 2009/10. године на Универзитету у Источном Сарајеву студентска анкета се спроводи електронским путем, уз коришћење постојећих података о студентима, наставницима и предметима из базе података ИС. Помоћу електронских студентских анкета се на систематичан начин прикупљају подаци о квалитету наставног процеса, организацији студија, квалитету наставног кадра, квалитету физичких ресурса, квалитету служби факултета. Резултати

студентских анкета презентују се и анализирају на сједницама научно-наставних вијећа, као и на сједницама Сената и Комитета за осигурање квалитета Универзитета, након чега се предузимају одређене превентивне и корективне акције у циљу унапређења квалитета. Анкета је од љетњег семестра 2022/23. године доступна и на енглеском језику чиме је омогућено страним студентима на Универзитету учешће у процесу евалуације квалитета студијских програма.

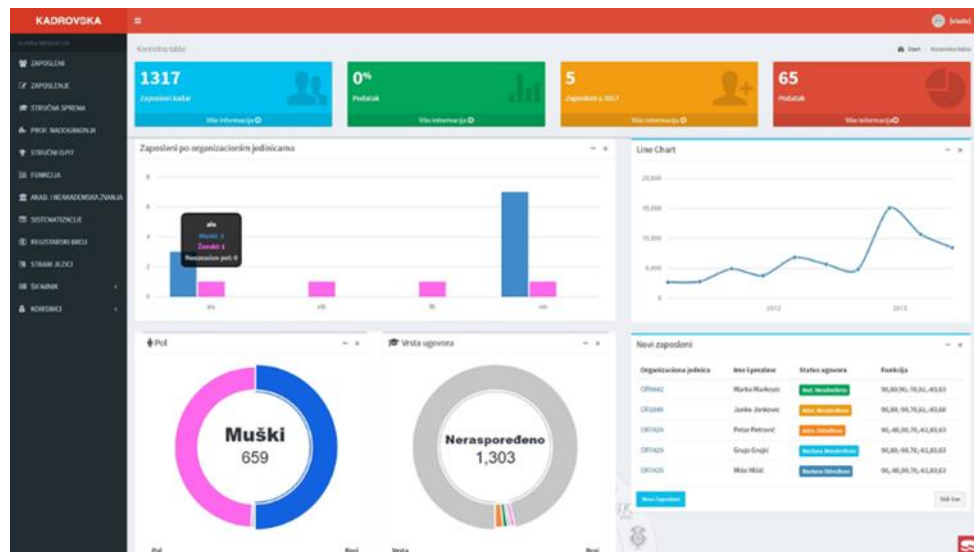
3. Модул информационог система – Регистар студијских програма
 Развој модула информационог система који треба да омогући приказ свих студијских програма на сајту Универзитета за потребе како текућих тако и будућих студената. Овај модул је у фази израде.

4. Модул информационог система - Кадровска евиденција
 Кадровска евиденција представља проширење првобитног модула Студентска евиденција са подацима који се односе на укупно наставно и ненаставно особље и са праћењем ангажовања запослених по појединим чланицама Универзитета. Овај модул је замишљен тако да олакша посао особљу које се бави људским ресурсима и да омогући креирање уговора као и већег броја извјештаја по разним параметрима као што су:

чланице Универзитета, стручне спреме, образовање, професионална nadogradnja, функције на Универзитету, академска и neакадемска zvaња, стручни испит, страни језици и сл.

Кадровска евиденција је имплементирана на свим чланицама Универзитета. У ту сврху су креирани нови VPN налози и на тај начин путем криптоване комуникације омогућен рад на истој за све запослене Универзитета који раде на томе.

Упоредо са кадровском евиденцијом је рађено на једном додатном модулу који се зове Шихтерица. Као што и само име каже ријеч је о вођењу шихтерице за запослене на Универзитету. Овај модул је у тестној фази и пуштен у имплементацију за сада само у Ректорату Универзитета.

BR	ID	Prezime ime	PON 27.01.2020	UTO 28.01.2020	SRI 29.01.2020	CET 30.01.2020	PET 31.01.2020	SUB 01.02.2020	NED 02.02.2020
1.	72	Amoć Jovana					07:30 - 15:30 Pristatan		
2.	609	Bakuša Biljana					07:30 - 15:30 Pristatan		
3.	1044	Bakuša Milica					07:30 - 15:30 Pristatan		
4.	1422	Bakuša Jelena					07:30 - 15:30 Pristatan		
5.	1240	Berjan Marija					07:30 - 15:30 Pristatan		
6.	339	Bodigalović Katarina					07:30 - 15:30 Pristatan		
7.	557	Čegar Sonja					07:30 - 15:30 Pristatan		
8.	407	Čović Mišić Vera					07:30 - 15:30 Pristatan		
9.	1388	Čović Jovana					07:30 - 15:30 Pristatan		
10.	908	Čović Svetlana					07:30 - 15:30 Pristatan		
11.	185	Dampirović Erpica					07:30 - 15:30 Pristatan		
12.	1387	Dobrović Dijana					07:30 - 15:30 Pristatan		
13.	217	Dukanić Bepan					07:30 - 15:30 Pristatan		
14.	876	Đurđić Ksenija					07:30 - 15:30 Pristatan		
15.	458	Đurđić Mira					07:30 - 15:30 Pristatan		
16.	810	Đukić Neđeljka					07:30 - 15:30 Pristatan		
17.	1424	Đukić Jelena					07:30 - 15:30 Pristatan		

5. Електронски картон научног радника – eНИР

Евиденција научноистраживачког рада (у даљем тексту: eНИР) је веб апликација која омогућава систематску евиденцију и преглед података о резултатима

научноистраживачког рада на Универзитету у Источном Сарајеву. Апликација еНИР подржава сљедеће корисничке профиле:

- Посјетилац
- Истраживач
- Администратор

Корисници профила Посјетилац имају приступ функционалностима система које омогућавају приступ јавно доступним подацима. За приступ овим подацима није потребно да корисници посједују кориснички налог нити да се пријављују на апликацију, довољно је да приступе апликацији помоћу веб читача. Сви остали корисници, који припадају осталим корисничким профилима, морају да посједују кориснички налог са корисничким именом и лозинком да би могли да приступе додатним функционалностима апликације.

Корисници профила Истраживач имају могућност управљања подацима о властитим резултатима научноистраживачког рада, као и могућност прегледа резултата других истраживача на нивоу Универзитета, чланице Универзитета или индивидуалном нивоу. За приступ систему потребно је да посједују кориснички налог са корисничким именом и лозинком.

Корисници профила Администратор имају приступ свим функционалностима за преглед и управљање подацима о резултатима научноистраживачког рада. Поред тога, корисници овог профила имају могућност управљања корисницима као и другим подацима битним за коректан рад система.

Резултати из ове базе података јавно су доступни на адреси <https://enir.ues.rs.ba/Authors/indexPublic> на српском (латиничном и ћириличном писму) и енглеском језику.

6. Модул Статистика

Статистика као модул је реализован са циљем да руководство Универзитета у сваком тренутку има увид у разне статистичке приказе (број студената на Универзитету - ОЈ према разним критеријумима по којима се студенти евидентирају), а који су интересантни менаџменту Универзитета.

Административни модул омогућава УРЦ-у разне помоћне функционалности у циљу постизања боље контроле приступа као и креирања већег броја аутоматизованих процеса у циљу добијања одговарајућих информација потребних менаџменту Универзитета.

7. Модул информационог система – Инфо киоск

Студентски „Инфо киоск“ (јавно доступан) додатни модул информационог система Универзитета студентима омогућава:

- Преглед положених испита;
- Преглед излазака на испите;
- Преглед статуса студената;
- Интернет пријаве испита;
- Преглед записника;
- Преглед финансијске картице.

Омогућен је приступ апликацији путем Touchscreen киоск уређаја, путем мобилних уређаја (таблет рачунара, смарт телефона) или путем десктоп рачунара.

На модул Студентски инфо киоск надовезује се модул Евиденција студентских уплата (ЕСУ) који обезбјеђује уредну евиденцију и контролу финансијских средстава коју прикупљају чланице Универзитета. Програм прати прикупљање уплата студената по разним основама трошкова студирања: школарина, пријавни лист, упис семестра, семестрални лист, неположени испити при обнови године, пријаве испита до три изласка на испит, пријаве испита четврти и сваки сљедећи пут, индекс, чланарина у библиотеци, осигурање студента, разна увјерења у току школовања, пријава и одбрана дипломског рада, трошкови израде дипломе првог, другог и трећег циклуса, трошкови промоције итд.

ЕСУ омогућује аутоматско импортовање података из постојећег информационог система. На тај начин се смањује дуплирање података, а самим тим и могућност прављења грешки. На крају процеса евиденције уплата студената јесте валидација уплата која подразумјева упаривање уплата са ставком извода који је добијен парсирањем фајлова електронских извода добијених од банака.

ЕСУ омогућује генерисање разних извјештаја по студенту и по жељеним временским периодима чиме је избјегнуто велико шаренило у извјештавању које је представљало огроман проблем стручним службама Универзитета у обједињавању извјештаја за цијели Универзитет.

УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

STUDENTSKI
ИНФО КИОСК

18°
УИС
82°

УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

STUDENTS
INFO KIOSK

ЗА ПОЧЕТАК, ОДАБЕРИТЕ ВАШ ФАКУЛТЕТ...

ОСТАЛЕ ОПЦИЈЕ

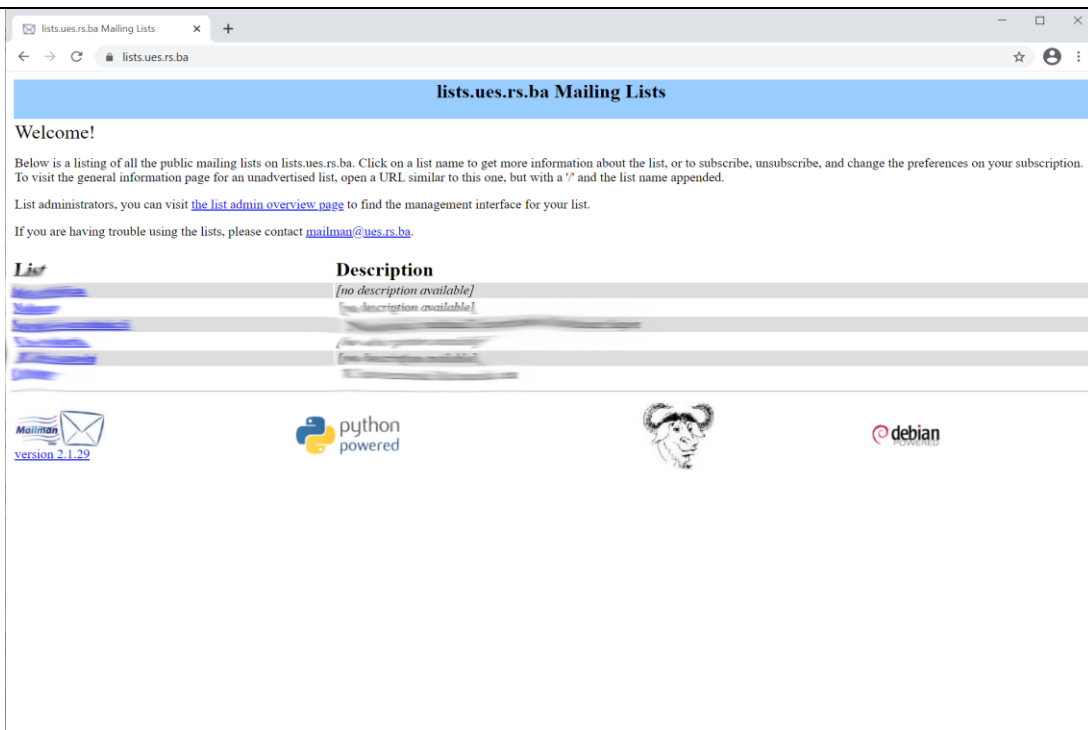
- Како користити Инфо киоск?
- Правила пријављивања испита
- Заборавили сте лозинку

ЈЕЗИК

- Изаберите

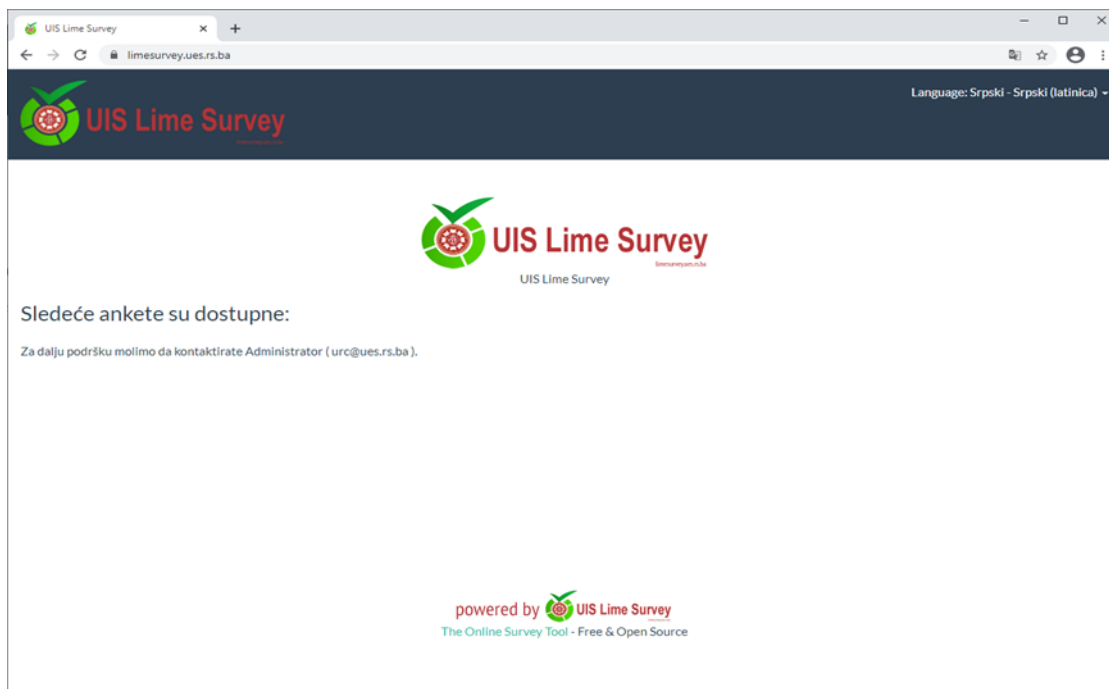
На нивоу Ректората је реализован нови “Linux based” самба актив директориј (samba-ad) који уз кориштење додатног сервиса „RADIUS“ сервера омогућава централизовану аутентификацију и на тај начин омогућава корисницима, тренутно у Ректорату, а последице и на цијелом Универзитету, да се уз кориштење истих параметара за приступ приступа разним сервисима Универзитета. Тренутно је омогућен приступ, наравно, домен контролеру, интерној бежичној мрежи, а затим и апликацији cloud.ues.rs.ba који је „Collaboration suite“ и омогућава приступ, дјелење и заштиту фајлова, календара, контаката и сл. Реализација овог пројекта на нивоу Универзитета би омогућила мобилност кадра који би практично кориштењем својих параметара могао да приступи сваком сервису (коме је то омогућено) са било које локације на Универзитету.

За потребе свих чланица Универзитета је реализован “mailing” систем за слање великог броја мејлова што је употребљиво за обраћање великом броју учесника, нпр. Слање позива за учешће на конференцијама, обавјештавања студената, свих запослених, слања анкета и сл. Платформа омогућава креирање и управљање великом броју мејлинг листи уз велики број опција које су обезбјеђене за сваку од листи.

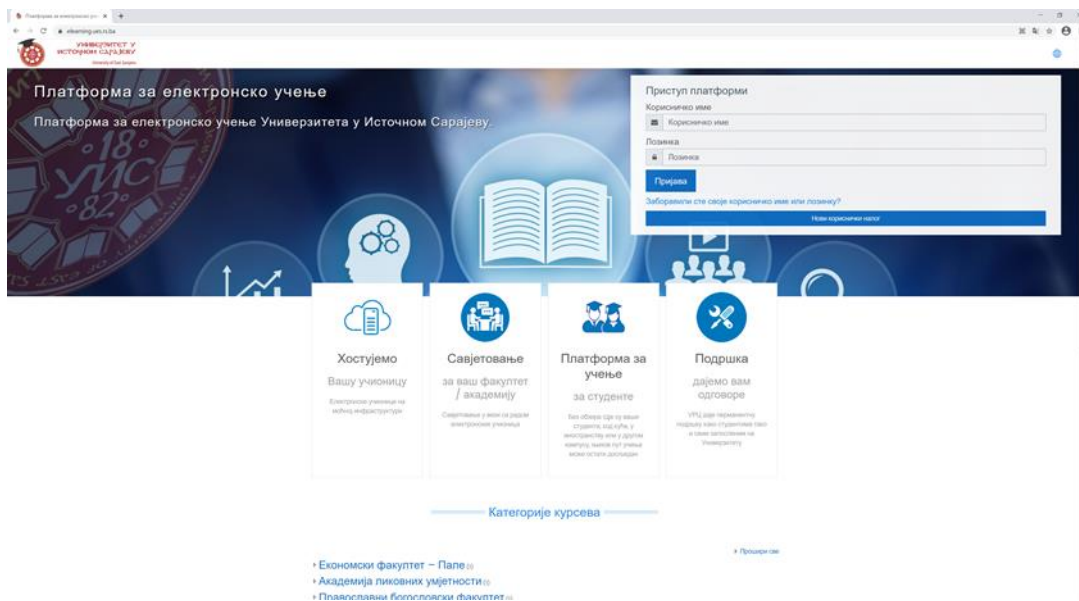
8. [Lime Survey](#)

Lime Survey je web aplikacija za internetско статистičko istraživanje u svrhu podrške svim istraživačima Univerziteta u svom naučno - istraživačkom/ umjetničko-istraživačkom radu.

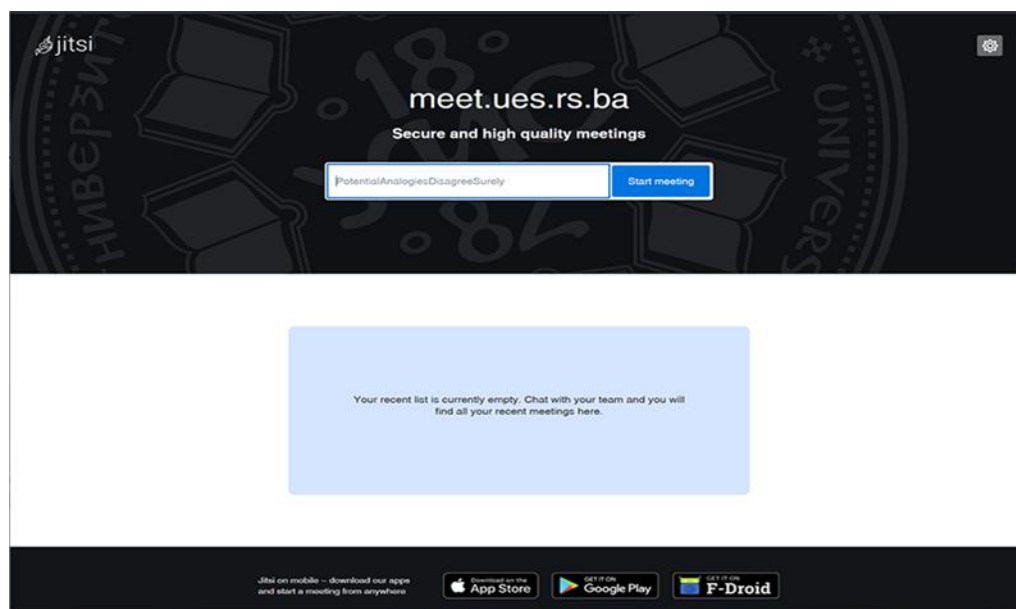

9. Платформа за електронско учење – E-learning

У циљу превазилажења проблема током COVID-19 пандемије, на нивоу Универзитета је пуштена у погон Moodle платформа за електронско учење. Платформа пружа приступ инфраструктури и софтверу који омогућавају синхрону и асинхрону интеракцију и сарадњу између студената и академског особља. Moodle платформа обезбјеђује механизме за интегрисање великог броја видеоконференцијских сервиса.

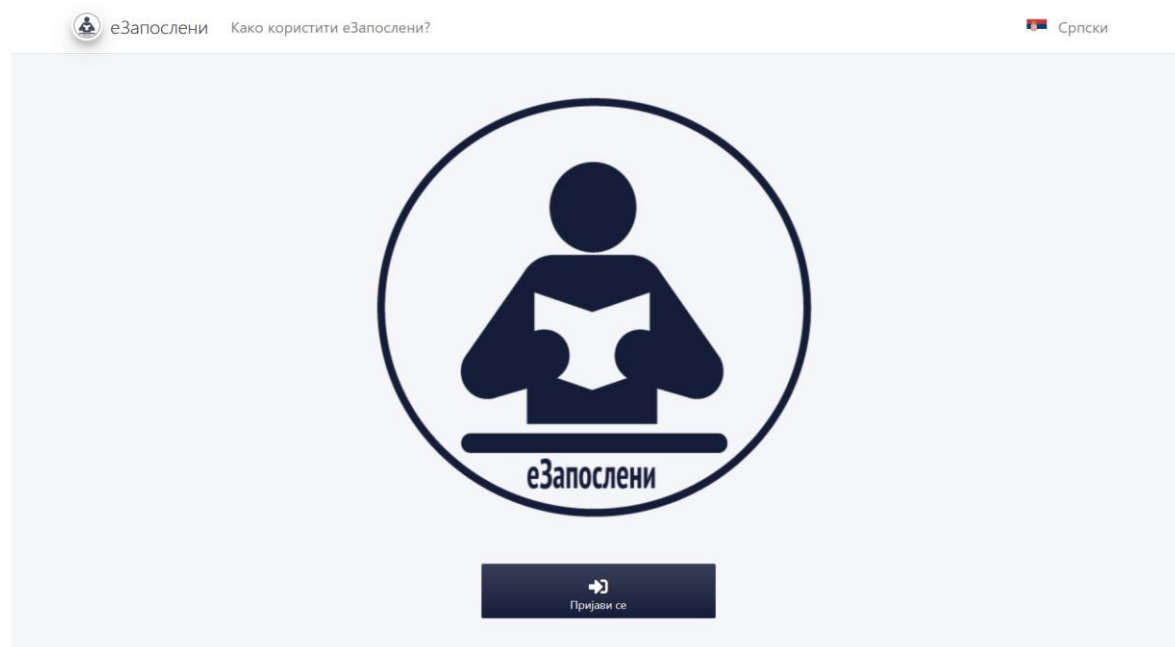

Универзитет користи видеоконференцијски сервис (<https://meet.ues.rs.ba/>). Интеграцијом овог видеоконференцијског сервиса у платформу за електронско учење добијена је једна заокружена цјелина путем које је омогућен висок проценат извођења наставе, затим разних ненаставних активности као и састанака ограна управљања, а такође и одржавања научно-стручних конференција и сл.

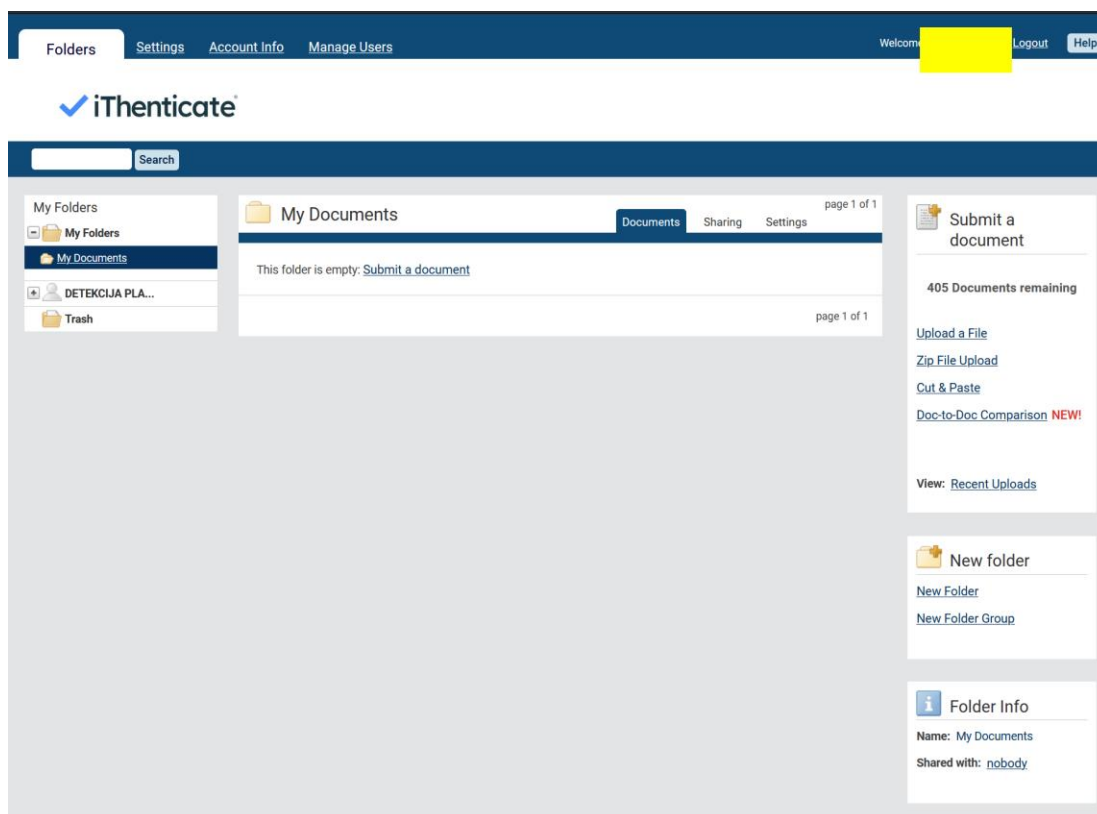
10. Модул информационог система – еЗапослени

Развијен је и пуштен у фазу тестирања модул „еЗапослени“ који представља интерфејс за запослене на Универзитету, првенствено за наставни кадар. Овај дио информационог система обједињава функционалности студентске евиденције, кадровске евиденције, е-НИР евиденције, инфокиоск система, студентске анкете, вођење евиденције одржане наставе као и управљање испитним пријавама и записницима.

Универзитет користи „iThenticate“-ов софтвер за детекцију плагијаризама. Универзитетски рачунарски центар је одговоран за креирање налога за одговорне особе

по факултетима које су задужене за сам процес провјере докумената. Софтвер омогућава тестирање 600 радова обима до 5000 ријечи на годишњем нивоу. Инсталирањем софтвера дјелимично је рјешено питање плагијаризма на Универзитету и његовим чланицама. Такође, Сенат Универзитета усвојио је у фебруару 2020. године Правилник о кориштењу софтвера за детекцију плагијаризма на Универзитету у Источном Сарајеву.

Редовно, на годишњем нивоу, Канцеларија за осигурање квалитета, у сарадњи са свим чланицама Универзитета, прикупља све квантитативне податке који се односе на све аспекте рада Универзитета и његових чланица, са посебним нагласком на област студија. Прикупљање података се врши на прописаним обрасцима, које попуњавају службе чланица Универзитета, на основу података који су им доступни из јединственог информационог система. На основу наведеног доступни су сљедећи подаци:

- број дипломираних студената по календарским годинама за први, други и трећи циклус студија;
- број дипломираних студената по академским годинама за први, други и трећи циклус студија;
- ефикасност студирања за први и други циклус студија;
- генерацијска проходност за студијске програме у трајању бодоване са 180 ЕСПБ, 240 ЕСПБ и 360 ЕСПБ;
- подаци о исписаним студентима;
- пролазност по студијским програмима првог и другог циклуса студија;
- подаци о првоуписаним студентима на први, други и трећи циклус студија;

- подаци о укупном броју студената на чланицама Универзитета на првом, другом и трећем циклусу студија;
- подаци о укупној броју студената на студијским програмима првог, другог и трећег циклуса студија.

Кроз сет одабраних индикатора квалитета, од 2016. године, редовно се раде додатне анализе: број задржаних студената по чланици Универзитета, стопа исписаних студената, стопа дипломирања, буџет по студенту и дипломираном студенту и број студената по наставнику (Индикатори 2018, Индикатори 2019, Индикатори 2020, Индикатори 2021, Индикатори 2022).

Подаци о академском особљу редовно су прикупљани током процеса самовредновања и оцјене квалитета и обрађивани од стране Канцеларије за осигурање квалитета. Прикупљани су подаци о броју ангажованих наставника по полу, врсти уговора по основу којег су ангажовани, укупном броју ангажованих наставника на чланици и студијским програмима сва три циклуса студија, изборима у звања и броју стално запослених наставника по звањима. Подаци су кориштени за израду анализа, а у самом документу доступан је проценат стално запосленог наставног особља по студијским програмима. Такође, на исти начин редовно је рађена евиденција година старости наставног особља. С обзиром да је радно ангажовање динамична област, с циљем побољшања рада, унапређења база података и информационог система Универзитета, 2019. године започета је реализација модула Кадровске базе података која садржи податке о ангажовању академског и неакадемског особља на Универзитету и његовим чланицама и самим тим омогућава преглед и штампање извјештаја по одабраним филтерима, а који се односе на област радног ангажовања (прилог).

Кадровска база података увезана је са новим модулом Е-запослени, који ће на основу својих филтера, а на основу унесене листе одговорних наставника и сарадника, омогућити у сваком тренутку анализе и прорачуне који се односе на ангажман наставника у наставном процесу.

Кадровска база података је активна на свим чланицама Универзитета у пуном капацитету, док је модул Е-запослени, који је пуштен у рад током љетњег семестра академске 2022/23. године, у фази тестирања и тренутно га користи 5 (пет) чланица Универзитета.

Базе података креиране су за интерну употребу и омогућен им је приступ само преко интерног DNS-а.

Универзитет нема алумни центар на нивоу високошколске установе, већ је рад алумни асоцијација организован на нивоу чланица Универзитета. Већина чланица Универзитета води писану евиденцију о својим алумнистима, те податке о њиховом запослењу прикупља периодично, углавном приликом редовних активности саме чланице, као што је нпр. креирање нових или измјена постојећих студијских програма. Електротехнички и Медицински факултет имају активну електронску алумни базу података која, осим што садржи податке о алумнистима, редовно ажурира и огласе за запослење свршених студената.

4.8. СТАНДАРД 8. Информисање јавности (Критеријум 8 КБиХ)

Овај стандард усклађен је са критеријумом 8. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.8 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ESG)

Високошколска установа објављује потпуне, прецизне, јасне и доступне информације о свом раду које су намијењене студентима, потенцијалним студентима и осталим заинтересованим лицима.

Пратећи актуелне трендове у области високог образовања, Универзитет је препознао важност презентовања информација широј јавности о свом раду и активностима како би се у Републици Српској и БиХ, али и шире, позиционирао као високошколска институција са највишим академским вриједностима.

Комуникација с јавношћу је један од круцијалних алата за развој и промоцију Универзитета. Од велике важности је да и даљи развој Универзитета буде подржан сарадњом са средствима јавног информисања како би се унаприједила и изградила репутација Универзитета на домаћем и међународном нивоу, а све у складу са Стратегијом комуникације са јавношћу 2017-2022. Основни циљеви стратегије су промовисање и изградња позитивног медијског имиџа Универзитета, побољшање рада и посјећености интернет странице Универзитета и унапређење on-line комуникације са јавношћу. У изради је нова Стратегија комуникације с јавношћу. Најважнији комуникацијски канали које Универзитет користи су званични сајт Универзитета, директна и електронска комуникација са медијским кућама и порталима и са другим циљним групама: студентима, средњим школама, институцијама, предузећима, међународним партнерима, академским и неакадемским особљем Универзитета. Посебан акценат стављен је на промоцију садржаја на друштвеним мрежама (Facebook, Instagram), те се и на тај начин потенцијалним студентима и широј популацији презентују активности и рад Универзитета. Редакција заједно са другим службама учествује у изради промотивних материјала и организовању манифестација/научних конференција, гостовања представника Универзитета и чланица Универзитета на радио и телевизијским станицама. Развијена је двосмјерна комуникација између представника факултета/Универзитета и медијских кућа и кроз међусобно дугогодишње уважавање, представници медија годинама уназад прате рад и извјештавају о успјесима и постигнутим резултатима Универзитета и на тај начин утичу на стварање мишљења о Универзитету у јавности. У циљу успостављања дугорочних коректних односа са представницима медијских кућа руководство Универзитета сваке године организује годишњи пријем за новинаре који су током године извјештавали о активностима на Универзитету.

На званичном сајту Универзитета свакодневно се објављују релевантне информације о активностима на Универзитету. Универзитет редовно ажурира податке о ректору, проректорима, Управном одбору, Сенату и вијећима научних области. На страници Универзитета се редовно објављују информације о одржаним сједницама Сената, Управног одбора и Проширеног колегијума. На страници су доступни и сви акти Универзитета (Закони, Правилници, Статут, Пословници, Правила, Статус Студентског

парламента и Остали акти). Посебан дио на страници чине чланице Универзитета као и информације о активностима које се спроводе на факултетима и академијама.

Сви подаци о наставном процесу на Универзитету налазе се на страници у дијелу Настава, гдје се налазе информације о упису студената, врстама и нивоима студија са звањима која се стичу и бројем ECTS бодова (први циклус, други циклус, трећи циклус), наставном особљу (уз навођење њихових квалификација и ангажовања), школаринама, правилима студирања, признавању страних исправа и академски календар.

У дијелу Осигурање квалитета на интернет страници се налазе све информације о организацији (политика квалитета, комитет за обезбјеђење квалитета, канцеларија за осигурање квалитета, сарадници за обезбјеђење квалитета при чланицама, комисије), самовредновању и оцјени квалитета, студентском вредновању квалитета студија, прописима и документима, пројектима из осигурања квалитета, корисни линкови и контакт.

Велика пажња се посвећује и презентовању информација везаних за научно-истраживачки рад Универзитета. На интернет страници Универзитета у дијелу Наука су садржане информације о канцеларији за нир (проректору, сарадницима, продеканима при факултетима/академијама, као и правни и административни оквир, са доступним законима, правилницима и стратегијама везаним за научно-истраживачки рад), истраживачким ресурсима (центри и лабораторије, библиотеке, претплате на библиографске базе), еНИР картон научних резултата академског особља, научним часописима, научним скуповима, међународним и националним пројектима, укључујући и пројекте са привредом, као и дио пријави пројекат гдје се налазе информације о пријави пројеката. На страници науке налази се и упутство за навођење афилијације, подаци о свим докторима наука, „Human Resource Excellence In Research Award“ логу (лого изврности у области унапређења услова рада истраживача). У дијелу отворена наука, приказани су подаци о библиографским и цитатним базама са ажурираним листама часописа, базама података о истраживачима са креираним упутствима за отварање истраживачких профила и дигитални репозиторијум докторских дисертација одбрањених на универзитету. Креирана је и контакт форма којим се истраживачи могу обратити канцеларији за сва питања везана за научно-истраживачки рад.

Међународне активности Универзитета су обједињене на интернет страници у дијелу Међународна сарадња налазе се информације о мобилност студената и академског особља (СЕЕPUS, ЕАRASMUS KA+1) и мобилностима у бројевима, канцеларији за међународну сарадњу, билатералним споразумима, међународним пројектима и контакт.

Редакција Универзитета редовно објављује све текстове и информације о учешћима Универзитета, студената и академског особља у међународним активностима, постигнутим резултатима на такмичењима и освојеним наградама и признањима.

На званичној страници се објављују и друге важне информације као што су конкурси за посао, остали конкурси, тендери и јавне набавке, извјештаји о изборима у звање, и сва друга важна обавјештења и актуелности.

4.9. СТАНДАРД 9: Континуирано праћење и периодична ревизија програма

Овај стандард усклађен је са критеријумом 9. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.9 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ESG)

Високошколска установа редовно прати и развија своје студијске програме.

Ревизије студијски програма се врше сходно потребама на факултетима и академијама. Разлози су ажурирања студијских програма су усклађивање са новим научним достигнућима, затим различита прилагођавања потребама тржишта рада и знања. Према члану 26. Закона о високом образовању Републике Српске и члану 111. Статута Универзитета у Источном Сарајеву измјене и допуне студијског програма за који је високошколска установа добила дозволу за рад, а које врши ради његовог усклађивања са организацијом рада и достигнућима науке и умјетности у складу са прописаним стандардима за акредитацију студијских програма, не сматрају се новим студијским програмом. Измјене и допуне студијског програма не могу укључивати измјену области образовања којој припада студијски програм, назива студијског програма, нити звања које се стиче његовим завршетком. О измјени, односно допуни студијског програма Универзитет обавјештава Министарство у року од 60 дана од дана доношења одлуке о измјени, односно допуни студијског програма.

Према члану 106 Статута је дефинисано да је студијски програм представља свеобухватан и систематичан приступ за пружање академског и струковног образовања с циљем припреме студената за наставак образовања или успјешну каријеру, као и да треба да буде усклађен са стратешким циљевима у области високог образовања и потребама тржишта рада. Студијски програм доноси се по процедури и на начин прописаним Статутом и општим актом Универзитета који усваја Сенат, а у складу са ESG стандардима за акредитацију .У складу са ESG стандардима, Универзитет при изради студијских програма у обавези је да укључуи представнике студената и тржишта рада.

Чланом 109. Статута прописује да студијски програми које изводи Универзитет морају бити прилагодљиви тако да омогућавају улазак и излазак у одговарајућим фазама студија, на начин да се зависно од напретка који је студент остварио додјељују ECTS бодови. Реализацију студијског програма прате научнонаставна и умјетничко-научнонаставна вијећа чланице Универзитета, односно Сенат који дају приједлог за њихову измјену и допуну.

Члан 7. Правилника о обезбјеђењу квалитета Универзитета у Источном Сарајеву дефинише да се приликом вредновања студијског програма (у складу са Стандардима и смијерницама за обезбеђење квалитета виског образовања у европском образовном простору) оцењује политика обезбијеђења квалитета студијског програм, креирање и усвајање студијског програма, учење подучавање и вредновање усмијерено на студента, упис и напредовање студената, признавање и сертификовање, људски потенцијали, ресурси и финансирање, управљање о информацијама о студијском програму, информисање јавности о студијском програму, као и **континуирано праћење, периодична евалуација и ревизија студијских програма** и мобилност академског особља и студената. На тај начин се прикупљају све релевантне информације неопходне за предузимање активности везаних за унапређење студијских програма.

Универзитет у Источном Сарајеву има усвојен Поступак предлагања, усвајања и измјене студијских програма, којим је јасно дефинисана сврха измјена, подручје примјене, везе са другим документима, опис активности, као и одговорности и овлашћења. Овај Поступак ће бити иновиран у наредном периоду и прилагођен новим законским прописима и Статуту Универзитета.

Основни циљ студентског вредновања јесте формирање мишљења студената о квалитету студијских програма, предметима који се у оквиру њих изводе, функционисања служби организационих јединица и педагошког рада наставника и сарадника. Према Правилнику о студентском вредновању квалитета студија (члан 16.) у оквиру анкетног упитника који попуњавају студенти оцијењују, између осталог, квалитет студија, предмете које слушају, као и наставнике који изводе наставу на предметима. Поред оцијене студентима је дата могућност да кроз примједбе и препоруке утичу на евентуалне промене у вези студијских програма.

Према поменутом правилнику факултети су у обавези да изложе резултате студентског анкетирања на ННВ својих факултета и академија.

Извештај о резултатима студентског вредновања се разматра на Сенату Универзитета.

Превентивне и корективне мјере спроводе се за побољшање квалитета рада или функционисања свих оцјењиваних појединачних области вредновања са оцјеном нижом од средње оцјене 3,0 и имају за циљ побољшање квалитета студијских програма, наставног процеса, педагошког рада наставника и сарадника, служби организационих јединица, односно рада Универзитета и његових организационих јединица.

На превентивне мјере се може указати послије сваког спроведеног поступка вредновања уколико је добијена оцјена за било коју појединачну област вредновања мања од 3,0, а у циљу превенције од лоших резултата, подизања свијести наставног особља о оцјењивању њиховог рада од стране студената и унапређења квалитета 7 извођења наставног процеса. Предсједавајући вијећа организационе јединице је обавезан појединачно и усмено саопштити превентивне мјере, предложене од стране Сената, службама, и одговорном наставном кадру који су добили оцјену мању од 3,0. У случају да предсједавајући вијећа чланице подлијеже превентивној или корективној мјери, она му се изриче од стране предсједавајућег Комитета. Корективне мјере предлаже Сенат, на основу мишљења Комитета, послије учесталих узастопних поступака анкетирања (најмање три пута) у оквиру којих је за исту појединачну област студентског вредновања (предмет, одређена служба, наставник, сарадник) добијена оцјена мања од 3,0, и доставља их вијећима организационих јединица.

Члан 7. Правилника о обезбјеђењу квалитета Универзитета у Источном Сарајеву дефинише да се приликом вредновања студијског програма (у складу са Стандардима и смијерницама за обезбјеђење квалитета виског образовања у европском образовном простору) оцењује политика обезбијеђења квалитета студијског програм, креирање и усвајање студијског програма, учење подучавање и вредновање усмијерено на студента, упис и напредовање студената, признавање и сертификовање, људски потенцијали, ресурси и финансирање, управљање о информацијама о студијском програму, информисање јавности о студијском програму, континуирано праћење, периодична евалуација и ревизија студијских програма и мобилност академског особља и студената.

На тај начин се прикупљају све релевантне информације неопходне за предузимање активности везаних за унапређење студијских програма.

4.10. СТАНДАРД 10: Периодично спољашње обезбјеђивање квалитета

Овај стандард усклађен је са критеријумом 10. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.10 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ESG)

Високошколске установе требају периодично пролазити поступак спољашњег обезбјеђивања квалитета.

Универзитет у Источном Сарајеву је до сада прошао кроз сљедеће врсте екстерних евалуација:

- Екстерна евалуација Универзитета у Источном Сарајеву у поступку прве акредитације високошколске установе у 2013. години. (Извјештај о екстерној евалуацији);
- Екстерна евалуација студијских програма Универзитета у Источном Сарајеву у поступку прве акредитације високошколске установе у 2013. години: Хемијско инжењерство и технологија, Медицина, Социологија, Рачунарство и информатика и Пољопривреда. (Извјештај стр. 23 – 27);
- Пилот акредитације студијских програма у оквиру ESABIN пројекта (Извјештаји студијских програма: Хемијско инжењерство и технологија, Медицина, Социологија, Рачунарство и информатика и Вокално инструментални студијски програм);
- ЕУА извјештај о екстерној евалуацији Универзитета 2004. године;
- Екстерна евалуација Универзитета 2019. године (Извјештај о екстерној евалуацији).
- Екстерна евалуација студијских програма Универзитета у Источном Сарајеву у поступку друге акредитације (реакредитације) високошколске установе 2019. године: Медицина (интегрисани студиј), Стоматологија (интегрисани студиј), Хемијско инжењерство и технологија (први циклус), Саобраћај (први циклус), Пољопривреда (први циклус) Разредна настава (први циклус), Право (први циклус), Православна теологија (први циклус), Машинство (први и други циклус), Вокално инструментални студијски програм (први циклус). (Извјештај од 26. до 56. стр.);
- Екстерна евалуација кластера студијских програма из области техничких наука, реализована од 28. до 30. новембра 2022. године, и то: Енергетика (први и други циклус), Рачунарство и информатика (први циклус), Рачунарска техника и информатика (други циклус), Аутоматика и електроника (први и други циклус), Хемијско инжењерство и технологија (други циклус), Индустијски менаџмент (први и други циклус), Индустијско инжењерство за енергетику (први и други циклус) и Саобраћај (други циклус).

Универзитет тренутно има 23 акредитована студијска програма, док је за један студијски програм издато писмо очекивања (Саобраћај други циклус).

Пилот акредитација студијских програма у оквиру ESABIN пројекта из којег су произашли први критеријуми за акредитацију студијских програма, али и велики број обучених

експерата за обављање екстерне евалуације, је први облик екстерне евалуације спроведен на Универзитету и његовим студијским програмима. Тада су у пилот акредитацији Универзитета учествовали сљедећи студијски програми: Хемијско инжењерство и технологија, Медицина, Рачунарство и информатика, Социологија и Вокално инструментални студијски програм.

Самоевалуациони извјештаји који су кориштени за потребе ове пилот акредитације су били извјештаји рађени управо у складу са тада пробним критеријумима за акредитацију студијских програма који су послје усвојени.

Унутрашње евалуације су свакако један од разлога зашто се остварују побољшања у различитим секторима, јер уколико нешто жели да се унаприједи онда мора да постоји и анализа стања и тренд анализе, што унутрашње евалуације које Универзитет ради са свим својим факултетима и академијама и пружају.

У хиперлинкованом документу описана су унапређења високошколске установе - Универзитета у односу на препоруке дате за Универзитет као високошколску установу у процесу формалног поступка акредитације Универзитета у Источном Сарајеву спроведеног 2013. године.

Вањска евалуација студијских програма формално је изведена на 5 студијских програма у оквиру екстерне евалуације Универзитета у процесу акредитације високошколске установе 2013. године у оквиру које је за функционисање Универзитета сагледано 5 студијских програма. Извјештаји о самовредновању и оцјени квалитета ових 5 студијских програма (Хемијско инжењерство и технологија, Медицина, Пољопривреда, Рачунарство и информатика, Социологија) су доступни. У извјештају о екстерној евалуацији Универзитета од странице 23-27 доступне су добре и лоше стране заједно са препорукама за унапређење.

Генерално истичући упућене сугестије од комисије за екстерну евалуацију може се закључити да су у складу са препорукама за унапређење остварена изузетна побољшања, и то:

- Катедре су формиране на Универзитету (Правилник о раду катедри) као један од доказа интеграције Универзитета;
- Свијест о имплементацији наставе према исходима учења је постигнута, мада на овом пољу је потребно вршити даља унапређивања;
- Стратегија интернационализације је донешена. Факултети и академије су обавезани да својим студентима и осталом наставном особљу пружају неопходне информације о мобилности студената и особља, за што је Канцеларија за међународну сарадњу донијела тада важећи Правилник о размјени и спровела објаву различитих докумената на универзитетској веб страници;
- Јачање сарадње са привредом и праксом је иницирано на различитим састанцима, у одређеној мјери и остварено, али ово је увијек остало отворено питање за унапређење.

Универзитет је крајем марта 2018. године предао захтјев за екстерно вредновање високошколске установе (реакредитацију Универзитета) и пријаву за вањску евалуацију 12 студијских програма. На основу извјештаја Комисије о вањској евалуацији из марта 2019. године, након добијања увјерења о акредитацији Универзитета и студијских

програма и уписа Универзитета у Источном Сарајеву у Државни регистар акредитованих високошколских установа БиХ, креиран је Акциони план акредитације Универзитета у Источном Сарајеву по препорукама комисије за екстерну евалуацију 2019. године. Саставни дио овог документа су и акциони планови акредитованих 12 студијских програма, креираних такође на основу препорука комисије. Наведени документ презентован је и усвојен на VII сједници Сената Универзитета одржаној 29.10.2020. године. Овај документ редовно је на годишњем нивоу био предмет расправе на сједницама Сената Универзитета, односно у континуитету је праћена имплементација акционог плана по препорукама комисије за екстерну евалуацију подношењем редовних годишњих извјештаја у текућој за претходну календарску годину. Највишем академском тијелу извјештај о имплементацији препорука из посљедње акредитације Универзитета подношен је за периоде 2020 – 2021. година (одлука о усвајању) и завршни извјештај који је обухватио период од 2021. до 2022. године (одлука о усвајању).

У периоду од посљедњег екстерног вредновања Универзитета, направљени су значајни искораци у унапређењу квалитета наставог и научног процеса и успјешно су имплементирани сљедеће препоруке:

- Креирана је и усвојена Стратегија развоја Универзитета за период 2021-2026. година. Након што је документ добио сагласност секторских комисија, упућен је представницима привреде и праксе на јавну расправу, након чега је разматран и усвојен на сједници Сената Универзитета. Након усвајања Стратегије, чланице Универзитета израдиле су своје акционе планове који су у складу са Универзитетском стратегијом и саставни дио исте;
- На чланицама Универзитета именоване су контакт особе за међународну сарадњу и реализоване су активности на промоцији значаја међународне мобилности међу запосленима и студентима;
- Са циљем осигурања двосмјерне мобилности на сајту Универзитета доступна је листа предмета који се могу предавати на енглеском или неком другом језику;
- Предузете су активности на изради нове анализе запослености свршених студената Универзитета. У току су разговори са Заводом за запошљавање РС на изналажењу модалитета према којем би се вршила периодична размјена ових података између двије институције;
- Представници студената именовани су за чланове секторских комисија за израду Стратегије развоја Универзитета 2021-2026;
- Израђен је и усвојен Правилник о поступку, условима и начину награђивања академског особља Универзитета у Источном Сарајеву за остварене посебне резултате у научно-истраживачком и умјетничком раду. Универзитет је, на основу одредби Правилника, на годишњем нивоу расписивао конкурсе за додјелу награда за остварене посебне резултате у научноистраживачком и умјетничком раду, који доприносе развоју и међународном позиционирању;
- На Универзитету је успостављена платформа за електронско учење. Усвојен је и Правилник о организовању и извођењу наставе путем електронских платформи;
- Израђен је и усвојен Правилник о процедурама исписа студената свих циклуса студија Универзитета у Источном Сарајеву. Правилником су тачно прецизиране

одговорности студената, служби и руководства факултета/ академија током процедура исписа са факултета/ академије. Саставни дио Правилника је образац за испис који је унификован за све чланице Универзитета;

- Извршена су побољшања Универзитетског информационог система развојем апликације е-запослени и покретањем репозиторијума за докторске дисертације, научне радове и књиге. За потребе страних студената развијена је вишејезична верзија Инфокиоска и студентске електронске анкете;
- Измијењен је и допуњен е-НИР картон наставника и сарадника запослених на Универзитету, тако да се поред информација о резултатима истраживања налазе и подаци о избору у звање, ужој научној области, контакт подацима истраживача као и информације о истраживачким профилима истраживача (Web of Science ResearcherID, ORCID – Open Researcher and Contributor ID, Scopus Author ID и Google Scholar профил). е-НИР картон је од 2022. године јавно доступан на интернет страници Универзитета;
- Израђена су упутства за креирање налога за Web of Science ResearcherID, ORCID – Open Researcher and Contributor ID, Scopus Author ID, Google Scholar профил. Упутство за креирање Google Scholar налога више пута је просљеђивано електронском поштом свим продеканима за научноистраживачки рад са инструкцијом да се прослиједи свим наставницима и сарадницима чланица Универзитета. Такође, Сенат Универзитета донио је Закључак (01-С-233-ХИХ/21 од 15.07.2021.) којим се сви наставници и сарадници обавезују да креирају Google Scholar налог користећи службену адресу електронске поште. Стимулисање наставника и сарадника на објављивање научних радова у индексираним међународним часописима постиже се и кроз усвојени Правилник о награђивању.

Студијски програм Туризам и хотелијерство првог циклуса студија Економског факултета Пале Универзитета у Источном Сарајеву током 2022. године прошао је екстерну евалуацију од стране Свјетске туристичке организације УН-а и добио и након успјешног завршетка процеса добио је TedQual сертификат који представља златни стандард у туристичком образовању. Економски факултет Пале је прва и једина високообразовна установа која посједује овај сертификат у Босни и Херцеговини, и пета на простору Југоисточне Европе.

